

11de vergadering

Woensdag 7 oktober 2009

Aanvang 10.15 uur

Voorzitter: Schreijer-Pierik

Tegenwoordig zijn 86 leden, te weten:

Agema, Algra, Anker, Aptroot, Van Beek, Besselink, Bilder, Blok, Van Bochove, Boelhouwer, Bouchibti, Bouwmeester, Brinkman, Ten Broeke, Van der Burg, Çörüz, Cramer, Depla, Dibi, Tony van Dijk, Jan Jacob van Dijk, Eijsink, Ferrier, Van Geel, Van Gent, Gerken, Van Gerven, Gesthuizen, Graus, Van der Ham, Haverkamp, Heerts, Van Heugten, Van Hijum, Ten Hoopen, Irrgang, Jacobi, Jansen, Joldersma, Jonker, Knops, Koopmans, Koppejan, Kraneveldt-van der Veen, Leerdam, Lempens, Linhard, Mastwijk, Van Miltenburg, De Mos, De Nerée tot Babberich, Omtzigt, Ormel, Ortega-Martijn, De Pater-van der Meer, Remkes, Roefs, Roemer, De Roon, Samsom, Schermers, Schinkelshoek, Schippers, Schreijer-Pierik, Slob, Smeets, Smilde, Snijder-Hazelhoff, Spies, Van der Staaij, Tang, Teeven, Thieme, Timmer, Van Velzen, Verbeet, Vermeij, Van der Vlies, Voordewind, Van Vroonhoven-Kok, Waalkens, Weekers, Willemse-van der Ploeg, De Wit, Wolbert en Zijlstra,

en de heer Hirsch Ballin, minister van Justitie, mevrouw Verburg, minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, en de heer Van der Laan, minister voor Wonen, Wijken en Integratie.

De **voorzitter**: Ik deel aan de Kamer mee dat de volgende leden zich hebben afgemeld:

Van Dijken en Gill'ard, ook morgen.

Deze mededeling wordt voor kennisgeving aangenomen.

Aan de orde is de voortzetting van de behandeling van:
- **het voorstel van wet van de leden Ten Hoopen, Slob en Van der Burg tot wijziging van het Wetboek van Strafrecht, de Leegstandwet, en enige andere wetten in verband met het verder terugdringen van kraken en leegstand (Wet kraken en leegstand) (31560).**

(Zie vergadering van 10 september 2009.)

De **voorzitter**: Ik heet welkom in vak-K de initiatiefnemers en natuurlijk niet te vergeten de minister voor WWI, minister Van der Laan, en minister Hirsch Ballin. Voorts hebben in vak-K plaatsgenomen drie adviseurs van de initiatiefnemers. Dat zijn de heer Van Dijk, de heer Wiersma en de heer Teijl. Welkom hier vanmorgen.

Ik geef als eerste het woord aan de heer Ten Hoopen voor zijn antwoord in eerste termijn.

De algemene beraadslaging wordt hervat.

De heer **Ten Hoopen** (CDA): Mevrouw de voorzitter. Ik dank de leden voor hun vragen en opmerkingen in eerste termijn, want die geven aan dat dit onderwerp ook bij hen leeft. De beantwoording van de vragen hebben wij als volgt verdeeld. Collega Slob neemt alle vragen over het strafrechtelijke instrumentarium voor zijn rekening en collega Van der Burg beantwoordt de vragen over de maatregelen die wij willen invoeren om leegstand tegen te gaan.

Ik start de inbreng van onze kant door in te gaan op de motivering en de meerwaarde van ons wetsvoorstel. Ook zal ik stilstaan bij de omvang en de onderbouwing van de kraakproblematiek. Tot slot zal ik ingaan op het advies van de Raad van State.

Voordat ik daarmee begin, wil ik namens mijn collega's Slob en Van der Burg beide ministers bedanken voor de ambtelijke ondersteuning die wij hebben gekregen. De ambtenaren die ons hebben ondersteund, danken wij voor hun grote inzet.

Het is niet de eerste keer dat de Kamer over de problematiek van kraken en leegstand spreekt. Al lang bestaat binnen de Kamer de wens om kraken te verbieden en leegstand terug te dringen. Zes jaar geleden diende ik bij de begrotingsbehandeling van Economische Zaken een motie in om kraken en leegstand aan te pakken. Dit deed ik, nadat ik op diverse manieren in de praktijk geconfronteerd was met de gevolgen van het kraken van panden voor zowel burgers als voor ondernemers. Een voorbeeld wil ik u niet onthouden. Ik bezocht een ondernemer die als gevolg van een omzetsdaling een deel van zijn bedrijfshal leeg had staan. Zodra de krakers de bedrijfshal kraakten, werd de verzekering van het pand opgezegd. Met een beroep op huisvredebreuk werd de ondernemer de toegang tot het pand ontzegd door de krakers. De ondernemer vroeg de politie tevergeefs om de krakers uit zijn bedrijfshal te

Ten Hoopen

zetten. Nadat de krakers het pand hadden uitgeleefd, bleef de ondernemer achter met een vervallen bedrijfshal en een niet meer te verhalen schade van € 50.000. De ondernemer was niet alleen ernstig teleurgesteld in de rechtsstaat die Nederland pleegt te zijn, maar is ook nog jaren daarna getraumatiseerd door deze gebeurtenis. Met andere woorden: het gaat over de vraag hoe wij als burgers en ondernemers de rechtsstaat beleven.

Na een aantal moties van de Kamer, waaronder de motie van het CDA uit 2003 en die van de VVD uit 2006, kondigde de toenmalige ministers van VROM, mevrouw Dekker, en van Justitie, de heer Donner, een wet aan om kraken te verbieden en leegstand aan te pakken. Dit was ten tijde van het tweede kabinet-Balkenende, gevormd door CDA, VVD en D66. Omdat beide ministers voortijdig aftraden, is de aangekondigde wet er helaas nooit gekomen. Het huidige kabinet had en heeft geen plannen om met voorstellen te komen die kraken verbieden en leegstand aanpakken. Voor de CDA-fractie had het daarmee lang genoeg geduurd na de indiening van mijn motie in 2003. Daarom heb ik samen met collega Slob en collega Van der Burg het initiatief genomen.

De heer **Van der Ham** (D66): Even voor the record, D66 heeft tegen al die moties van de Kamer gestemd. Dus in een dualistische verhouding tussen Kamer en kabinet mag de positie van de D66-fractie wel even extra gemarkeerd worden. Dat weet u ook, mijnheer Ten Hoopen.

De heer **Ten Hoopen** (CDA): Jazeker, daarom heb ik ook gemarkeerd dat uw partij toen in het kabinet zat.

Mevrouw de voorzitter. De start van dit plenaire debat over het initiatief ligt alweer een paar weken achter ons. Het debat dat wij nu voeren, stond eigenlijk gepland in de week direct na Prinsjesdag. Tijdens de algemene politieke beschouwingen diende de VVD-fractie een motie van wantrouwen in tegen het kabinet. Collega Slob heeft ons toen verzocht om de voortzetting van het debat te verplaatsen. Dit verzoek hebben collega Van der Burg en ik gerespecteerd. Daarom staan wij nu en niet twee weken geleden in vak K om gezamenlijk ons wetsvoorstel te verdedigen.

Mevrouw Van Gent, zelfs de motie van wantrouwen was niet genoeg om de samenwerking tussen de initiatiefnemers te kraken. Het bood ons wel ...

De **voorzitter**: Mevrouw Van Gent wordt duidelijk uitgedaagd, het woord is aan mevrouw Van Gent.

Mevrouw **Van Gent** (GroenLinks): Ik heb eigenlijk geen vraag aan de heer Ten Hoopen. Ik hoop echter dat de heer Slob straks ook nog even op deze kwestie ingaat, met name op zijn opmerking die volgens mij maandag in de NRC stond. Daarin zegt hij dat hij er zo langzamerhand flink van baalt dat het CDA vreemdgaat met de VVD en de PVV. De heer Slob gaat nu zelf door de aanpassingen van het wetsvoorstel ook vreemd met de VVD, het CDA en de PVV. Ik mag hopen dat a. de heer Ten Hoopen nog even op dat vreemdgaan ingaat en b. dat de heer Slob daar straks ook op ingaat. Ik moet zeggen dat ik toch heftig geïnteresseerd ben hoe dit nu weer wordt uitgelegd, want op mij komt het allemaal zéér schijnheilig over.

De heer **Ten Hoopen** (CDA): Wij hebben een overtuigde

samenwerking en wij gaan vandaag laten zien dat kraken verboden moet worden en leegstand bestreden. Dat is wat ons tot dit initiatief heeft gebracht. Wat er ook is gebeurd, is niet gekraakt door een motie van wantrouwen.

Mevrouw **Van Gent** (GroenLinks): Het valt mij nu weer op dat u gewoon niet op mijn vraag ingaat. Ik zal de heer Slob daar dus straks ook nog over ondervragen. Ik vind het wel opvallend dat vreemdgaan met andere partijen blijkbaar helemaal geen punt is. Als na twee weken de gespeelde verontwaardiging van de ChristenUnie na de motie van wantrouwen en het diepe verdriet daarover alweer voorbij is en het vreemdgaan gewoon opnieuw begint, dan moet ik zeggen: dat is niet spijt betuigen, maar dat is toch een beetje hypocriet en schijnheilig je eigen weg weer inslaan.

De **voorzitter**: Mevrouw Van Gent, u hebt uw punt gemaakt.

De heer **Ten Hoopen** (CDA): Mevrouw van Gent, u hebt de heer Slob bevroegd. De heer Slob zal in zijn termijn ook uiteraard op uw vragen ingaan.

De heer **Van der Staaij** (SGP): Nu de heer Ten Hoopen via dit bruggetje eigenlijk zelf de koppeling maakt met het vertrouwen in het kabinet, stel ik de vraag: in hoeverre is dit wetsvoorstel niet een uiting van wantrouwen ten opzichte van de voortvarendheid die het kabinet aan de dag legt? Twee van de drie initiatiefnemers maken deel uit van coalitiepartijen, maar hebben zij er geen vertrouwen in dat dit punt door het kabinet zelf voortvarend zou worden aangepakt of opgepakt?

De heer **Ten Hoopen** (CDA): Nee, mijnheer Van der Staaij, want ik heb u net gezegd dat er eerst een initiatief was en dat het kabinet daarna gevallen is. In het regeerakkoord zijn geen afspraken gemaakt over een eventueel initiatief van het kabinet om kraken te verbieden. De Kamer zou geen knip voor haar neus waard zijn als zij dan niet het eigen initiatief neemt. De partijen die daarvoor in zijn, zoeken dan met elkaar de samenwerking. Dat zegt niets over het huidige kabinet en het zegt al sowieso niets over de goede samenwerking in dit kabinet.

De heer **Van der Staaij** (SGP): Ik juich het alleen maar toe als er juist een bredere samenwerking dan alleen tussen coalitiepartijen wordt gezocht. Ik vind dat helemaal geen vreemdgaan; het is eerder het aangaan van gezonde relaties met andere partijen. Aangezien het vorige kabinet al klaar stond om met een voorstel te komen, is het niettemin verrassend dat het huidige kabinet, waarin ook het CDA weer een prominente rol speelt, er niet zelf al eerder mee gekomen is.

De heer **Ten Hoopen** (CDA): Nou ja, dat had gekund, maar er zijn geen afspraken gemaakt in het regeerakkoord en derhalve hebben wij vanuit de Kamer het initiatief genomen. Dat is ons recht en daar maken we ook gebruik van. Bij een gezonde samenwerking tussen partijen zitten er geen "Chinese Walls" tussen, zou ik zo zeggen mijnheer Van der Staaij! Het bood ons trouwens ook de mogelijkheid om de nota van wijziging goed voor te bereiden. We hebben de constructieve bijdragen van

Ten Hoopen

de VVD, de PVV, het CDA en de SGP gewaardeerd en een nota van wijziging ingediend. In deze nota van wijziging verhogen we de strafmaat en geven we de politie de wettelijke mogelijkheid om krakers buiten heterdaad aan te houden en in voorlopige hechtenis te nemen. Mijn collega Slob zal hier verder op ingaan.

De heer **Depla** (PvdA): Ik begrijp dat je vooral constructief bezig bent als je de straf wilt verhogen en als je andere voorstellen doet niet. Maar dat terzijde. De heer Ten Hoopen wil, op verzoek van de PVV, de strafmaat voor kraken verhogen. Waarom is hij er ineens van overtuigd dat de straf hoger moet? Is dat alleen maar om de PVV mee te krijgen? Dan heb ik een tweede vraag, die ik belangrijker vind. De heer Ten Hoopen wil niet alleen de strafmaat voor kraken verhogen, maar ook de strafmaat voor huisvredebreuk. Waar heeft hij in zijn zoektocht van de laatste maanden ineens het idee vandaan gehaald dat de strafmaat voor huisvredebreuk in één keer verdubbeld moet worden? Is dat omdat hij de PVV nodig heeft en daarvoor het strafrecht moeiteloos opzijzet? Daar riekt het erg naar. Dat vind ik jammer.

De heer **Ten Hoopen** (CDA): Ik heb al gezegd dat de heer Slob over dat deel van het strafrecht zal spreken, maar in algemene zin kan ik dit zeggen. Ten eerste gaat het niet alleen om de PVV. Ik heb gezegd dat vier woordvoerders in hun eerste inbreng hebben aangegeven dat een strafmaatverhoging voor hen in de rede lag. Ten tweede houden wij de systematiek in het strafrecht zoals zij is. Die houden wij in stand. Wij brengen ook de straf voor huisvredebreuk naar één jaar om de systematiek in het strafrecht intact te laten.

De heer **Depla** (PvdA): Maar u hebt geen enkel argument gebruikt om aan te geven wat er op dit moment mis is met het strafrecht. Waarom zou opeens de straf op huisvredebreuk moeten worden verdubbeld? Dan kan ik niet tot een andere conclusie komen dan dat u gewoon telt. U hebt de PVV nodig, dus u moet de strafmaat voor kraken verhogen. Het is een beetje raar om de strafmaat voor huisvredebreuk lager te laten zijn dan die voor kraken. U maakt eigenlijk het strafrecht tot speelbal van de politieke koehandel. Ik ben niet tegen politieke koehandel, maar daar moet je het strafrecht buiten laten.

De heer **Ten Hoopen** (CDA): Maar dat is ook niet zo, mijnheer Depla. U geeft echt een verkeerde voorstelling van zaken. Bij de indiening van een wetsvoorstel – dat geldt zowel voor het kabinet als voor initiatiefnemers uit de Kamer – voer je toch in deze Kamer met elkaar het debat? Je wisselt in deze Kamer de argumenten uit en je komt op basis van die argumenten tot eventuele nota's van wijziging. Dus er is op zichzelf helemaal geen koehandel aan de orde. Je luistert naar de argumenten, je weegt die en je zorgt op basis van die argumenten voor een wetsvoorstel dat op een breed draagvlak in deze Kamer kan rekenen.

De heer **Depla** (PvdA): De strafmaat voor huisvredebreuk heeft geen onderdeel van een debat uitgemaakt. U verandert dat. Ik zie daar in de samenleving geen enkele reden toe. Niemand heeft het ooit als een probleem aangedragen. Toch wilt u de strafmaat verhogen, omdat één partij die u nodig hebt voor de meerderheid dat vindt. Tegelijkertijd wilt u en passant de strafmaat voor

huisvredebreuk verhogen, wat een veel bredere werking heeft, terwijl er helemaal geen serieus debat over gevoerd is. Daar maak ik bezwaar tegen.

De heer **Ten Hoopen** (CDA): De heer Slob komt uitgebreid op de systematiek terug. Wij doen niet anders dan de systematiek zo inrichten dat alles logisch en in zijn verband blijft. In die zin is uw argument niet terecht. Verder is het in een debat altijd zo dat je argumenten uitwisselt en op die manier zorgt voor een adequaat wetsvoorstel. Dat was uw tweede punt.

Mevrouw **Van Gent** (GroenLinks): De heer Ten Hoopen zegt zelf dat niet alleen de opstelling van de PVV de indieners tot een nota van wijziging heeft gebracht, maar die heeft wel degelijk een prominente rol gespeeld. Hij noemt het geen koehandel, maar ik zou het wel handjeklap willen noemen. Hij heeft het over een breed draagvlak. Die negen zetels van de PVV heeft hij gewoon nodig, want anders maakt zijn wetsvoorstel geen schijn van kans. Bij het maken van het initiatiefwetsvoorstel hebben de indieners natuurlijk heel goed nagedacht over de strafmaat die hierbij zou passen. Dat heeft de heer Slob ook al eerder aangegeven. Met een vingerknip verhoogt hij die opeens drastisch. Ik zou dus wel iets nauwkeuriger willen weten wat daar inhoudelijk achter zit, behalve het handjeklap met de PVV-fractie. Het is mij ook wel duidelijk waar de heer Ten Hoopen zijn vrienden zoekt bij dit wetsvoorstel.

De heer **Ten Hoopen** (CDA): Het antwoord is niet anders dan het antwoord dat ik de heer Depla heb gegeven. Wij hebben een initiatiefwetsvoorstel gemaakt op basis van de argumenten die hier zijn besproken. Vier partijen hebben dat aangegeven. Dan is het aan de initiatiefnemers om dat te wegen en al of niet een wijziging aan te brengen in de wet. Ik heb net al gezegd: wij hebben iets meer tijd gehad om daarover te spreken en wij zijn gedrieën tot de slotsom gekomen dat wij de wens van de Kamer zouden honoreren. Vandaar de wijziging die voorligt.

Mevrouw **Van Gent** (GroenLinks): In de afgelopen weken was het wetsvoorstel even "on hold" in verband met de motie van wantrouwen. Is er in die weken contact geweest met de PVV-fractie over de aanpassing van dit wetsvoorstel? Hebben de indieners de PVV door het verhogen van de strafmaat zover gekregen dat zij instemt met dit wetsvoorstel? Dat zullen wij straks overigens ook wel horen. Het lijkt mij voor het verloop van dit debat prettig als u daar helderheid over verschaft.

De heer **Ten Hoopen** (CDA): De PVV heeft niet met de drie initiatiefnemers om de tafel gezeten.

Mevrouw **Van Gent** (GroenLinks): Ook niet met de afzonderlijke initiatiefnemers?

De heer **Ten Hoopen** (CDA): Wel op de manier waarop wij allemaal in dit huis contact met elkaar hebben.

De heer **Van der Ham** (D66): Over het punt van de huisvredebreuk. Dat de heer Ten Hoopen handjeklap wil doen met de PVV is ons op het punt van het kraken wel duidelijk. Maar dat andere punt gaat over een ander vergrijp. De indieners zijn het toch met D66 eens dat wij

Ten Hoopen

wat betreft de strafmaat goede wegen moeten bewandelen? Het moet juridisch passen in de overwegingen die wij daarvoor hebben te maken. Is de heer Ten Hoopen als indiener bereid om dat deel, de huisvredebreuk, opnieuw aan de Raad van State voor te leggen?

De heer **Ten Hoopen** (CDA): Wij hebben dat niet gedaan. Als je bij de huidige systematiek van het strafrecht de straf op het kraken van vier maanden naar een jaar verhoogt, is het niet meer dan logisch dat je in de systematiek van de wetgeving ook de straf op huisvredebreuk naar een jaar toehaalt. In die zin maakt de logica van de wetgeving dat dit op zichzelf niet nodig is.

De heer **Van der Ham** (D66): Het is op zichzelf niet nodig. Wij hebben het bij deze wet over kraken. Wij denken daarover anders dan de initiatiefnemers, maar ik mag hopen dat de heer Ten Hoopen weet dat de meerderheid van deze Kamer op dat nieuwe onderdeel van deze wet een nieuwe weg wil maken. Kan hij dat serieus nemen door dat onderdeel aan de Raad van State voor te leggen?

De heer **Ten Hoopen** (CDA): Ik kom zo nog terug op het advies van de Raad van State. Ook de heer Slob zal nog een keer ingaan op de motivering waarom wij deze weg hebben gekozen. Ik wijs erop dat door de Raad van State met betrekking tot de systematiek van de wet zoals wij die hebben ingediend, geen enkele opmerking is gemaakt.

De heer **Van der Ham** (D66): Toen speelde dit nog niet. Nogmaals mijn vraag: is de heer Ten Hoopen bereid via wat mij betreft een spoedprocedure dat onderdeel aan de Raad van State voor te leggen?

De heer **Ten Hoopen** (CDA): Dat lijkt mij op zichzelf niet nodig.

De heer **Van der Ham** (D66): De heer Ten Hoopen ziet toch dat een grote minderheid veel moeite heeft met dit wetsvoorstel, maar er vooral moeite mee heeft dat dit er nu wordt ingefietst. Laten wij daar toch zorgvuldig mee omgaan. Er is toch ook iets aan gelegen dat het draagvlak breder is dan de enge meerderheid die er nu blijkt te zijn?

De heer **Ten Hoopen** (CDA): Ik ben ervan overtuigd dat de heer Slob straks de heer Van der Ham kan overtuigen over de onderbouwing waarom wij deze wijziging hebben doorgevoerd. Een gang naar de Raad van State is wat ons betreft dan ook niet logisch.

De heer **Jansen** (SP): Ik ga ervan uit dat de heer Ten Hoopen als eerste indiener van het wetsvoorstel de kwaliteitsborging en de samenhang van het wetsvoorstel als geheel verzorgt. Het wetsvoorstel heeft twee pijlers: de preventiekant en de repressiekant. De Kamer heeft hem ervan overtuigd dat er wat betreft de repressiekant een schepje bovenop moet. Dat respecteert ik. Dat is zijn keuze en wat daar verder achter zit neem ik voor kennisgeving aan. De preventiekant is in de eerste termijn ook uitgebreid aan de orde geweest. Het viel mij op dat daar in de nota van wijziging helemaal niets mee gebeurt, terwijl er toch flinke kritiek was dat de preventiekant eigenlijk onderbelicht is. Ik vraag of de

heer Ten Hoopen het met mij eens is dat voorkomen beter is dan genezen. Het is beter om te voorkomen dan om terug te vallen op dweilen met de kraan open. Waarom heeft hij niet het evenwicht van het wetsvoorstel bewaakt door er aan de preventiekant een schepje bovenop te gooien? Aan de minister voor Wonen, Wijken en Integratie wil ik eigenlijk hetzelfde vragen. Ik wil hem vragen of hij vindt dat na de nota van wijziging het evenwicht in het wetsvoorstel nog wel gehandhaafd is en dat er sprake is van een evenwichtige behandeling van de preventieve en repressieve kant.

De heer **Ten Hoopen** (CDA): Wij hebben een nota van wijziging ingediend waarvan wij vinden dat wij de balans nog steeds hebben: aan de ene kant het kraken verbieden en aan de andere kant het leegstandsbeheer daadwerkelijk aanpakken. In zichzelf heeft dit wetsvoorstel natuurlijk al een preventieve werking. Je ziet nu al gedragingen waarbij krakers de panden verlaten. In zichzelf heeft deze wet en het initiatief en het praten erover in deze Kamer al een preventieve werking. En als concreet antwoord op uw vraag: ik vind dat door de verhoging van de strafmaat de balans in het wetsvoorstel alleen maar is versterkt.

De heer **Jansen** (SP): Misschien is er een misverstand over het begrip "preventief". "Preventief" vind ik een situatie met minder leegstand; niet een situatie waarin minder wordt gekraakt, want dat zou weer het gevolg zijn van minder leegstand. Als er minder wordt gekraakt en er meer leegstand komt, hebben we precies het tegenovergestelde bereikt van hetgeen we wilden bereiken. Voor mij draait het daarom.

De heer **Ten Hoopen** (CDA): Dat ben ik met u eens. Juist in het kader van die balans hebben we niet een-dimensionaal willen denken door kraken gewoonweg te verbieden, maar ook gezocht naar allerlei instrumenten voor gemeenten, complementair aan het huidige instrumentarium, om de leegstand te bestrijden, in gesprek te geraken met degene die het pand bezit en een dergelijk gesprek niet vrijblijvend te laten zijn. Er zitten in het wetsvoorstel dus vele preventieve zaken, juist omwille van de balans.

De heer **Jansen** (SP): Ik concludeer op dit punt toch dat u ervoor heeft gekozen om niet te luisteren naar de Kamer, die vele suggesties heeft gedaan in deze richting, inclusief amenderingen. U zou daar iets over kunnen zeggen, maar u heeft er uitsluitend in de sfeer van repressie een schepje bovenop gedaan. Waarom heeft u die keuze gemaakt?

De heer **Ten Hoopen** (CDA): Nee, dat is niet zo. Ten eerste komen we zo nog te spreken over de ingediende amendementen; u heeft er ook een aantal ingediend. Ten tweede zijn wij echt overtuigd van de preventieve kant: de wijze waarop gemeenten in staat worden gesteld om leegstandbeleid te voeren waar dat nu nog niet het geval is. Leegstandbeleid is nu geagendeerd in elke gemeente waar leegstandbeleid ook daadwerkelijk kan worden gevoerd. Dat heeft een zeer preventieve werking.

Wij zijn in het proces naar dit wetsvoorstel niet over één nacht ijs gegaan; ik zeg dit in de richting van de leden Depla en Jansen, en in het bijzonder tegen mevrouw Van Gent. Voordat wij de wetteksten gingen

Ten Hoopen

schrijven, hebben wij met alle betrokken partijen om de tafel gezeten: de VNG, de krakers, de politie, het OM, gedupeerde burgers, ondernemers en vastgoed-ondernemers. Nadat wij de wetteksten hadden geschreven, hebben wij al deze partijen, inclusief Actal, om advies gevraagd. Dat advies hebben wij ook van hen gekregen. Ook hebben wij gebruikgemaakt van het onderzoek van de minister voor WWI en de staatssecretaris van Economische Zaken. Tevens hebben wij het rapport over leegstand in Nederland van de Rijksadviseur voor het Cultureel Erfgoed gebruikt. Met de kennis van de standpunten van deze partijen hebben wij met overtuiging ervoor gekozen om in één wetsvoorstel twee zaken te realiseren: duidelijkheid en balans. Wij introduceren dus een duidelijke norm: kraken kan en mag niet. Daarom stellen wij een algeheel strafrechtelijk kraakverbod voor. Tegelijk geven wij de gemeenten de mogelijkheid om aanvullende maatregelen te nemen om de leegstand terug te dringen. Immers, met alleen de invoering van een kraakverbod verminder je de leegstand niet; dat ben ik eens met degenen die dit hebben gezegd. Wij delen dan ook de opmerkingen van de heren Anker, Van Heugten, Teeven en Van der Staaij hierover.

De voorzitter: Voordat ik de heer Van der Ham het woord geef, wijs ik erop dat er straks nog vier sprekers zijn. Beperkt u dus het aantal interrupties.

De heer Van der Ham (D66): Voorzitter. De heer Ten Hoopen zegt dat hij iedereen heeft gehoord. Maar heeft hij iedereen ook verstaan? Actal zegt dat er forse administratieve en bestuurlijke lasten zullen zijn; de leegstandverordening zal extra lasten opleveren, evenals het treffen van leegstandbeschikkingen, het opzetten van leegstandregisters et cetera. Er is dus veel kritiek op dit punt. De grote steden hebben ook kritiek: zo stond vandaag nog in de krant dat Den Haag geen behoefte aan deze wet zegt te hebben; en Amsterdam, waar echt de grootste problemen zijn, met gewelddadige krakers – en tegen gewelddadig zijn we allemaal – zegt er ook geen behoefte aan te hebben. Luisteren kan dus wel, maar verstaan moet ook.

De heer Ten Hoopen (CDA): Ik denk dat wij hen heel goed hebben verstaan. Niet voor niets hebben we een zorgvuldig traject afgelegd: vooraf, maar ook na het schrijven van de wettekst in eerste instantie. Verder zijn er niet voor niets vier nota's van wijziging. Wij zijn dus niet horende doof, wij hebben geluisterd naar de samenleving, wij hebben geluisterd naar alle opmerkingen. Maar laat ik ook opmerken dat de adviezen een heel gemengd beeld opleveren: iedereen kijkt vanuit zijn eigen invalshoek. En ook door de VNG, dus de gemeenten, wordt erkend dat er op dit moment helemaal geen leegstandbeleid wordt gevoerd. In die zin zijn de adviezen, zoals u ze duidt, volgens mij gewoon niet te duiden. Zij zijn veel gemengder dan de absolute termen die u gebruikt.

De heer Van der Ham (D66): Ze zijn gemengd, maar de overheden die er echt last van hebben, met name de grote steden, de G4, willen het niet. Het is prima om iets te doen aan leegstandsbeleid, maar het is onzin om het kraken te verbieden. U luistert daarnaar maar heel gedeeltelijk. U neemt dat eigenlijk helemaal niet over.

De voorzitter: U herhaalt uw vraag.

De heer Ten Hoopen (CDA): Mijnheer Van der Ham, met al het respect dat ik voor u heb, zeg ik dat ook u heel selectief bent in het luisteren naar hetgeen u wilt horen. In alle adviezen komt steeds naar voren dat er heel veel overlast is voor burgers en dat in de balans het idealisme is verschoven naar meer geweld. U gaat daaraan compleet voorbij.

De voorzitter: De heer Depla.

De heer Van der Ham (D66): In de eerste termijn heeft mijn fractievoorzitter uitdrukkelijk gezegd dat excessief geweld en krakers die er een puinhoop van maken, moeten worden aangepakt. Dat gebeurt ook in de grote steden en daar staan wij volledig achter. Wij hebben wat minder moeite met de onschuldige vormen ervan waarin krakers meehelpten als er uiteindelijk wordt ontruimd. Daarvan zijn ook veel voorbeelden, zoals de G4 hebben aangegeven. U luistert wel heel selectief als u dit uit onze eerste termijn hebt opgemaakt.

De voorzitter: Goed. De heer Depla.

De heer Depla (PvdA): Ik heb twee vragen aan mijnheer Ten Hoopen. Het eerste punt betreft overlast, geweld en vernielingen. Kunt u nog eens uitleggen, mijnheer Ten Hoopen, waarom dit wetsvoorstel iets meer doet om dat probleem aan te pakken? Alle deskundigen zeggen immers dat dit wetsvoorstel niet veel verandert ten opzichte van de bestaande wetgeving. Het gaat erom de bewijslast rond te krijgen. Met dit wetsvoorstel wordt de bewijslast voor geweldgebruik en vernielingen niet minder. Wat doet dit wetsvoorstel daaraan, gezien ook de reacties die u hebt gekregen en waarvan u gezegd hebt ernaar te hebben geluisterd?

Het tweede punt betreft het tweede deel van het wetsvoorstel, over het tegengaan van leegstand. Er is juist heel veel kritiek op de effectiviteit van dat instrument. Ik ben heel benieuwd wat u met de kritiek hebt gedaan van de gemeenten die op dit moment werken met leegstandsbeheer. Deze kritiek heeft uiteindelijk geleid tot enkele amendementen van de heer Jansen. Hij heeft er ook naar geluisterd en hij heeft een paar concrete voorstellen gedaan. Ik heb het idee dat u daarnaar niet zo goed hebt geluisterd en gewoon handelt vanuit het principiële punt. Dat mag, maar ik vind dat de Haagse politiek niet alleen principiële statements moet maken, maar ook naar de uitvoering moet kijken. Ik vind dat u te veel blijft steken op het principiële punt.

De heer Ten Hoopen (CDA): Wij delen dat dus niet met u, mijnheer Depla. Wij vinden namelijk dat wij tot een heel goede balans zijn gekomen vanuit de adviezen met dat gemengde beeld die zijn gegeven. Dat is het eerste punt. Het tweede punt is dat het erom gaat op welke manier de publieke zaak gediend wordt wat betreft de schaarse verdeling van woonruimte. Dat is ook een vorm van bewustwording en een nieuwe taak voor de gemeenten. Als u dat aan de straat wilt overlaten, betekent dit dat u degenen met de sterkste schouders, zij die zwaar en groot zijn, blijkbaar voor wilt laten gaan ten opzichte van degenen met de kleine schouders.

Daarnaast zit de meerwaarde van ons wetsvoorstel in het feit dat het nu lastig is om krakers op heterdaad aan

Ten Hoopen

te houden. Dat gaat nu dus wel gebeuren. In het huidige wetsvoorstel kan op de kosten die nodig zijn om het pand voor de publieke zaak beschikbaar te krijgen, worden bespaard, omdat gemeenten met de eigenaar afspraken kunnen maken zodat het daarvoor beschikbaar komt. Met andere woorden: er zit een grote meerwaarde in dit wetsvoorstel ten opzichte van de situatie waarin het maar aan de straat wordt overgelaten, los van het principiële punt dat men van andermans eigendommen moet afblijven.

De heer **Depla** (PvdA): U zegt het niet aan de straat over te laten, maar juist als het om woonhuizen gaat, verandert dit wetsvoorstel niets aan het leegstandsbeheer. U hebt het mooi ingestudeerd, maar u kunt niet hardmaken dat juist door dit wetsvoorstel het voordringen op de woningmarkt door kraken beter bestreden kan worden. Het instrumentarium van de leegstand wordt voor woonhuizen niet anders. U moet dan aangeven hoe u voor woonhuizen het leegstandsbeheer verbetert ten opzichte van de bestaande situatie.

U hebt een punt dat u mensen gemakkelijker kunt aanhouden. Het grootste probleem is echter dat mensen vernielingen plegen, overlast veroorzaken en geweld gebruiken. Wij zien dat graag aangepakt worden. Ik heb tot nu toe nog niet kunnen ontdekken waar het wetsvoorstel dat gemakkelijker maakt. Wij zijn elkaars bondgenoten in het aanpakken van die overlast.

De heer **Ten Hoopen** (CDA): Collega Van der Burg zal op het onderdeel leegstand ingaan. Ik loop er niet van weg, maar wij hebben dit wetsvoorstel met z'n drieën gedragen en zij gaat er daarom op in. Op het punt van de complementariteit van onze instrumenten geeft dit een unieke mogelijkheid, juist voor woonhuizen, om dit proces terug te dringen.

De **voorzitter**: Mevrouw Van der Burg komt daarop terug.

Mevrouw **Van Gent** (GroenLinks): Voorzitter. Ik heb toch nog een vraag. Ik heb er in eerste termijn ook aandacht voor gevraagd. Ik zou graag van de initiatiefnemers een overzicht krijgen van aan kraken gerelateerde incidenten in het afgelopen jaar waarbij de huidige wetgeving onvoldoende was om in te grijpen. Dat heb ik in mijn eerste termijn gevraagd. Je kunt niet volstaan met een natte vinger in de lucht te steken of er af en toe iets over in de krant te lezen en daar je conclusies aan te verbinden. Ik zou van de heer Ten Hoopen dan ook graag feiten willen horen over het afgelopen jaar om het wetsvoorstel beter te kunnen beoordelen op nut en noodzaak, ook al omdat bijvoorbeeld de Raad van State het kraakt.

De heer **Ten Hoopen** (CDA): Misschien vindt mevrouw Van Gent het goed dat ik daar zo meteen op terugkom. Wij hebben inderdaad onderzocht hoeveel civiele rechtszaken er zijn gevoerd. In het hele land komt kraken voor en dat gaat van Groningen tot Maastricht en van Almelo tot Den Haag.

Mevrouw **Van Gent** (GroenLinks): Nee, dat vind ik niet goed, want dat was mijn vraag niet. Mijn vraag was bij welke aan kraken gerelateerde incidenten van het afgelopen jaar de huidige wetgeving onvoldoende was

om die aan te pakken. Daar gaat het mij om. De Raad van State en ook grote steden vinden namelijk dat het eigenlijk overbodige wetgeving is, omdat er al heel veel wettelijke mogelijkheden zijn. Ik wil dus graag dat de heer Ten Hoopen deze relatie legt en dan komt hij niet weg door het te hebben over van Groningen tot Maastricht.

De heer **Ten Hoopen** (CDA): Ten eerste – ik begin mijzelf nu te herhalen – is het voorliggende voorstel complementair aan het huidige instrumentarium. Daar waar nu de procedures heel lang zijn om te komen tot gebruik van een pand, kan de gemeente volgens ons voorstel het initiatief nemen om met de eigenaar in gesprek te gaan en bindende afspraken te maken. Ten tweede kan de politie de krakers aanhouden als zij op heterdaad worden betrapt. Ten derde is het mogelijk om ze ook aan te houden als zij niet op heterdaad worden betrapt. Ten vierde kost het nu veel tijd om een leegstaand pand voor publiek gebruik te bestemmen. Dat kan bij ons voorstel wel. Kraken wordt een misdrijf en op die manier kunnen wij de harde kern van de overlast in buurten en straten terugdringen. Anders gezegd: er zijn argumenten te over waarin dit wetsvoorstel voorziet.

Mevrouw **Van Gent** (GroenLinks): Het is glashelder dat de heer Ten Hoopen geen voorbeelden kan noemen. Hij is gewoon niet bereid of in staat om antwoord te geven op een heel nuchtere vraag. Ik geef hem nog de kans om in tweede termijn met voorbeelden te komen, want het is hier natuurlijk geen bezigheidstherapie.

De **voorzitter**: Dat moge duidelijk zijn. Het woord is aan de heer Ten Hoopen.

De heer **Ten Hoopen** (CDA): Wij hebben een aantal voorbeelden en daar kom ik in het vervolg van mijn betoog op terug.

Voorzitter. De maatregelen zijn aanvullend omdat gemeenten nu al op basis van de Huisvestingswet het nodige kunnen doen in het geval van leegstaande woningen. De leegstandsverordening die wij voorstellen, sluit hierbij aan, maar dan voor kantoren, winkels en bedrijfspanden. Deze integrale aanpak is van belang, omdat hier de meerwaarde van ons wetsvoorstel zichtbaar wordt.

Ik kom nu aan de principiële discussie over eigendomsrecht en overheid. Waarom zijn wij met het wetsvoorstel gekomen dat kraken verbiedt en leegstand wil verminderen? Verschillende leden hebben om een nadere toelichting hierop gevraagd. Ik ga nu dieper in op onze argumenten. Daarbij zal ik ook de door verschillende leden hierover gestelde vragen beantwoorden.

Er bestaat, zo zagen wij in de eerste termijn van het debat, een fundamenteel verschil van inzicht in deze Kamer in de wijze waarop burger en overheid zich moeten verhouden tot het eigendomsrecht. Dat bleek ook al uit de discussie die wij zo-even met elkaar voerden. Het is terecht dat deze principiële vraag meerdere malen in het debat is gesteld.

Ik zou hier het volgende over willen zeggen. Voor ons begint een gesprek over het gebruik van een pand, zoals bij elke vorm van eigendom, met de erkenning van het eigendomsrecht van de eigenaar. Diverse leden, onder wie de heren De Roon, Teeven, Anker en Van Heugten, hebben daarop gewezen. Voor zover het maatschappe-

Ten Hoopen

lijke of publieke belang beperkingen van dit eigendomsrecht vereist, is het de overheid die dat volgens een wettelijk vastgelegde en voor iedereen controleerbare procedure realiseert. In deze benadering past niet de mogelijkheid, laat staan het recht, van krakers om fysiek bezit te nemen van een pand. De leden Van Gent, Pechtold en Depla hebben deze opvatting naar voren gebracht. Krakers zijn in onze optiek geen verlengstuk van de overheid. Ik verbaas mij dan ook bijzonder dat D66 in een beroep op mooie zaken die kraken heeft opgeleverd, het kraken verdedigt. Het doel heiligt blijkbaar de middelen, een opvatting waarin de initiatiefnemers zich niet kunnen vinden.

De heer **Jansen** (SP): Voorzitter. Volgens mij heeft iedereen in deze zaal in eerste termijn gezegd dat je met je poten van andermans bezit moet afblijven. Dat is het uitgangspunt. Dat is een basisregel. De discussie gaat erover dat wij, degenen die iets relativerender staan tegenover de aanpak, constateren dat ook de overheid zelf in een aantal gevallen gewoon geen goede rentmeester is. Wij hebben een aantal voorbeelden gegeven – die lijst is overigens nog veel langer – van prachtige panden die behouden zijn doordat mensen zich daarover druk maakten, terwijl de overheid het liet afweten. Wat is de oplossing van de indieners voor dit probleem?

De heer **Ten Hoopen** (CDA): Dat is de reden waarom wij zeggen: de overheid is aan zet om een leegstandsbeleid te voeren. Ik kom daar zo nog op terug, want u hebt inderdaad een aantal vragen gesteld over monumentale panden en alles wat daarmee samenhangt. Wat daar is gerealiseerd, had ook op een andere manier gerealiseerd kunnen worden. Daar zijn de krakers niet voor nodig, mijnheer Jansen. Het had ook gekund dat de gemeente dat pand had gehuurd of gekocht, of in ieder geval de economische beschikking over het pand had kunnen hebben. Dan hadden wij die goede doelen ook kunnen realiseren.

De heer **Jansen** (SP): Voorzitter. In een aantal van de sterkste staaltjes was de gemeente eigenaar van het pand in kwestie, maar liet het doelbewust verkrotten, omdat men er een parkeerplaats wilde aanleggen of omdat men het aan een projectontwikkelaar wilde verkopen om er een winkelcentrum op te bouwen. Dat zijn dus een paar van de meest dramatische voorbeelden geweest.

De heer **Ten Hoopen** (CDA): Ja, maar nu er een meldingsplicht in ons wetsvoorstel staat, krijgt ook de lokale democratie een nieuwe impuls om dit te realiseren. Dat betekent dat de gemeenteraad het gemeentebestuur in de lokale democratie juist kan aansturen en aansporen om te komen tot het behoud van dat soort panden.

De heer **Jansen** (SP): Het is mooi dat de heer Ten Hoopen hiermee impliciet steun geeft aan mijn amendement over het openbare meldingsregister, want anders kan de gemeenteraad het natuurlijk helemaal niet controleren. Hij loopt daarmee echter om de vraag heen of er in de situatie dat de overheid het zelf laat afweten, onder meer door de tweepettenproblematiek, dat kent hij ongetwijfeld zelf ook wel, een vorm van burgerlijke ongehoorzaamheid is toegestaan. Dat is in wezen de

insteek geweest in mijn eerste termijn. Ik heb daar overigens bij gezegd dat het uiteindelijk altijd aan de rechter is om te toetsen of men over de schreef gegaan is.

De heer **Ten Hoopen** (CDA): Natuurlijk. Ik vind dat het dus niet zo is. Ik vind dat er geen vorm van burgerlijke ongehoorzaamheid moet kunnen zijn die legitimeert dat de overheid niet gewoon de wet handhaaft. Als de overheid op lokaal niveau haar taken verzuimt, dan is het aan de gemeenteraad om in te grijpen. Daarom stellen wij nu juist in ons wetsvoorstel de gemeente in staat om die publieke rol te vervullen, met alle instrumenten die daarvoor nodig zijn. Een actieve gemeente die haar publieke taak en publieke rol serieus neemt, laat een pand niet verwaarlozen.

Voorzitter. Het zou van fundamentalisme getuigen als maatschappelijke belangen als woningnood, brandveiligheid of de aanleg van een nieuwe rijksweg steeds terzijde zouden worden geschoven. Dat is ook niet de essentie van ons initiatiefwetsvoorstel, gezien de voorstellen over leegstandsbeheer. Deze voorstellen beslaan meer dan de helft van ons wetsvoorstel. Daarmee is de kritiek dat wij als initiatiefnemers een zwart-witbenadering kiezen, naar onze mening absoluut onterecht.

Mevrouw Van Gent heeft geprobeerd ons te overtuigen van de goede bedoelingen van een deel van de krakers. En natuurlijk, daar sluiten wij onze ogen ook niet voor. Wij kennen echter ook de andere kant, net zoals mevrouw Van Gent, althans als zij de realiteit van het leven in Nederland kent. Het beeld dat eigenaren alleen maar gewetenloze speculanten zijn is evenmin juist. Dat soort generalisaties is gewoon niet juist. Dat blijkt ook uit het onderzoek van Regioplan in opdracht van de ministeries van VROM en van EZ. Om deze reden vinden wij het onwenselijk en ontoelaatbaar dat kraken toegestaan blijft. Met dit wetsvoorstel formuleren wij daarom een nieuwe en duidelijke wettelijke norm dat kraken verboden is en dat het ontruimen van de gekraakte panden legitiem is.

Met verbijstering hebben wij als initiatiefnemers de discussie gevolgd over het al dan niet hebben van een huisrecht na het kraken van een pand. Dat probleem is met deze wet naar ons oordeel van tafel. Collega Slob zal dat hier ook nog uitgebreid motiveren.

Mevrouw **Van Gent** (GroenLinks): Voorzitter. Met mijn realiteitszin is niets mis, zou ik willen zeggen, want ik heb heel goed door wat hier vandaag en de afgelopen twee weken is gebeurd rond dit wetsvoorstel. Daarover zal ik straks nog even met de heer Slob discussiëren. Ik heb een vraag voor de heer Ten Hoopen. Hij zegt dat een deel van de krakers goede bedoelingen heeft. Inderdaad. Er is ook een deel dat minder goede bedoelingen heeft en dan moet worden ingegrepen. Ik heb dat duidelijk gezegd. Mijn stelling is dat de huidige regelgeving daar al aan voldoet. Ik wil daarop graag een reactie krijgen. Wat ontbreekt er aan de huidige regelgeving? De heer Ten Hoopen vertegenwoordigt een christelijke partij. Ik zou zo zeggen dat de goeden toch niet hoeven te lijden onder de kwaden? Waarom kiest hij wel voor die weg?

De heer **Ten Hoopen** (CDA): De goeden hoeven helemaal niet onder de kwaden te lijden. Als de gemeente zorgt voor een eerlijke verdeling van de

Ten Hoopen

woonruimte, kunnen ook de goeden daarvan gebruikmaken. De huidige regelgeving schiet tekort. Wij zien dat een goede verdeling van leegstaande panden gewoon niet gebeurt. Wij zorgen nu dat de gemeenten hun publieke rol kunnen vervullen. Dat betekent dat er een eerlijke verdeling van de woonruimte plaatsvindt en dat verloedering wordt tegengegaan. Wij zorgen ervoor dat de brutaalsten niet kunnen voordringen ten koste van degenen die echt woonruimte nodig hebben.

Mevrouw **Van Gent** (GroenLinks): De heer Ten Hoopen zegt nu dat het allemaal om brutale mensen gaat. Het is echter wel zo dat eigenaren er bewust voor kiezen panden leeg te laten staan. Zij zijn helemaal niet bezig met een eerlijke verdeling van de woonruimte. De heer Ten Hoopen weet net zo goed als ik dat zij meer belang hebben bij leegstand dan bij het oplossen van het probleem. Via ongelukkige antikraakbewegingen doen wij er misschien nog iets aan. Mijn vraag blijft nog steeds wat er aan de huidige regelgeving ontbreekt om de problemen die de heer Ten Hoopen schetst over de goeden en de kwaden op te lossen. Naar aanleiding van welke incidenten komt hij met deze initiatiefwet? Het is nu 11.00 uur, maar dat heeft hij nog steeds niet duidelijk gemaakt.

De **voorzitter**: Er zijn nog veel meer sprekers.

Mevrouw **Van Gent** (GroenLinks): De heer Ten Hoopen begint er steeds over, dus hij moet ook antwoord geven.

De heer **Ten Hoopen** (CDA): Het antwoord kan vrij simpel zijn: het initiatief van deze drie initiatiefnemers ontbreekt.

Mevrouw **Van Gent** (GroenLinks): De heer Ten Hoopen kiest enigszins voor de gemakkelijkste weg en dat valt mij vies tegen van hem. Mijn vraag is wat er ontbreekt aan de huidige regelgeving, gerelateerd aan incidenten die de heer Ten Hoopen de afgelopen tijd heeft geconstateerd en die dit wetsvoorstel nodig maken. Laat hij daar nu eens concreet antwoord op geven.

De **voorzitter**: Het gaat om uw antwoord, mijnheer Ten Hoopen.

De heer **Ten Hoopen** (CDA): Ik geef er een klip-en-klaar antwoord op. Wat ontbreekt, is ons voorstel, dat complementair is aan de huidige wetgeving. De reden waarom kraken wordt verboden, heb ik zojuist breed toegelicht. Er komt een instrumentarium dat complementair is aan het huidige instrumentarium. De gemeenten kunnen daarmee hun publieke rol vervullen. Om die reden ligt het initiatiefwetsvoorstel voor.

Mevrouw **Van Gent** (GroenLinks): De heer Ten Hoopen kan gewoon geen antwoord geven. Ik vind dat heel triest. Met stoom en kokend water wordt een wetsvoorstel door de Kamer geijst, terwijl de heer Ten Hoopen niet kan beargumenteren waarom dit, complementair aan de huidige regelgeving, nodig is. Dat vind ik echt triest.

De heer **Ten Hoopen** (CDA): Dat zijn de woorden van mevrouw Van Gent. Het gaat erom dat eigenrichtingen in de samenleving worden voorkomen en dat er een eerlijke verdeling van woonruimte en leegstaande ruimte

ontstaat. Wij moeten ervoor zorgen dat de gewelddadige krakers worden opgepakt, zodat Nederland veiliger wordt gemaakt.

Kraken leidt in veel gevallen niet alleen tot veel problemen voor gemeenten, maar ook tot ernstige problemen voor burgers en ondernemers. Met die zin ben ik al begonnen. Wij hebben dan ook bewust verder gekeken dan alleen naar de problemen van de gemeenten. Het zijn de eigenaren en de omwonenden die te maken hebben met schade, overlast en verloedering. Het zijn onze politiemensen die vaak slachtoffers zijn van het geweld. Wij hebben allemaal kunnen zien op welke manier ontruiming in bepaalde gevallen tot extreem gevaarlijke en gewelddadige situaties voor politiemensen heeft geleid. De Kamer heeft regelmatig gezegd dat deze agressie en dit geweld tegen ambtenaren in een publieke functie niet getolereerd mag worden. De initiatiefnemers vinden dat ook ontoelaatbaar.

Wij delen de opvatting van de heren Depla, Jansen, Pechtold en mevrouw Van Gent dat er ook kraakacties zijn die een positieve bijdrage hebben geleverd, bijvoorbeeld door het behoud van monumentale panden. Zij hebben ook geleid tot maatschappelijke en culturele initiatieven, die de sociale cohesie in de wijk hebben versterkt. Dat kan na inwerkingtreding van ons wetsvoorstel nog steeds. Dat wordt door niets belemmerd en kan dan nog steeds. De huidige praktijk is dat gemeenten enkele panden kunnen vorderen of onteigenen. Dat gaat echter gepaard met ongelooflijk lange juridische procedures. De praktijk is dat het er daardoor gewoon niet van komt. Wij bieden met dit wetsvoorstel gemeenten eenvoudige maatregelen tegen leegstand. Het is een instrument om medewerking af te dwingen. Daarbij sluiten wij aan op de praktijk in de samenleving.

De heer **Depla** (PvdA): De heer Ten Hoopen wekt de suggestie dat iedereen die tegen het wetsvoorstel is, het eigenlijk acceptabel vindt dat mensen die vernielingen aanrichten, overlast veroorzaken en geweld gebruiken tegen agenten bij een ontruiming, vrij moeten rondlopen. Wij vinden deze zaken allemaal zeer verwerpelijk en allemaal willen wij er iets aan doen. Het punt is nu juist dat dit wetsvoorstel daaraan volgens ons niet bijdraagt. Deze zaken zijn op dit moment al strafbaar en moeten worden gehandhaafd. Enerzijds maak ik dus bezwaar tegen de suggestie dat iedereen die tegen het wetsvoorstel is, dit type geweld accepteert en laat lopen, en anderzijds maak ik bezwaar tegen de suggestie dat dit wetsvoorstel het bestrijden van dit type geweld vergemakkelijkt. De heer Ten Hoopen moet mij eens uitleggen waarom mensen die vernielingen aanrichten, gemakkelijker kunnen worden gestraft als zij ook kraker zijn. Waarom kunnen wij niet gewoon bezien of dit op een meer adequate manier kan worden aangepakt? Vernielingen, geweld en overlast zijn onacceptabel en moeten worden aangepakt. Daarbij maakt het mij niet uit of de pleger kraker is of niet.

De heer **Ten Hoopen** (CDA): Ik heb absoluut niet de suggestie willen wekken dat wie tegen het wetsvoorstel is, voor geweld zou zijn. Als die suggestie in mijn woorden heeft gelegen, dan heb ik mij niet goed uitgedrukt. Die suggestie wekken is absoluut niet mijn bedoeling.

Hierbij gaat het enerzijds om handhaving. Daarover zal straks de minister van Justitie uiteraard wat zeggen.

Ten Hoopen

Natuurlijk willen wij graag dat aan de handhaving meer prioriteit wordt gegeven. Anderzijds gaat het erom dat wij de harde kern van de krakers die het idealisme voorbij zijn, daadwerkelijk kunnen aanpakken.

De heer **Depla** (PvdA): Ik heb gevraagd op welke manier het door het wetsvoorstel gemakkelijker wordt om iemand aan te pakken die geweld gebruikt. Tijdens de hoorzitting heb ik van de politie begrepen dat vooral het rond krijgen van de bewijslast het probleem is. Met dit wetsvoorstel wordt de bewijslast voor het gebruik van geweld, het veroorzaken van overlast en het aanrichten van vernielingen geen cent anders.

De heer **Ten Hoopen** (CDA): Jawel. Dat heeft zowel het OM als de politie gesteld. In de gesprekken hebben zij gesteld dat het gemakkelijker zal zijn om de bewijsvoering rond te krijgen. Wij kunnen mensen op heterdaad aanhouden, zelfs als zij uit het pand zijn. Bovendien kan de bewijsvoering sneller worden verkregen. Ook de berechting kan sneller plaatsvinden.

De heer **Depla** (PvdA): De heer Ten Hoopen beweert dus dat iemand die nu op heterdaad wordt betrappt op het gebruik van geweld, niet kan worden aangepakt, en op grond van dit wetsvoorstel straks wel? Dat vind ik een bijzondere stelling. Ik zou graag van de politie, maar ook van de minister van Justitie willen horen of dat klopt. Als ik nu geweld gebruik op straat en daarbij op heterdaad word betrappt, zou ik op grond van de huidige wetgeving niet kunnen worden aangepakt?

De heer **Ten Hoopen** (CDA): De heer Slob zal hierop straks ingaan. Hij zal onderbouwen wat ik zojuist stelde, namelijk dat uit de brieven van het OM en de contacten met het OM is gebleken dat op grond van het wetsvoorstel de bewijsvoering sneller en gemakkelijker te leveren is.

De **voorzitter**: Ik zie dat de heer Depla nog een keer wil reageren. De minister van Justitie zal hierover echter ook nog spreken.

Mevrouw **Van Gent** (GroenLinks): Ik probeer mij echt in te leven in de heer Ten Hoopen, zijn bewijsvoering en zijn uitleg van dit wetsvoorstel. Hij heeft het over schade, overlast, verloedering en geweld bij ontruiming. Kan hij mij een overzicht verstrekken van dergelijke situaties die afgelopen tijd, waarbij dus de huidige wetgeving heeft gefaald? Deze vraag sluit een beetje aan op de opmerking van de heer Depla. De heer Ten Hoopen doet nu net of het in Nederland een sodom en gomorra is en dat wij niet kunnen ingrijpen. Dat is uiteraard helemaal niet het geval.

De heer **Ten Hoopen** (CDA): Ik heb de woorden sodom en gomorra niet in de mond genomen.

Mevrouw **Van Gent** (GroenLinks): U suggereert wel dat er sprake is van een dergelijke toestand.

De heer **Ten Hoopen** (CDA): Ik suggereer dat niet. Wat ik zeg, bedoel ik. Ik suggereer daar niets bij. Verder vraagt mevrouw Van Gent naar de bekende weg. Er liggen onderzoeken van Regioplan, van het ministerie voor WWI en van het ministerie van Economische Zaken. Die

onderzoeken heeft de Kamer ontvangen en daarvan hebben de leden kennis kunnen nemen. Daarin staat wat mevrouw Van Gent nu vraagt.

Mevrouw **Van Gent** (GroenLinks): Daartegen maak ik bezwaar, voorzitter. Ik vraag echt niet naar de bekende weg. De heer Ten Hoopen probeert weg te duiken voor mijn vraag, omdat hij het antwoord erop niet weet. Ik vraag hem eerlijk en oprecht of hij mij concrete voorbeelden kan noemen en waar de huidige wetgeving in die situaties heeft gefaald. Het lijkt mij van groot belang dat wij hier niet werken aan overbodige wetgeving op basis van vooronderstellingen.

De **voorzitter**: Mevrouw Van Gent, die vraag hebt u nu drie keer gesteld. De heer Ten Hoopen reageert nog één keer. Daarna vervolgt hij zijn betoog.

De heer **Ten Hoopen** (CDA): Eerlijk en oprecht is dat deze wet Nederland veiliger maakt en woonruimte eerlijk wordt verdeeld. De heer Slob zal daarop terugkomen. Als u de krant en de onderzoeken leest, dan kunt u zien wat er is gebeurd.

Juist omdat er zoveel verschillende en ongelijke belangen in het geding zijn, is het goed om te vertrekken vanuit de principiële oriëntatie op het recht. Het kan zijn dat er een maatschappelijk of publiek belang is gediend met het toekennen van een bestemming aan een pand dat de eigenaar uiteindelijk voor ogen heeft. Het is dan in de optiek van de initiatiefnemers aan de overheid om met de eigenaar hierover een gesprek aan te gaan en tot resultaatverplichtingen te komen; er is dus geen sprake van vrijblijvendheid. Het is een overheidstaak en op die manier wordt het gemakkelijker dan wanneer het loopt langs de lijnen van eigenrichting van burgers, al dan niet vriendelijk geformuleerd als een burgerlijke correctie. Dat kan wat ons betreft geen rechtvaardiging zijn, ook niet voor kraken. Ook voorbeelden van eigenrichting door burgers die goed uitpakken zijn op zichzelf geen legitimatie voor het kraken. Wij als initiatiefnemers zijn van mening dat de gemeenten een publieke taak hebben om leegstand te bestrijden. Het is niet het recht van de straat en de willekeur van krakers; de Staat is hierin wat ons betreft leidend. Kraken zien wij als een bot en heel oneigenlijk middel om ongewenste leegstand tegen te gaan.

Die leegstand is omvangrijk, zo blijkt uit de genoemde onderzoeken waarnaar ik in het interruptiedebat met mevrouw Van Gent ook verwees. Tegelijkertijd concludeert het rapport van de Rijksadviseur voor het Cultureel Erfgoed dat gemeenten geen of nauwelijks leegstandbeleid hebben, laat staan uitvoeren. Het onderzoek van Regioplan in opdracht van de ministeries van VROM en EZ bevestigt dat beeld ook. Gelet op de omvang van de leegstand ligt hier in onze optiek een heel belangrijke taak voor de gemeenten. Met dit wetsvoorstel willen wij gemeenten instrumenten in handen geven waardoor leegstandbeheer niet aan krakers wordt overgelaten. Collega Van der Burg zal dit ook uitgebreid motiveren.

Er is gevraagd nader in te gaan op de omvang van de kraakproblematiek. Hoeveel panden zijn er gekraakt? Hoeveel aanhoudingen heeft de politie gedaan? Hoeveel ontruiming vinden er nu plaats? Uit onderzoek van Regioplan blijkt dat gemeenten geen registratie bijhouden van de leegstand. Het ontbreken van een heldere registratie door gemeenten maakt het derhalve

Ten Hoopen

onmogelijk om betrouwbare en objectieve gegevens te presenteren. Dat wil echter niet zeggen dat er geen onderbouwde schatting gegeven kan worden van de omvang van de kraakproblematiek in Nederland. Zo valt het niet te ontkennen dat de kraakproblematiek zich in Amsterdam concentreert en een grote omvang kent. Amsterdam had tussen 200 en 300 kraakpanden. Sinds 2005 heeft de ME in Amsterdam meer dan 100 panden ontruimd. Daarbij zijn meer dan 200 personen aangehouden, volgens de gegevens van de Amsterdamse politie. Daarnaast hebben de initiatiefnemers een telefonische inventarisatie gedaan naar de omvang van de kraakproblematiek. Hieruit blijkt dat kraken niet uitsluitend een Amsterdams probleem is. Uit de inventarisatie kwam naar voren dat er, los van Amsterdam, ten minste 150 kraakpanden in ongeveer 60 dorpen en steden zijn. Ongeveer 20 kraakpanden zijn de afgelopen twee jaar ontruimd. De locatie van de kraakpanden is over het algemeen heel divers: van dorpen als 't Zand en Bronckhorst tot middelgrote steden als Amersfoort, Nijmegen en Breda. De stelling dat kraken alleen voorkomt in Amsterdam is dus feitelijk onjuist. Uit recente cijfers van het ministerie van Justitie over een aantal gerechtelijke procedures kan afgeleid worden dat kraken voor veel mensen echt een probleem is. In 2004 en 2008 waren er 141 strafzaken naar aanleiding van overtredingen van artikel 429 sexies uit het Wetboek van Strafrecht. Ook is het bekend dat er de laatste jaren jaarlijks via een kort geding 300 tot 450 civiele ontruiming zijn geweest met betrekking tot kraken. Hierbij komen dan nog de zaken die ondershands worden afgehandeld. De heer Teeven wees er al op. Deze zijn uiteraard niet eens meegenomen in de statistieken.

De afgelopen jaren zijn wij regelmatig geconfronteerd met krakers die geweld en intimidatie jegens omwonenden en de politie niet schuwen. Destijds combineerde deze groep het gebruik van geweld met idealen. Nu zijn de idealen in onze optiek naar de achtergrond verdwenen. De Raad van Hoofdcommissarissen bevestigt dit in zijn reactie op ons wetsvoorstel. Vooral ontruiming leiden tot gewelddadige en gevaarlijke situaties. Denk hierbij aan de ontruiming van een aantal panden in Amsterdam vorig jaar, waar de politie opgewacht werd met barricades, boobytraps en wapens. Zelfs de ambtswoning van de heer Cohen moest het ontgelden.

De heer **Jansen** (SP): Ik kom nog even terug op de inventarisatie van de kraakpanden die de indieners gemaakt hebben; mijn waardering hiervoor, want het zal best een flinke klus geweest zijn. Ik wil de indieners echter toch confronteren met hun eigen onderzoek. De heer Ten Hoopen zegt dat er in Nederland momenteel 350 tot 450 kraakpanden zijn. Het aantal ontruiming sinds 2005 bedraagt zo'n 150. Hiervoor zijn wij deze wet aan het maken. Even ter vergelijking het volgende. Op dit moment staat er ongeveer 7.000.000 m² kantoorruimte leeg. Als je uitgaat van 2000 m² per kantoor – dat is het gemiddelde – gaat het om 3500 kantoren die leegstaan, tegenover ongeveer 350 kraakpanden. Wat is nu het grootste probleem?

De heer **Ten Hoopen** (CDA): Beide. Ik heb de cijfers voor me: 4.500.000 m² kantoorruimte, 11.000.000 m² bedrijfsruimte, 313 woningen en 2.000.000 m² winkelruimte. Dit is de kern van het probleem als het gaat om de gerechtvaardigde wens van mensen om te beschikken

over huisvesting of de gerechtvaardigde wens van mensen die een pand hebben om de boel niet te laten verloederen. Wij moeten dit met elkaar oplossen.

De heer **Jansen** (SP): Dat is waar. Mij valt dan echter des te meer op dat u, mijnheer Ten Hoopen, kiest voor een bijzondere benadering van de vraag waar het accent ligt: bij het echte probleem of bij het uiteindelijke effect. Immers, als er zo gigantisch veel meer leegstand is dan dat er gekraakt wordt, zouden wij toch moeten bezien waar de leegstand vandaan komt en wat de rol van gemeenten hierin is? U zei zojuist dat de overheid, als hoeder van het algemeen belang, een taak heeft. Dat ben ik roerend met u eens. Ik constateer echter ook – u weet dat net zo goed als ik – dat de overheid in veel gevallen twee petten op heeft. Zij wil grond verkopen voor nieuwe kantoren, waardoor andere kantoren weer leeg gaan staan. Daar doet u niets aan.

De heer **Ten Hoopen** (CDA): Daar doen wij wel wat aan. Wij leggen de verantwoordelijkheid juist bij de gemeenten. Collega Van der Burg zal zeer onderbouwd beargumenteren waarom wij de leegstand op deze manier benaderen. Wij hebben ook gezien dat de materiële oriëntatie leidend is bij het uitgeven van vergunningen. Door nu juist het publieke belang bij gemeenten onder te brengen, zal de balans in deze afweging binnen de gemeente hersteld worden.

De **voorzitter**: Collega Van der Burg komt daar straks dus op terug.

Mevrouw **Van Gent** (GroenLinks): De woorden van de heer Jansen zijn mij uit het hart gegrepen. Ik heb echter een andere vraag aan de heer Ten Hoopen. Hij heeft het over van Groningen tot Maastricht. Amsterdam is ook een open zenuw bij hem. Het CDA zegt ten aanzien van bestuurlijke verantwoordelijkheid van gemeenten altijd: centraal wat moet, decentraal wat kan. Mijnheer Ten Hoopen, u hebt een belronde gedaan. U hebt dus intensief research gedaan. Hebt u ook onderzocht of deze gemeenten wel zitten te wachten op het kraakverbod? Volgens mijn informatie zitten Amsterdam en Groningen – ik noem maar een willekeurig voorbeeld – helemaal niet te wachten op het kraakverbod. Waarom laat u het niet aan de gemeenten over om beter leegstandsbeleid te voeren, waar kraken een onderdeel van kan zijn? Waarom betuttelt u gemeenten zo?

De heer **Ten Hoopen** (CDA): Ik heb de indruk dat met het voorliggende wetsvoorstel op geen enkele manier sprake is van betutteling. Sterker nog, wij geven gemeenten juist een heel aantal instrumenten om leegstand te bestrijden. U, met uw achtergrond, zou dat aan moeten spreken. Met betrekking tot de gemeenten waar kraken aan de orde is – ik verwijs nog maar eens naar de gesprekken die wij hebben gevoerd, onder andere met de VNG – merk ik op dat een aantal heeft gezegd blij te zijn dat wij met dit wetsvoorstel komen. Zij hebben aangegeven dat zij de instrumenten missen om met de eigenaren in gesprek te komen. Zij hebben aangegeven dat zij geen druk kunnen opbouwen omdat zij de juridische procedures te duur en te langdradig vinden waardoor zij uiteindelijk geen resultaten hebben. Met andere woorden: er is een groot aantal gemeentes voor dit wetsvoorstel. Om in alle oprechtheid te reageren op

Ten Hoopen

waar u mij steeds op aanspreekt: wij komen niet met een wetsvoorstel dat de samenleving dat niet wil, maar omdat er vanuit de samenleving en de gemeentes is gevraagd of wij dit niet beter met elkaar kunnen regelen in deze samenleving.

Mevrouw **Van Gent** (GroenLinks): Voorzitter ...

De **voorzitter**: De heer Ten Hoopen vervolgt zijn betoog.

Mevrouw **Van Gent** (GroenLinks): Nee sorry, ik krijg steeds geen antwoord op mijn vraag. Natuurlijk onderzoek ik of de samenleving dit wil. Kunt u mij dus een overzicht geven van welke gemeenten graag het kraakverbod willen en welke niet, mijnheer Ten Hoopen? Dat lijkt mij van groot belang. Het kraken concentreert zich vooral in de grote steden. Er wordt ook nog een beetje in de regio gekraakt, maar dat gaat echt om incidenten. De grote steden zitten niet op het kraakverbod te wachten. Ik vraag u dus om mij een heldere onderbouwing te geven. Welke gemeenten willen het verbod wel, welke niet? En waarom gaat u dat over hun hoofden heen regelen?

De heer **Ten Hoopen** (CDA): Ten eerste regelen wij niets over hun hoofden heen. Wij geven hen instrumenten. Dat antwoord heb ik u echter net gegeven. Ik kan u op dit moment geen inventarisatie geven. Wij hebben niet alle 375 gemeentes geïnventariseerd en gevraagd: gaat u het wel of niet ...? Maar als in dit land, in dit huis wetgeving wordt aangenomen, dan voeren burgers en gemeentes over het algemeen die wetgeving ook uit. Hoe je er ook over denkt, ons wetsvoorstel heeft absoluut gewerkt voor de bewustwording en agendering bij gemeentes om te komen tot leegstandsbeleid. U kunt dus niet zomaar "in the blind" zeggen: dat hebben jullie zomaar gedaan, het is symboolwetgeving. Wij hebben dit zorgvuldig gewogen, zorgvuldig afgewogen en uit de samenleving gedragen.

Mevrouw **Van Gent** (GroenLinks): Ik vraag u gewoon welke gemeenten het kraakverbod willen. Daar vraag ik antwoord van u op. Geeft u mij daar nou eens antwoord op! U hebt het toch zo goed onderzocht? U kunt het toch prima onderbouwen?

De **voorzitter**: Mevrouw Van Gent, nu grijp ik in. De heer Ten Hoopen heeft antwoord gegeven.

De heer **Ten Hoopen** (CDA): Mevrouw Van Gent, de wetgeving is er nog niet eens. Als er dus wetgeving is, is het toch niet meer de vraag wie haar gaat uitvoeren? Een wet is een wet. Die voeren wij toch uit in dit land, ja of nee? Of ligt het bij u anders? Doet u net zoals het u uitkomt?

Mevrouw **Van Gent** (GroenLinks): U hebt gewoon geen tekst! Geen tekst!

De **voorzitter**: Nu gaan wij naar mijnheer Van der Ham.

De heer **Van der Ham** (D66): Mevrouw Van Gent, houdt u het rustig, al weet ik dat de heer Ten Hoopen hier aanleiding toe geeft.

Ik heb een andere vraag. De Kamer kan iets verbieden. Lokaal, door het OM en zo, mag worden bepaald of er

prioriteit wordt gegeven aan het vervolgen en opsporen ervan. Die ruimte laat uw wet natuurlijk ook, mijnheer Ten Hoopen. Het volgende wil ik wel eens uit uw mond horen, want dan weten wij hoe hard het eigenlijk is en hoe scherp u het wil maken. Stel dat Amsterdam zegt: wij vinden het van belang om de criminele krakers die geweld gebruiken, op te pakken – mijn steun heeft Amsterdam – dan kunnen wij die wet gebruiken, maar de krakers waar wij geen last van hebben, laten wij zitten. Daarmee blijft de situatie die wij hebben, intact. Zo is het toch in de praktijk?

De heer **Ten Hoopen** (CDA): Dat is niet ons beeld. Overigens ga ik ervan uit dat ook de minister van Justitie hier straks nog wat over zal zeggen. Ten eerste wordt de prioriteit natuurlijk bepaald in de driehoek op lokaal niveau. Ten tweede ligt er nu een wetsvoorstel voor waarvan de politie zegt dat het een zeer goed handvat is. Ten derde is de gemeente op het gebied van rechtvaardige ruimteverdeling leidend.

De **voorzitter**: Goed, daar komt de minister van Justitie nog op terug. Wij zijn nog maar bij de eerste woordvoerder.

De heer **Van der Ham** (D66): Dat begrijp ik, maar hij heeft al bijna al het gras voor zijn collega's weggemaaid.

De **voorzitter**: Ik probeer nog een beetje gras over te laten voor de rest.

De heer **Van der Ham** (D66): Laat uw landbouwachtergrond nu maar even zitten, voorzitter.

De **voorzitter**: Daar is helemaal niets mis mee.

De heer **Van der Ham** (D66): Helemaal niet, maar daar hebben wij het vandaag niet over.

Mijn conclusie is dat het best zo kan zijn dat wij deze wet aannemen en dat wij met heel veel misbaar heel symbolisch iets stevigs doen, maar dat degenen die er dagelijks mee te maken hebben, zoals de grote steden, een andere prioriteitstelling kiezen en dat zij het zo blijven aanpakken als zij nu doen. Zijn wij dan niet met heel symbolische exercities bezig?

De heer **Ten Hoopen** (CDA): Nee, het is geen symboolwetgeving. Daar is absoluut geen sprake van. In het door ons voorgestelde wetsvoorstel staat de bescherming van het eigendom en het voorkomen van eigenrichting centraal. Dat is een wezenlijke verandering ten opzichte van hoe het nu gaat. Dat is de essentiële waarde die in dit wetsvoorstel is verankerd. Dat het zo zal blijven, is dus wat ons betreft een illusie.

De heer **Depla** (PvdA): Even een precieze vraag. Amsterdam werkt nu met ontruimingsrondes, drie keer per jaar. Mag het dat blijven doen met deze wet?

De heer **Ten Hoopen** (CDA): Ik ga ervan uit, wat ons betreft wel. Wij gaan ervan uit dat op het moment dat de wet is aangenomen, een pand wordt ontruimd wanneer het is gekraakt en de eigenaar belt. Dat is de essentie van deze wet. De minister en ook de heer Slob zullen daar echter nog op terugkomen,

Ten Hoopen

De heer **Depla** (PvdA): U kunt niet beide zeggen. De vraag is: moet de politie met deze wet in de hand meteen tot ontruiming overgaan, of mag men in verband met openbareordeproblematiek zeggen dat men dat één keer in de drie jaar blijft doen om op die manier de overlast tegen te gaan en de openbare orde zo goed mogelijk te beschermen?

De heer **Ten Hoopen** (CDA): Het antwoord is ja.

De **voorzitter**: Mijnheer Ten Hoopen, gaat u verder met uw betoog.

De heer **Ten Hoopen** (CDA): Mevrouw de voorzitter. Wij zijn het met de G4 en de VNG eens dat deze excessen, maar daar hadden wij het net al over, echt moeten worden aangepakt, onacceptabel zijn en om een hardere en duidelijker strafrechtelijke aanpak vragen. Onze hulpverleners, politiemensen maar ook ambulancepersoneel en brandweerlieden, verdienen voor de uitvoering van hun publieke taken in onze optiek maximale bescherming. Het kraken en ontruimen van panden, dat gepaard gaat met overlast en geweld richting de politie, blijft zeker niet beperkt tot Amsterdam. Grote gemeenten zoals Groningen en Nijmegen, maar ook kleine dorpen zoals Bodegraven en Soestduinen hebben de afgelopen tijd met de kraakproblematiek en de bijbehorende overlast te maken gehad.

Ook de samenstelling van de groep krakers is veranderd. Uit de gesprekken met de politie blijkt dat zij bij de ontruiming van kraakpanden de laatste jaren steeds vaker personen aantreffen uit het buitenland. De Raad van Hoofdcommissarissen deelt deze constatering. Het gaat om onder anderen antiglobalisten en toeristische krakers uit Zuid- en Oost-Europa. Het feit dat Nederland in Europa te boek staat als het land waar kraken is toegestaan, lijkt een aanzuigende werking te hebben. Dat vinden wij onwenselijk en wij willen dat met ons wetsvoorstel dan ook tegengaan.

De heer **Depla** (PvdA): Daartoe hebt u het goed recht. Wat u echter elke keer doet – en daar blijf ik bezwaar tegen maken – is zeggen dat de mensen in de publieke sector, de politie, het ziekenautopersoneel en noem maar op, bij ontruiming van kraakpanden worden bedreigd en mishandeld en dat daar dit wetsvoorstel voor is. Daar is dit wetsvoorstel toch niet voor nodig? Wij accepteren dat nu al niet en het is nu al strafbaar. Daar verandert uw wetsvoorstel niets aan. U moet ophouden de suggestie te wekken dat het pas met deze wet in de hand verboden is om mensen voor de bek te slaan. Dat mag niet en dat tolereren wij niet. Mensen die gearresteerd worden, worden, als het goed is, daar nu ook voor veroordeeld.

De heer **Ten Hoopen** (CDA): Absoluut, maar u hebt toch ook gezien op welke wijze dat in Amsterdam is gegaan?

De heer **Depla** (PvdA): Als je iets verbiedt en mensen misdragen zich, dan hebben wij daarvoor al wetgeving waarmee mensen worden gestraft. U zegt dat het nog steeds gebeurt. Dat is dus een reden om mensen daar steeds voor te straffen, niet om daar een nieuwe wet voor te maken. Wij zijn het erover eens dat wij dit niet moeten tolereren, wij zijn het erover eens dat dit moet worden aangepakt. Wij zijn het erover oneens dat dit

wetsvoorstel een bijdrage levert aan het aanpakken van de mensen die overlast geven en geweld gebruiken. Dat is het punt waarop wij met elkaar van mening verschillen.

De heer **Ten Hoopen** (CDA): Dat deel ik dus niet met u, mijnheer Depla. Dat heb ik echter voldoende gemotiveerd. Ook de heer Slob zal het nog een keer nader onderbouwen.

Mevrouw de voorzitter. Ik kom tot een slot. Ik kom dan op het advies van de Raad van State. Mevrouw Van Gent heeft daarnaar gevraagd. Wij hebben van de Raad van State twee adviezen ontvangen. Ik heb zo het vermoeden dat mevrouw Van Gent het eerste advies van de Raad van State bedoelt. Over een aantal onderdelen van het advies van de Raad van State heb ik al gesproken. In mijn bijdrage ben ik al ingegaan op nut en noodzaak van ons wetsvoorstel. Ook heb ik aandacht besteed aan de omvang van de kraakproblematiek. In aanvulling hierop wil ik over het advies van de Raad van State nog een drietal opmerkingen maken.

Mede naar aanleiding van de opmerking van de Raad van State Raad van State en de inbreng in de Kamer in eerste termijn hebben wij de maatregelen tegen kraken nog verder verbeterd. U hebt daarvan ook de nota van wijziging ontvangen. Collega Slob zal daar direct ook op ingaan. Met uw goedvinden zal de heer Slob dat verder beargumenteren.

De dwangsom hebben wij zorgvuldig afgewogen. Wij komen tot de slotsom dat die geen bijdrage zal leveren aan het terugdringen van leegstand. Ook de heer Depla staat op dit standpunt, zo hebben wij in eerste termijn van hem vernomen. Ik hoor ook graag de opvattingen van het kabinet op dat punt.

Ik wil ter afronding nog het volgende zeggen over de effectiviteit van het leegstandsinstrumentarium. In de memorie van toelichting hebben wij betoogd dat het om het ontwikkelen van leegstandsbeleid gaat. Ik heb over bewustwording gesproken, een publieke zaak vanuit de gemeenten. De instrumenten kunnen daarvan een onderdeel zijn. Of het effectiever kan zal de toekomst uiteindelijk uitwijzen, maar wij hebben er absoluut vertrouwen in dat de effectiviteit van wat er nu ligt wordt versterkt.

Ik wil nu graag collega Slob het woord geven over het justitiedeel.

□

De heer **Slob** (ChristenUnie): Voorzitter. Zoals de heer Ten Hoopen al heeft aangegeven, zal ik ingaan op het kraakonderdeel. Dat is het eerste luik van ons tweeluik kraken en leegstandsbeheer. In mijn beantwoording zal ik eerst ingaan op vragen over de toepassing en gevolgen van een algemeen strafrechtelijk kraakverbod en daarbij onze overwegingen ten aanzien van de strafmaxima toelichten. Ten tweede zal ik ingaan op de vragen over de gevolgen en voordelen van strafbaarstelling van kraken als misdrijf, alsook het kunnen aanhouden buiten heterdaad. Ten derde zal ik ingaan op de consequenties van de handhavingscapaciteit en ten slotte op de strafvorderlijke ontruimingsbepaling. Er zijn dus vier onderdelen waarop ik zal ingaan.

Allereerst de gevolgen van de algehele strafbaarstelling van kraken en het overwegen van een strafmaximum.

Slob

De **voorzitter**: Mevrouw Van Gent wil iets vragen.

Mevrouw **Van Gent** (GroenLinks): Ik heb toch de behoefte om de heer Slob een vraag te stellen voordat hij met zijn beantwoording begint. De heer Slob heeft als lid van de ChristenUnie een paar weken geleden de behandeling van dit wetsvoorstel opgeschort, heb ik gelezen. Dat deed hij omdat hij behoorlijk de pest in had over de motie van wantrouwen tijdens de algemene politieke beschouwingen. Mijnheer Slob, is de vrede weer getekend en voelt u zich nu weer helemaal vrij om dit wetsvoorstel toch met de VVD door te zetten?

De heer **Slob** (ChristenUnie): Mevrouw van Gent heeft daar eerder deze morgen al wat woorden aan besteed. Daar zaten ook al wat kwalificaties bij waarvan ik zeg: is dit het niveau waarop wij met elkaar moeten spreken? Ik constateer wel met vreugde dat zij toen ook zei dat er goed over het wetsvoorstel was nagedacht. In haar eerste termijn had ze het nog over broddelwerk, dus dat is in ieder geval ook voortschrijdend inzicht. Als het gaat om mijn aanwezigheid in vak K om het wetsvoorstel te verdedigen, is het voor mij nooit een vraag geweest of we de behandeling daarvan niet zouden voortzetten. Ik ben er alleen direct eerlijk in geweest toen ik zei: ik vind het iets te snel om dat meteen in de week na de algemene politieke beschouwingen te doen; geef me iets meer tijd. De heer Ten Hoopen heeft volgens mij terecht aangegeven dat we die tijd ook heel goed hebben kunnen gebruiken om nog even goed te kunnen nadenken over de inbreng van de verschillende fracties. Dat heeft geleid tot de vierde nota van wijziging, waar ik straks ook een toelichting op zal geven.

Mevrouw **Van Gent** (GroenLinks): Ja, de heer Slob heeft zijn tijd nuttig besteed met het binnenboord houden van de VVD. Daar heb ik een vervolgvraag over. Hij heeft het afgelopen weekend een congres gehad of een bijeenkomst, naar aanleiding waarvan hij in de NRC zegt dat het CDA eens moet ophouden met het ingaan op de flirts van VVD en PVV, omdat dit een ongekeerde wissel trekt op de eensgezindheid, vastberadenheid en overtuigingskracht van de huidige coalitie. Hoe moet ik dat rijmen met wat hier plaatsvindt? Hij heeft de principiële opschorting van de behandeling van het wetsvoorstel gebruikt door met de PVV een deal te sluiten. Dat zal er vandaag waarschijnlijk uitkomen. Dus hij flirt nu met VVD en PVV en de PvdA zit te balen. Mijnheer Slob, u neemt anderen de maat, maar wat betekent dit voor uzelf?

De heer **Slob** (ChristenUnie): Het valt me op dat mevrouw Van Gent haar informatie op een heel slordige manier bij elkaar vergaart. Ze gaat af op een krantenbericht. Ik zeg niet dat het krantenbericht niet klopt, maar ik vraag haar de complete tekst die ik bij het congres heb uitgesproken tot zich te nemen. Die tekst is publiek beschikbaar. Het zal mevrouw Van Gent niet ontgaan zijn dat de PvdA een aantal weken geleden in het regeringsvak zat met de SP om een initiatiefwetsvoorstel met betrekking tot pelsdieren te verdedigen. Nu is de situatie iets anders, nu zitten er twee andere coalitiepartners om een initiatiefwetsvoorstel te verdedigen. Die ruimte hebben we elkaar van harte gegund. Uiteindelijk moet je ervoor zorgen dat je in de Kamer draagvlak krijgt voor je wetsvoorstel. Ik vind het eerlijk gezegd wat ongepast dat

mevrouw Van Gent nu spreekt over het benutten van ruimte om de PVV binnenboord te krijgen, om het maar even op die manier samen te vatten. Zoals ik straks zal uitleggen, hebben wij goed nagedacht over de inhoudelijke bijdragen die wij hebben gehoord. Daar zat haar bijdrage in de eerste termijn overigens niet bij. Dat was puur katten. Wij hebben anderhalf jaar keihard aan dit wetsvoorstel gewerkt en zij noemde het broddelwerk. Ik vind het niet erg dat zij het er inhoudelijk niet mee eens is, maar dan moet zij ook inhoudelijk debatteren.

Wij proberen nu recht te doen aan de inbrengen vanuit de Kamer. Wij gaan niet volledig in op alles wat gevraagd is, dat zal dadelijk ook wel blijken. Als zij de eerste termijn nog in gedachten heeft, dan weet zij ook dat er nogal wat verschillen zijn. Ik zal proberen de Kamer duidelijk te maken waarom dit onze keuze is. Dat wil ik niet alleen uitleggen aan de heer De Roon – ik ben overigens blij dat hij in staat is om vandaag bij het debat te zijn – maar ook aan mevrouw Van Gent en alle anderen. Uiteindelijk zal bij de stemming blijken of een Kamermeerderheid hiervoor is of niet.

Mevrouw **Van Gent** (GroenLinks): De heer Slob heeft heel veel woorden nodig. Dat begrijp ik wel, want wat hier speelt, is geen leuk akkefietje. Maar hij zegt wel tegen mij dat wat ik uit de krant citeer op zichzelf niet onwaar is. Dat heeft hij wel degelijk gezegd, daar begon hij mee. Maar wij hebben het vandaag niet over de pelsdieren, dat was weken geleden. Het gaat nu om de huidige staat van het kabinet en het verwijt dat de heer Slob het CDA maakt dat het flirt met de PVV en de VVD. Ik wil nu graag een reactie van hem horen. Doet hij niet eigenlijk precies hetzelfde als wat hij zijn grote broeder, coalitiepartner CDA, verwijt? Ik zie de heer Ten Hoopen al glunderen, want hij denkt: die mevrouw Van Gent heeft een punt.

De heer **Slob** (ChristenUnie): Mevrouw Van Gent heeft helemaal geen punt. Ik vraag haar om de tekst van mijn bijdrage op ons eigen congres volledig tot zich te nemen. Dan zal zij heel duidelijk zien dat die mede is ingegeven door de enorme noodzaak die ik voor de coalitie zie om in grote gezamenlijkheid de crisis aan te pakken en ervoor te zorgen dat daar de goede dingen gebeuren. Meer wil ik er ook niet over zeggen, want ik vind dat wij dit debat daar niet mee moeten belasten. Daarnaast heb ik aangegeven dat wij elkaar in de coalitie in goede harmonie de ruimte hebben gegund om van tijd tot tijd eigen keuzen te maken over initiatiefwetsvoorstellen. Luister maar eens naar de bijdrage van de heer Depla, hij debatteert ook op inhoud. Zo is dat ook gebeurd bij het wetsvoorstel over de pelsdieren. Wij hebben ons in ieder geval verre gehouden van de kwalificaties die zij voortdurend in de mond neemt.

De heer **Van der Ham** (D66): De opmerking over de pelsdieren was gebaseerd over een uitspraak van de Kamer die ooit is gedaan naar aanleiding van de motie van de RPF, een van de bloedgroepen van de ChristenUnie. Het is dus heel erg jammer dat de ChristenUnie dat wetsvoorstel niet steunt, maar daar gaan wij het nu niet over hebben.

De heer Slob behoort tot de preciezen in de Kamer wat betreft onze rechtsstaat. Zo heb ik hem althans de afgelopen jaren leren kennen. Hij gaat daar niet heel erg roekeloos mee om. De strafmaat was eerst een paar

Slob

maanden in het wetsvoorstel, maar is nu erg opgetrokken om de PVV, ook andere fracties, maar met name de PVV, tegemoet te komen. Ik vind dat nogal een grote stap. Wij hadden het over flirten, maar dit is in politieke zin bijna een onzedige move. Het is een enorme verhoging, die niet helemaal past bij het precieze imago dat de ChristenUnie probeert op te bouwen rond strafmaat en strafrecht.

De heer **Slob** (ChristenUnie): Wij kennen de achtergrond van de heer Van der Ham: enig dramatiseren is hem niet vreemd. Ik kom straks terug op die strafmaat. Ik zal een inhoudelijke toelichting geven. Ik wil graag op inhoud debatteren.

De heer **Van der Ham** (D66): Het is flauw dat u dit zo terugkaatst. U maakt een grote stap van een straf van een paar maanden naar een straf van een jaar. U bent opgeschoven in de richting van de PVV. U hebt in de toelichting op het wetsvoorstel verklaard waarom dat een nuttige strafmaat zou zijn, maar dat is puur een politieke move en die past niet in uw traditie.

De heer **Slob** (ChristenUnie): Die kwalificatie laat ik geheel voor de rekening van de heer Van der Ham. Ik zal straks motiveren waarom wij, gehoord hebbende de Kamer, tot onze nota van wijziging zijn gekomen.

Voorzitter. Ik zal nu ingaan op het eerste onderdeel, ook op de gevolgen van de algehele strafbaarstelling. De kern van ons voorstel is dat degene die een woning of een gebouw kraakt altijd strafbaar is, ongeacht de termijn waarin het gebouw leegstaat. Het wordt dus een algeheel strafrechtelijk kraakverbod. Dat is voor ons een principiële keuze. De heer Ten Hoopen heeft dat ook nadrukkelijk onderstreept. Er wordt een heel duidelijke norm gesteld. Onder de huidige wet is kraken pas strafbaar wanneer de kraker niet voldoet aan een vordering van de rechthebbende zich aanstonds te verwijderen. Dat gaat dus nu veranderen als ons wetsvoorstel daadwerkelijk wet zal worden. Het kraken op zich wordt nu strafbaar. Dit is een enorme verbetering ten opzichte van de bewijstechnische problemen die zich nu voortdurend voordoen. Bijvoorbeeld: staat het pand wel een jaar leeg? Is er een vordering van een rechthebbende en heeft men die ook ontvangen? Dat zijn allemaal vragen die zich nu vaak voordoen. Van dit soort onduidelijkheden zijn wij straks af. Deze heldere norm maakt ook voor de politie het aanhouden op heterdaad een stuk eenvoudiger. Hiernaast onderstrepen wij de ernst van dit strafbare feit door van het delict kraken een misdrijf te maken in plaats van een overtreding. Dat vereenvoudigt tevens de opsporings- en vervolgingsmogelijkheden. Ik kom daar straks nog apart op terug.

Met ons wetsvoorstel hebben wij naar mogelijkheden gezocht om binnen de huidige systematiek van het Wetboek van Strafrecht een principiële stap te zetten: weg van het wettelijk gedogen, want dat is in feite een samenvatting van de huidige situatie, naar een algemeen strafrechtelijk kraakverbod. Voor het strafmaximum hebben wij gekeken naar aanpalende delicten in het Wetboek van Strafrecht. Daarbij hebben wij ons in de eerste plaats georiënteerd op het delict huisvredebreuk, artikel 138 van het Wetboek van Strafrecht. Daarop staat op dit moment nog maximaal zes maanden gevangenisstraf. Wij hebben bewust niet de vergelijking getrokken met diefstal, zoals in de eerste termijn aan de orde is

geweest. Ook wij vinden dat er een buitengewoon ernstige inbreuk op het eigendomsrecht plaatsvindt. Dat eigendom wordt niet geheel ontnomen. De heer Pechtold heeft dat in de eerste termijn al aangegeven. Hier zetten wij heel duidelijk een streep, wij gaan het daarmee niet gelijkstellen.

Niettemin zijn wij gevoelig voor de argumenten die de heren De Roon, Van Heugten, Teeven en Van der Staaij hebben aangedragen voor een hoger strafmaximum. Ook wij kennen schrijnende gevallen die een hogere straf rechtvaardigen. Gelet op die schrijnende situaties kunnen wij ons vinden in de gedachte dat de rechter over een voldoende hoog strafmaximum moet beschikken om ook in excessieve situaties te straffen. De rechter zal hierin een eigen keuze maken en niet altijd de hoogste straf opleggen – daar blijven wij van af, wij horen niet op die stoel te gaan zitten – maar het is belangrijk dat hij daartoe wel de mogelijkheid heeft. Dat vraagt meer dan een aanpassing van het delict kraken. Het ligt in de rede om dan ook het strafmaximum van het delict huisvredebreuk aan te passen. Dat is de reden waarom wij dit in de vierde nota van wijziging hebben meegenomen.

De heer **Van der Ham** (D66): Kan de heer Slob aangeven welke elementen de strafmaat kunnen verhogen? Welke excessieve uiting rechtvaardigt dat?

De heer **Slob** (ChristenUnie): Laten wij vooropstellen dat de rechter bepaalt welke straf er wordt gegeven. Wij willen dat de rechter de mogelijkheid krijgt om, als hij dat wil, een hogere straf uit te delen dan in de huidige situatie het geval is. Ik maak dat niet groter, maar ook niet kleiner dan het is. Of hij dat zal doen, zal de toekomst uiteindelijk moeten uitwijzen. Kijkend naar de kraaksituaties van het afgelopen jaar kan ik alleen maar stellen dat er zich buitengewoon ernstige kraaksituaties voordoen. De Raad van Hoofdcommissarissen bevestigt ons daarin, ook in het rondetafelgesprek dat de Kamer daarvoor heeft gehouden. Ik denk aan Amsterdam, de woonplaats van de heer Van der Ham, waar vorig jaar mei in de Eerste Oosterparkstraat een heel ernstige situatie heeft plaatsgevonden die nogal wat gevolgen heeft gehad; de heer ten Hoopen refereerde daar indirect ook aan. Uiteindelijk werden daar zelfs de ruiten van de ambtswoning van de burgemeester van Amsterdam ingegooid. Ik denk aan de situatie rond het kraken van het TPG-gebouw in Nijmegen in mei 2008. Dat was ook buitengewoon ernstig. Het is mij opgevallen dat mevrouw Sargentini, de toenmalige fractievoorzitter van GroenLinks in de Amsterdamse gemeenteraad en nu Europarlementariër voor GroenLinks, moest constateren dat het kraken enorm aan het verharden is. Zij sprak daarover haar grote zorg uit. Het zou goed zijn als mevrouw Van Gent die zorg ook eens tot zich zou laten doordringen. Een derde voorbeeld is de gemeente Leiden waar in de Koppenhinksteeg een kraaksituatie voor veel overlast zorgde. Men is daar al anderhalf jaar bezig om via civielrechtelijke procedures de mensen eruit te krijgen. Er zou vandaag een rechtszitting zijn, maar die is gewraakt door de advocaat van de krakers. Zo sleept het zich allemaal maar voort. Kortom, er zijn genoeg situaties te bedenken. Maar het is uiteindelijk aan de rechter om te bepalen of gevallen excessief zijn.

De heer **Van der Ham** (D66): Dat was mijn vraag niet. Openlijke geweldpleging, het ingooien van ruiten, verzet

Slob

tegen de politie, wapens bij je dragen of die überhaupt benutten, zijn zaken die op zichzelf al strafbaar zijn via het strafrecht. En van mij mag men voor die zaken best wel meer krijgen dan één jaar. Die zaken hebben niet zozeer te maken met het kraken an sich, maar met andere vergrijpen die zich bij het kraken kunnen voordoen en die misschien wel harder gestraft zouden kunnen worden.

Ik vroeg u het volgende. Van de Oosterparksituatie heeft ook mijn fractie in de gemeenteraad gezegd dat zo iets niet kan, dat tegen dat soort jongens keihard moet worden ingegrepen. Maar los van de zaken waarvoor we al wetten hebben – die ook toegepast moeten worden – en waarvoor, als het goed is, al straffen worden uitgedeeld, gaat het mij nu puur over het kraken: zit daarin een overtreffende trap die een verhoging van de strafmaat zou rechtvaardigen, los van het gebruik van geweld, dat sowieso niet kan? Ik hoor graag een voorbeeld van u, zodat we tenminste weten waarover we het hebben.

De heer **Slob** (ChristenUnie): Volgens mij weten we allemaal heel goed waarover we het hebben. De indieners weten dat ook heel goed. Wij willen een heel duidelijke norm stellen: kraken mag gewoon niet, je moet met je vingers van het eigendom van een ander afblijven. Niet voor niets wordt eigendom in het Burgerlijk Wetboek als het meest omvattende recht beschouwd dat iemand als persoon op een zaak kan hebben. Wij willen dus duidelijke normen stellen. Wij denken dat de wijziging in het kader van het algehele kraakverbod en de verschuiving van het ene boek naar het andere, dus van overtreding naar misdrijf, evenals de mogelijkheden voor de rechterlijke macht om straffen uit de delen, zeker preventief zullen gaan werken voor een deel van de krakers. U heeft gelijk, het gaat vaak niet alleen om het kale feit van alleen maar kraken: vaak komen er andere overtredingen en misdrijven bij, zoals geweld of dreiging met geweld. Dat is de huidige situatie en die zal in de toekomst niet veel anders zijn. Zoiets biedt de rechter de mogelijkheid om een straf te verhogen. Ik zal straks zeggen wat dit in het geval van kraken maximaal zou kunnen zijn.

De heer **Van der Ham** (D66): Ik vind dat u er echt omheen draait. Ik had die zaken namelijk van elkaar losgeknipt. Er zijn slechtwillende krakers, die het kraken als gelegenheid aangrijpen om allerlei dingen te doen waarvan in het strafrecht allang staat dat die niet kunnen en waarop zware straffen moeten komen te staan. Daarover zijn we het, links en rechts, helemaal eens. Maar los van de vraag of zo'n pand tijdelijk in gebruik mag worden genomen, hoop ik dat u ook wilt erkennen dat er een groep krakers bestaat die zich redelijk netjes gedraagt en zich helemaal niet ophoudt met geweldsmisdrijven, wapens of wat dan ook. Ik vraag mij af wat voor deze groep krakers een verhoging van de strafmaat voor nut zou hebben. Welke voorbeelden kunt u noemen die een verhoging van de strafmaat voor die groep krakers zou rechtvaardigen?

De heer **Slob** (ChristenUnie): Ik liep niet weg voor de antwoorden van de heer Van der Ham, maar hij preciseert zijn vraag nu en ik ben hem dankbaar voor die grotere nauwkeurigheid. Ons algemene punt blijft staan: wij vinden dat je niet aan het eigendom van een ander

moet komen. Dat wil niet zeggen dat er geen krakers zijn die soms heel nobele doelen hebben bij het in bezit nemen van een pand. Wij vinden het echter geen juiste weg om mensen daarin zelf maar keuzes te laten maken en zelf maar het recht te laten toe-eigenen om een pand te betreden. Wij vinden dat dit via leegstandbeheer moet en dat dit een publieke taak is, waarin de gemeente een duidelijke rol speelt. Meer zeg ik hier niet over, dit komt terug als mevrouw Van der Burg spreekt over het leegstandbeheer.

De heer **Jansen** (SP): Voorzitter. Ik heb nog een vraag over de strafmaat. We hebben gesproken over de maximale strafmaat, ik wil het hebben over een lagere maximale strafmaat, bijvoorbeeld als het duidelijk is dat krakers een algemeen maatschappelijk doel nastreven en de gemeente een scheve schaats heeft gereden door zelf belangen te hebben of door niet actief op te treden. Als er sprake is van een strafbaar feit, moet de rechter schuldigen aanwijzen. Geen straf opleggen is in zulke gevallen een mogelijke gulden middenweg. Vindt de heer Slob, als verdediger van dit wetsvoorstel, dat een redelijke optie voor dit soort situaties?

De heer **Slob** (ChristenUnie): De heer Jansen vraagt iets onmogelijks van mij. Hij vraagt iets wat hij eigenlijk niet mag vragen, want hij vraagt de wetgever om op de stoel van de rechter te gaan zitten. Dat moeten wij niet doen. Wat wij doen, is een duidelijke norm stellen. Wij stellen maximumstraffen in de wet vast, waarover de rechter kan beschikken als deze dat in zijn wijsheid noodzakelijk acht. Niet meer en niet minder.

De heer **Jansen** (SP): Nee, want deze behandeling van het wetsvoorstel is voor de rechter een naslagwerkje om te kijken wat u hebt bedoeld. Met andere woorden: als u zich goed kunt voorstellen dat de wet in zo'n situatie op die manier wordt geïnterpreteerd, dan weet de rechter dat die interpretatie wat u betreft oké is. Wat mij betreft is deze oké. Die ruimte wil ik in ieder geval aan de rechter geven. Vindt u dat ook?

De heer **Slob** (ChristenUnie): Nogmaals, ik ga niet op de stoel van de rechter zitten. Het punt dat u aanhaalt van gemeenten die zelf onvoldoende als rentmeester, zoals u dat zo mooi hebt genoemd, omgaan met hun eigen bezittingen, is iets wat natuurlijk in de lokale democratie aan de orde moet worden gesteld. Hierop gaat ook mevrouw Van der Burg door. Ook wij vinden dat gemeenten daarin een voorbeeldfunctie hebben. Er moet echter wel op de juiste plek worden begonnen. Dat houden wij nadrukkelijk uit elkaar. Ik ga niet op de stoel van de rechter zitten. Dat is niet mijn positie.

De heer **Jansen** (SP): Voorzitter. Ik kan mij voorstellen dat de minister van Justitie hierop nog wel een reactie geeft.

De **voorzitter**: De minister van Justitie komt hierop terug.

De heer **Van der Staaij** (SGP): Ik vind dat de heer Slob namens de indieners goede argumenten geeft voor verhoging van de strafmaat, trouwens ook in het licht van de ons bekende bepaling over computerverbreuk, het kraken van andermans bestandje. Hierop staat nu

Slob

ook al een jaar, dus dan is een jaar voor kraken ook niet vreemd. De indieners trekken nu echter in de nota van wijziging huisvredebreuk en kraken wat betreft de strafmaat gelijk, terwijl hiertussen eerder nog een klein verschil was. Zou de heer Slob nog even willen toelichten waarom de indieners er eerder van uit gingen dat het vergrijp van kraken iets lichter was dan dat van huisvredebreuk, maar zij dat nu gelijkstellen wat betreft het strafmaximum? Dit is ook informatief voor de wetsgeschiedenis.

De heer **Slob** (ChristenUnie): Dit is volgens mij een terechte vraag. Wij hebben uiteindelijk steeds in onze afweging over de hoogte van straffen op kraken altijd gekeken naar de verhouding tot de straf op huisvredebreuk. Het laatste wat wij wilden, is dat dit een onevenwichtigheid ten gevolge zou hebben ten opzichte van huisvredebreuk. De Kamer daagt ons daartoe in feiten wel uit, door te stellen dat de straf op het kraken omhoog moet en dat daarop een hoger maximum moet worden gesteld. Wij hebben internationaal rondgekeken naar hetgeen er gebeurt in landen om ons heen. Wij hebben geconstateerd dat er in Duitsland bij het delict huisvredebreuk wordt bedreigd met een strafmaximum van één jaar. In België, waar kraken nog niet zelfstandig strafbaar wordt gesteld, al is er wel een indringende discussie bezig, kent huisvredebreuk een strafdreiging van maximaal twee jaar gevangenschap. In Frankrijk wordt in de Code Pénal bedreigd met één jaar gevangenisstraf op huisvredebreuk. Dat afwegende, vonden wij het te verantwoorden dat wij in Nederland naar één jaar gaan. Uiteindelijk hebben wij ervoor gekozen het op hetzelfde niveau als het maximum te laten bestaan. Het is immers uiteindelijk de rechter die moet bepalen welke keus wordt gemaakt. Dat heb ik ook tegen de heer Jansen gezegd. De rechter kan altijd nog onderscheid maken tussen huisvredebreuk en kraken, al heeft deze bij beide de mogelijkheid om tot één jaar te gaan.

De heer **Depla** (PvdA): Ik heb twee vragen. Mijn eerste vraag is: wat is dan de reden geweest om huisvredebreuk zwaarder te straffen? U verwijst naar de strafmaat in het buitenland. Behoorde u niet tot een van de partijen die ooit gepleit heeft tegen de Europese Grondwet omdat daarin de dreiging gold van één strafrecht in heel Europa? Bent u niet inconsequent met het aanroepen van het buitenland om te beargumenteren dat in Nederland de strafmaat voor huisvredebreuk omhoog moet? Ik heb daarvoor nog geen argument gehoord. U geeft wel argumenten voor de strafmaat voor kraken, maar niet voor het zwaar bestrafbaar stellen van huisvredebreuk.

De heer **Slob** (ChristenUnie): Ik vind het creatief van de heer Depla om de discussie over de Grondwet erbij te halen. Het feit dat wij destijds tegen die Grondwet waren – inmiddels is er een ander verdrag gekomen – wil niet zeggen dat wij geen oog hebben voor keuzes die in andere landen worden gemaakt. Daarbij moet een eigen, zelfstandige afweging worden gemaakt over de vraag of je daarmee in je eigen land ook iets wilt. Wij hebben het evenwicht tussen kraken en huisvredebreuk niet op een eenzijdige manier willen verstoren door, de Kamer gehoord hebbende en na er ook zelf over te hebben gesproken, alleen de straf op het kraken te verhogen. Daarom hebben wij besloten om ook de straf op

huisvredebreuk iets op te trekken. De heer Depla spreekt over een verdubbeling. Dat is het nog niet, maar het is wel een substantiële verhoging. Het houdt echter niet meer in dan dat het een maximum is waarmee de rechter kan gaan werken. Wij snappen ook dat Kamerleden van mening kunnen zijn dat in excessieve situaties de rechter wat meer mogelijkheden zou moeten hebben. Wij zouden niet het verwijt willen krijgen dat wij huisvredebreuk daaraan ondergeschikt hebben gemaakt en daardoor de opbouw van het strafgebouw verstoord hebben. Vandaar onze keuze.

De heer **Depla** (PvdA): De heer Slob spreekt nu over excessieve situaties. Deze bijeffecten van het kraken zou hij strenger willen straffen. Juist voor excessieve situaties met veel geweld en overlast hebben wij toch al aanvullende straffen? Trekt hij de zaak niet een beetje krom door te argumenteren dat er vanwege excessen hoger moet worden gestraft, terwijl juist die excessen afzonderlijk al strafbaar zijn? Het gebruik van geweld, het plegen van vernielingen of het intimideren van mensen zijn al strafbaar. Daarom snap ik niet zijn argumentatie om de strafmaat voor huisvredebreuk ook hoger te maken. Hij heeft daar volgens mij geen argument voor, behalve het technische argument dat de straffen voor beide onderdelen gelijk moeten zijn. Het argument om kraken zwaarder strafbaar te stellen, is alleen maar dat er excessen voorkomen. Maar die excessen op zichzelf zijn al reden om zwaarder te straffen.

De heer **Slob** (ChristenUnie): Een technisch argument om beide zaken gelijk te trekken, klinkt alsof het niet belangrijk is om het evenwicht in het Wetboek van Strafrecht in de gaten te houden. Dat is namelijk wel degelijk van belang. Men zou ons terecht het verwijt hebben kunnen maken dat wij, als wij alleen de straffen voor het kraken hadden opgehoogd, het evenwicht hadden verstoord. In deze Kamer is daarover een aantal jaren geleden zeer intensief gedebatteerd en is een aantal keuzes gemaakt. Daar hebben wij rekening mee gehouden om te voorkomen dat men ons terecht het verwijt had gemaakt, aan gelegenheidswetgeving te doen.

Het gaat inderdaad niet alleen om het kale feit van het kraken en de straf die daarvoor staat. Wij denken dat een hogere straf het preventieve effect van ons voorstel nog eens extra kan vergroten en hopen dat het effect al behoorlijk is. Als er sprake is van dreiging of daadwerkelijk gebruik van geweld, kan de straf nog verhoogd worden. In ons wetsvoorstel leidt dat tot bepaalde maximumstraffen. Je kunt maximaal een jaar krijgen voor kraken. Daar kan nog een jaar bij komen wegens geweld, dreiging met geweld en dergelijke. Als je met meer personen hebt gekraakt, kan daar nog eens een derde bij komen. Uiteindelijk is het maximum twee jaar en acht maanden. De rechter bepaalt dat.

De heer **Depla** (PvdA): Wij zijn het dus met elkaar eens dat juist de excessen, geweld, overlast en intimidatie, al separaat strafbaar zijn. De argumentatie die de heer Slob gebruikt om het kraken zwaarder te straffen dan het geval was, zijn voorbeelden die hij geeft waarbij excessief geweld en intimidatie plaatsvinden. Vindt hij niet dat wij dan de verkeerde kant op gaan? Kraken is strafbaar – oorspronkelijk kon je daarvoor een halfjaar krijgen – en de straf wordt opgehoogd op grond van het

Slob

gebruik van excessief geweld enz., wat op zichzelf al strafbaar is. Daarom vind ik dat zijn argumentatie geen hout snijdt. Bovendien kun je denken dat het wordt ingegeven om een meerderheid te krijgen.

De heer **Slob** (ChristenUnie): Uiteindelijk zal de rechter moeten bepalen wat er gebeurt. Ik wil niet op de stoel van de rechter gaan zitten en zeggen welke straf waarvoor moet worden gegeven. Ik geef een voorbeeld. Je kunt denken aan de situatie dat een bovenwoning wordt gekraakt en dat de eigenaar-bewoner van de verdieping daaronder voortdurend wordt geconfronteerd met overlastgevendende krakers. Dat is een vrij ernstige situatie. Het is ook mogelijk dat een eigenaar in die situatie de mogelijkheid tot verkoop door de neus wordt geboord. Er zijn dus niet alleen voorbeelden van gebruik van geweld, maar ook voorbeelden waarin het kraken ernstig is voor de positie van de eigenaar. Ik hoor daar bijna niemand iets over zeggen. Wij willen de rechter daarvoor iets in zijn gereedschapskist meegeven, waardoor de straf wat hoger kan uitvallen dan in de huidige situatie mogelijk is.

Mevrouw **Van Gent** (GroenLinks): Voorzitter. Ik vind de argumentatie niet heel sterk. De heer Slob zei een paar keer dat het maximumstraffen zijn; we gaan die opnemen in het wetsvoorstel om de PVV mee te krijgen, maar je moet je daar ook niet te veel bij voorstellen. Hoe moet ik dat nu interpreteren? De heer Slob probeert voorts te stoken in een goed huwelijk en dat valt mij heel erg tegen van de heer Slob. Het gaat dan om de GroenLinks-familie en zijn waarneming dat mevrouw Sargentini en mijn persoon enorm zouden verschillen. Dat is volstrekte onzin. Als het gaat om excessen, of die nu plaatsvinden in de kraakbeweging of in de villawijk of waar dan ook, vindt GroenLinks natuurlijk dat je moet ingrijpen, maar ik heb al een paar keer tegen de heer Ten Hoopen gezegd dat dit met de huidige wetgeving ook al kan. Dat soort excessen willen wij niet. Mijn vraag aan u is, mijnheer Slob: wat draagt uw wetsvoorstel nu bij om dit soort excessen te verkleinen? Zou het niet ook nog eens zo kunnen gaan dat de zaak zich gaat verharderen en zich meer ondergronds gaat afspelen? Dat is dan toch niet wat wij met elkaar willen.

De heer **Slob** (ChristenUnie): Voorzitter. Een heel lange aanloop naar een vraag van mevrouw Van Gent.

Mevrouw **Van Gent** (GroenLinks): Twee vragen, mijnheer Slob, u hebt ze wel gehoord, hoop ik.

De heer **Slob** (ChristenUnie): Voorzitter. Ik neem echt afstand van het feit dat zij voortdurend tegen de indieners zegt dat wij onze wijzigingen hebben doorgevoerd om de PVV erbij te halen. Daarmee doet zij ook geen recht aan de positie van de heer De Roon van de PVV. Die fractie zal een eigenstandige afweging moeten maken. Wij zijn niet meegegaan in de redenering van de heer De Roon als het om het eigendom gaat. Wij hebben een andere keuze gemaakt. Wij hebben ook naar andere sprekers vanuit de Kamer geluisterd, die eveneens de vinger hadden gelegd bij de keuzes die wij gemaakt hadden rond de maximumstrafmaat. Uiteindelijk hebben wij met zijn drieën, in goede harmonie overigens, de keuze gemaakt dat wij het reëel vinden, ook kijkend naar de buitenlandse situatie, om hierin een aanpassing te

verrichten. Ik hecht eraan dat er ook recht wordt gedaan aan deze feitelijkheden van de kant van de indieners.

Mevrouw Van Gent geeft aan dat ik niet moet stoken in een goed huwelijk. Dat wil ik ook helemaal niet. Wij hechten aan stabiele huwelijken. Ik vind echter wel dat zij ook recht moet doen aan het feit dat er in de wereld van de krakers wel een en ander is veranderd. Ik wil de goeden, als we dan toch die termen gebruiken, niet zwartmaken, maar ga toch uit van onze norm dat je niet moet kraken en dat je moet proberen om de goede doelen die je hebt op een andere manier te realiseren. We zien gewoon een verharding. Ik vond dat de partijgenote van mevrouw Van Gent, mevrouw Sargentini, er op enig moment terecht niet aan ontkwam om – voor de camera's van de NOS, overigens – dat ook uit te spreken. Ik zeg daar nog iets bij. Vorig jaar, in augustus 2008, is er een hele discussie geweest over de vraag wat er nu wel of niet gerechtvaardigd is aan actiemiddelen. Dat had toen ook te maken met het aftreden van de heer Duyvendak, met wie ik overigens in de afgelopen jaren op een heel goede manier heb kunnen samenwerken. De heer Duyvendak had het toen ook over de cultuur van eigenrichting. Die hekelde hij. Op de dag dat hij aftrad, was ik zeer onder de indruk van mevrouw Halsema, die voor de camera's van NOVA aangaf dat uiteindelijk onze democratische rechtstaat bepalend moet zijn en dat het nooit zo kan zijn dat je je eigen idealen van een hoger kaliber acht dan de democratische rechtsstaat waarin je je bevindt en waar je mee te maken hebt. Ze sprak zelfs over selectieve moraal. Dat waren woorden uit mijn hart gegrepen, die ik ook van toepassing acht op het onderwerp waar wij nu over spreken.

Doen wij dan dingen – dat is de vraag die mevrouw Van Gent mij ook stelt – die ernstige gevolgen kunnen hebben? Absoluut niet! Wat wij doen, is een heel heldere norm stellen. Er is nu ontzettend veel onduidelijkheid. Is dat pand wel of niet een jaar gekraakt? Is er wel een vordering? Heeft iemand die ontvangen? Om wie gaat het? Kunnen we op heterdaad betrappen? Er zijn enorm veel onduidelijkheden. Met ons wetsvoorstel wordt dat in één klap helder. Dat is voor politie en justitie een enorme verbetering. Er is ook een heel rare situatie ontstaan. In de jaren negentig is het idee ontstaan dat als je alleen maar in het eerste jaar strafrechtelijk vervolgd kan worden en dat er vanaf één jaar een civielrechtelijke procedure staat, dat vanaf dat moment kraken dus zou mogen. Dat mag helemaal niet! Het Burgerlijk Wetboek is zo helder als wat als het gaat over eigendom. Ik heb dat net al aangegeven. We bieden helderheid.

Wil dat zeggen dat het vanaf het moment dat dit wetsvoorstel wet wordt, allemaal prima gaat lopen? Nee, natuurlijk niet. Zo zit de werkelijkheid niet in elkaar, dat weten wij ook, maar er worden wel een paar dingen even heel helder en recht neergezet. Ik kom er straks nog op terug wat dat betekent voor de handhaving, voor de politie, voor het OM en noem maar op. Dat zit in het vervolg van mijn betoog, maar ik heb netjes aangegeven in welke blokjes ik dat zou doen.

Mevrouw **Van Gent** (GroenLinks): Dit is een heel betoog, ook over de heer Duyvendak en mevrouw Halsema. Binnen de democratische rechtsstaat is het op dit moment mogelijk om te kraken. Daaraan zijn regels verbonden waaraan je je moet houden. Dat zal ik ook blijven verdedigen, want het past binnen de rechtsstaat. Natuurlijk, waar excessen plaatsvinden, moet je

De heer Slob (ChristenUnie)

© M. Sablerolle – Gouda

ingrijpen. Dat lijkt mij volstrekt logisch, dus u moet niet appels en peren met elkaar vergelijken. U heeft het over goed en kwaad. Gaat het u nu om de goeden en de kwaden onder krakers, die wel degelijk ook een maatschappelijk signaal afgeven tegen leegstand? Of heeft u het nu alleen over het punt dat je met je poten van andermans spullen moet afblijven? Wat is nu de essentie van uw wetsvoorstel? U houdt een heel verhaal, maar uiteindelijk komt het daar steeds op neer, dus dan hoeft u het helemaal niet te hebben over goede en kwade krakers. Dan heeft u het alleen maar over het eigendomsrecht.

De heer **Slob** (ChristenUnie): Ik behandel hier namens de drie indieners het juridische gedeelte. Het is dus logisch dat ik spreek over de strafmaat en over de manier waarop wij het algehele verbod zien. Mevrouw Van der Burg zal straks uitgebreid ingaan op het leegstandsbeheer. Die zaken zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. Laat ik er meteen bij zeggen dat ik nooit aan dit wetsvoorstel zou hebben meegedaan als dat tweede onderdeel er niet bij zat. Helderder kan ik volgens mij niet zijn.

Mevrouw **Van Gent** (GroenLinks): Laat ik dan nog een slotvraag stellen. U proeft mijn nieren. Dat vind ik helemaal niet erg, want dat doe ik ook bij u als het gaat om steun verwerven van de PVV. De heer Ten Hoopen gaf toe dat er wel individuele gesprekken zijn gevoerd. Ik vraag het ook aan u. Is er overleg geweest in enige vorm – individueel, met zijn drieën of met zijn tweeën – met de PVV over aanpassing van uw wetsvoorstel, zodat u eerder op de steun van de PVV zou kunnen rekenen om een meerderheid te krijgen voor dit wetsvoorstel, ja of nee?

De heer **Slob** (ChristenUnie): Daar is mij niets van bekend. Ik heb zelf wel gesprekken gevoerd, ook met verschillende Kamerleden, naar aanleiding van de eerste termijn. Ik heb de heer Jansen een compliment gegeven voor zijn heel inhoudelijke bijdrage. Dat was iemand die had nagedacht en die met amendementen is gekomen. Dat wil niet zeggen dat zij allemaal kunnen, gezien vanuit het oogpunt van de indieners, maar hij heeft nagedacht

en hij had een zeer inhoudelijk betoog. Ik heb met de heer Depla gesproken, die kritisch is geweest maar die ook een aantal goede dingen in dit wetsvoorstel heeft benoemd. Natuurlijk heb je gesprekken met collega's. Het zou vreemd zijn als je die niet had. Ik heb niet met de PVV gesproken.

Mevrouw **Van Gent** (GroenLinks): U had ook een nota van wijziging kunnen maken om de heer Jansen, de heer Depla en wellicht anderen tegemoet te komen, maar wat heeft u gedaan? U heeft een nota van wijziging gemaakt om CDA en VVD tegemoet te komen, die het toch al eens waren met uw wetsvoorstel. Het is mooi meegenomen dat u ook de PVV enigszins tegemoet bent gekomen om een meerderheid voor uw wetsvoorstel te krijgen. U complimenteert de heer Jansen met zijn amendementen, maar vervolgens worden zij door u meteen ook weer in het ronde archief gegooid. Naar wie heeft u nu beter geluisterd? U heeft wel gesprekken gevoerd, maar ik heb geen millimeter van een nota van wijziging gezien om de criticasters van dit wetsvoorstel tegemoet te komen, maar u komt alleen de heer De Roon tegemoet die het in zijn eerste termijn zelfs had over straffen tot vier jaar. U bent het toch met mij eens dat dat een heldere analyse is?

De heer **Slob** (ChristenUnie): Mevrouw de voorzitter, ik vind het slordig van mevrouw Van Gent dat zij op dit moment zegt dat wij amendementen in de kast leggen terwijl er nog niet eens een oordeel over de amendementen is gegeven. Dat wil ik toch even gezegd hebben. Wij hebben ook nagedacht over het andere deel dat mogelijk zou zijn, omdat wij ook recht hebben willen doen aan de inbreng van in het bijzonder SP en PvdA. Daarop zal mevrouw Van der Burg ingaan, omdat het met name het leegstandsbeheer betreft. Daarover lagen al amendementen. U weet dat er met betrekking tot het strafrechtelijke deel helemaal geen amendementen zijn binnengekomen, dus als je op dat punt iets zou willen doen, kan dat via een amendement. Dat is niet gekomen. Wij hebben zelf daarvoor een initiatief genomen. Over de amendementen zal nog moeten worden gesproken. Probeer u niet nu een wig te drijven dat wij de ene kant van de Kamer wel bedienen maar de andere kant niet.

Mevrouw **Van Gent** (GroenLinks): Dat doet u gewoon via de wandelgang. Voorzitter, ik krijg gewoon geen antwoord op mijn vraag, want blijkbaar is dit de vinger op de zere plek.

De **voorzitter**: Dat is vanmorgen wel vaker gebeurd. Ik geef de heer Slob het woord. Gaat u verder met uw betoog.

De heer **Slob** (ChristenUnie): Mevrouw de voorzitter, het merkwaardige bij mevrouw Van Gent is dat zij pas vindt dat zij antwoord krijgt als dat het antwoord is dat zij wenselijk acht.

De **voorzitter**: Daar gaan wij niet over kissebissen.

De heer **Slob** (ChristenUnie): Ik geef hier aan hoe wij als indieners met deze zaak zijn omgegaan. Neemt u van mij aan dat wij zeer zorgvuldig ook naar de inbreng van de heer Jansen en van de heer Depla hebben gekeken. Bij mevrouw Van Gent zat er niet zoveel inhoudelijks in.

Slob

Allemaal kwalificaties, maar bij hen hebben wij wel gekeken.

Mevrouw **Van Gent** (GroenLinks): Voorzitter, het is heel persoonlijk wat hier gebeurt. Ik vind het allemaal prima om daarmee de vraag te ontwijken. Het antwoord bevat mij wel, maar het is een antwoord op een niet door mij gestelde vraag. Ik wil dus nogmaals de vraag stellen. Er is geen nota van wijziging gekomen op amendementen die eerder zijn ingediend. Er is wel een nota van wijziging naar aanleiding van de eerste termijn van de Kamer. Daarover heb ik gewoon een heldere vraag gesteld. Dan moet niet de boodschapper worden geslagen – en in dit geval ben ik dat – maar moet er gewoon antwoord worden gegeven op deze zeer zakelijke vraag.

De **voorzitter**: Die vraag heeft u zojuist ook gesteld.

De heer **Slob** (ChristenUnie): Mevrouw Van Gent loopt langer in deze Kamer mee dan ik. Ik heb nog nooit meegekend dat het kabinet of de indieners van een wetsvoorstel een nota van wijziging indienen als er een amendement ligt. In zo'n geval wordt er over het amendement gesproken. Als het amendement goed is, kan worden gezegd dat het een verbetering van het wetsvoorstel is. Als er bezwaar bestaat tegen onderdelen van het amendement, kan dat worden ingebracht in het debat. Op het andere punt lagen er gewoon geen amendementen. Natuurlijk hadden wij op een bepaald onderdeel een amendement kunnen indienen. Wij zijn de Kamer ter wille geweest door zelf een nota van wijziging in te dienen. Dat was wel zo handig, want het kon zo meteen onderdeel uitmaken van het debat.

De **voorzitter**: Wij gaan nu verder. Volgens mij bent u pas in uw eerste blokje. Klopt dat?

De heer **Slob** (ChristenUnie): Ik ga tempo maken.

Ik kom op de vraag van de heer Van Heugten over de gekozen systematiek. Als er naast kraken sprake is van het plegen van geweld en vernielingen, kan de rechter deze strafbare feiten cumulatief ten laste leggen. Ook heeft de rechter de mogelijkheid bij recidive binnen vijf jaar met een strafverzwaring van een derde over te gaan, conform artikel 43a van het Wetboek van Strafrecht. Dat is mogelijk.

Ik geef nog een korte reactie op het pleidooi van de heer De Roon op de minimumstraf. Wij herkennen in dit pleidooi een consistente PVV-inzet. Het zal de heer De Roon niet verbazen als ik opmerk dat dit wetsvoorstel zich niet leent voor zo'n brede verandering van dit onderwerp. Wij achten dat niet opportuun. Zoals de heer De Roon als geen ander weet, ligt er een initiatiefwetsvoorstel voor minimumstraffen voor bij de Kamer. Ik dacht dat dit in april is ingediend en wij stellen voor dat de Kamer de discussie over dit onderwerp bij de behandeling van dit wetsvoorstel verder voortzet.

Ik benadruk dat wij niet alleen hechten aan het verbod op kraken, maar ook aan de handhaving van het verbod. Zonder consequente handhaving wordt de wetgeving een wassen neus. De indieners hebben daar geen behoefte aan. Wij bepleiten een snelle ontruiming van de gekraakte panden. Wellicht is zelfs te overwegen, gekraakte panden die worden ontruimd met voorrang een andere bestemming te geven, waarbij de werkwijze

kan worden gebruikt die in het wetsvoorstel wordt aangegeven. Gemeente en eigenaar kunnen er dan samen voor zorgen dat er geen nieuwe kraak plaatsvindt.

Het moge duidelijk zijn dat de indieners voorstander zijn van een democratisch gelegitimeerd leegstandbeleid en kraken niet beschouwen als een nuttig instrument om leegstand tegen te gaan. Het deed ons overigens deugd dat uit de schriftelijke inbreng van de PvdA-fractie bleek dat men dat laatste met ons eens is. Mevrouw Van der Burg zal straks verder op dit onderwerp ingaan.

De heren Van Heugten, Teeven en Van der Staaij vroegen of krakers de gelegenheid krijgen het pand vrijwillig te verlaten, of een pand leeg wordt opgeleverd en of een civielrechtelijke ontruiming nodig is. Dit zijn terechte vragen. Het zal de Kamer niet zijn ontgaan dat met onze derde nota van wijziging duidelijk wordt vastgelegd dat de politie bij verdenking van kraken gerechtigd is om een pand binnen te gaan en krakers en goederen die zij daar aantreft ook daadwerkelijk te verwijderen, zodat het pand leeg kan worden opgeleverd. Er is geen reden om daarbij af te wijken van de gangbare procedure die krakers de gelegenheid biedt het pand op eigen kracht te verlaten, zonder dat de politie tot daadwerkelijke verwijdering overgaat. Wij moeten de juiste volgorde van beschouwen.

Een wezenlijk verschil met de oude situatie is wel dat als ons wetsvoorstel wet wordt, er straks een proces-verbaal zal worden opgemaakt tegen de aangetroffen krakers voor het misdrijf kraken. Daarmee kan de vraag van de heer Anker of gedogen geen optie meer is, bevestigend worden beantwoord.

Dat het op eigen kracht verlaten van het pand de voorkeur heeft boven politie-inzet, is vanuit het standpunt van de politie begrijpelijk. De eisen van proportionaliteit en subsidiariteit verlangen dat wij dit op deze manier doen, zoals ook in de tweede nota van wijziging is aangegeven.

Bij deze gang van zaken zijn civielrechtelijke ontruimingsverordeningen in beginsel niet langer noodzakelijk. Nu kunnen krakers in het eerste jaar al worden aangepakt en de mogelijkheid een beroep te doen op de civiele rechten blijft natuurlijk altijd bestaan.

De heer Van Heugten vroeg in dit verband naar het schadeverhaal. Het voorkomen van kraken blijkt beter dan het repareren van de gevolgen. Dat is een terechte opmerking. Het schadeverhaal blijft natuurlijk lastig, omdat moet worden aangetoond dat de schade is veroorzaakt door de aangetroffen krakers en niet door anderen. Als dat is aangetoond, staat zowel de rechtelijke als de civielrechtelijke weg open. Winst van ons initiatiefwetsvoorstel is, dat bij aangetroffen vernielingen krakers met in ieder geval een verdenking van kraken op heterdaad kunnen worden aangehouden, waarop de politie de krakers kan horen. Zo is er ook meer ruimte om de toedracht te achterhalen. Op het aanhouden buiten heterdaad kom ik straks nog even terug.

Ik kom bij mijn tweede blokje, over gevolgen en voordelen van strafbaarstelling van kraken als misdrijf, vereenvoudiging van opsporing en vervolging, en aanhouden buiten heterdaad.

De **voorzitter**: Eerst hebben de heer Depla en de heer Van der Ham nog een vraag voor u.

De heer **Depla** (PvdA): In Tilburg was een kwestie waarbij muziekoverlast een rol speelde en een weekend

Slob

lang werd gefeest. Daarbij meldde de politie dat er niet kon worden ontruimd, omdat een en ander zich afspeelde in een gekraakt pand. Een van de initiatiefnemers, mevrouw Van der Burg, stelde toen dat juist daarvoor het wetsvoorstel nodig is. Klopt het dat onder de bestaande wetgeving de politie wel bij mij kan binnentreden als ik in een gehuurd huis of een eigen huis muziekoverlast veroorzaak, maar dat de politie dat niet kan als ik muziekoverlast veroorzaak vanuit een gekraakt pand? Dat beweert mevrouw Van der Burg.

De heer **Slob** (ChristenUnie): Ik heb geen behoefte om op deze individuele casus in te gaan. Ik verwijs naar de enorme voordelen die ik heb genoemd. Die voordelen van de wijzigingen die wij nu hebben toegepast, gelden zowel voor opsporing als voor vervolging. Uiteraard is ook in de huidige situatie het een en ander mogelijk. Ik heb geprobeerd om helder weer te geven welke belemmeringen voor de politie, maar ook wel voor eigenaren, er in de huidige situatie zijn. Door een algehele strafbaarstelling stellen wij een duidelijke norm, ook door het feit dat het van vervolging naar misdrijf gaat. Daarmee krijgen politie en justitie meer instrumenten in handen om adequaat en doeltreffend op te treden in situaties die daarom vragen. Ik kom hierop straks nog even terug in het tweede blokje.

De heer **Depla** (PvdA): Ik moet concluderen dat de uitspraak van mevrouw Van der Burg eigenlijk een te enthousiaste verdediging van het wetsvoorstel was en niets met het wetsvoorstel te maken had. Ook in de huidige situatie kan de politie ingrijpen als er sprake is van geluidsoverlast vanuit een gekraakt pand.

De heer **Slob** (ChristenUnie): De kwalificaties van de heer Depla zijn voor zijn rekening. Ik heb een uitleg gegeven die ook uit ons wetsvoorstel spreekt. Dit biedt enorme voordelen, die aanvullen wat op dit moment al mogelijk is.

De heer **Van der Ham** (D66): De casus die de heer Depla schetst, wil ik graag doorgeleiden naar de minister van Justitie. Is dit onder de huidige wetgeving al mogelijk?

Ik wil echter ook een eigen vraag stellen. Ik heb die vraag zojuist ook aan de heer Ten Hoopen gesteld. Hij verwees mij echter min of meer door naar de heer Slob. De driehoek kan op grond van dit wetsvoorstel bepalen dat het niet opportuun is om de regels toe te passen die in de Kamer eventueel worden vastgelegd met dit wetsvoorstel. Dat kunnen zij doen op grond van overwegingen rond proportionaliteit, opportuniteit en subsidiariteit. De driehoek gaat hierover immers zelf. Men kan stellen dat men voorrang geeft aan het opsporen van andere misdrijven. Die mogelijkheid is er toch?

De heer **Slob** (ChristenUnie): Met ieder wetsvoorstel dat uiteindelijk wordt aangenomen, zullen politie en justitie rekening moeten houden. Maar ook geldt altijd, dat men voor situaties kan komen te staan waarin men keuzes moet maken. Daarbij moet men onder andere afgaan op de beschikbare capaciteit. Dit is het opportuniteitsbeginsel. Dat betekent dat men moet afwegen waar sprake is van geschonden maatschappelijk belang. Wij kunnen dat niet vanuit de Kamer met een schaarste knippen, want wij kennen de situaties niet. Wij spreken in

dit geval zelfs over de toekomst. Dat er echter keuzes moeten worden gemaakt in bijvoorbeeld Amsterdam, waar erg veel speelt, is mijns inziens evident. Overal in Nederland zal men moeten prioriteren, ook als dit wetsvoorstel echt wet wordt, misschien zelfs met steun van de fractie van D66. Dat geldt niet alleen voor dit wetsvoorstel, maar ook voor allerlei andere wetsvoorstellen die door de Eerste Kamer en de Tweede Kamer worden aangenomen.

De heer **Van der Ham** (D66): Dat klopt. Zojuist zei de heer Slob tegen de heer Anker: het gedogen is over. Dat triggerde mij een beetje. Over de manier waarop wij in Nederland het gedogen invullen, kan je van mening verschillen. Die manier houdt echter in ieder geval in dat wij aan mensen die dagelijks te maken hebben met het handhaven van de wet, gelegenheid geven om te prioriteren bij opsporing en vervolging. In gemeenten als Amsterdam en Den Haag zegt men nu al: we hebben niet veel aan het wetsvoorstel, want we kunnen nu al doen wat we willen doen en we hebben de nieuwe wet dus helemaal niet nodig. Het kan dus best zijn dat voor deze gemeenten de situatie zal gelden dat zij de wet gewoon terzijde kunnen schuiven. Zij kunnen een invulling aan de wet geven die zij er nu ook al aan geven. Dat is dan toch een vorm van gedogen?

De heer **Slob** (ChristenUnie): We kunnen wat we willen. Ook vanuit de gemeente Amsterdam zijn redelijk grote noodkreten onze kant uit gekomen, ook uit de mond van de burgemeester. Ik zal daar in mijn laatste blokje nog even op terugkomen. Wij willen inderdaad af van het gedogen en dat, het liefst direct wanneer deze wet wet is, zal worden opgetreden. Maar we zijn ook reëel in die zin dat, zeker als je te maken hebt met het wegwerken van achterstanden, er enige prioritering zal moeten plaatsvinden. Hoe dat gebeurt, laten we aan de lokale driehoek over en daarin zal ook het OM een keuze moeten maken. Ik kan me voorstellen dat op het moment dat krakers aangeven een pand, gezien het feit dat er een wet is, te zullen verlaten, er prioriteit wordt gegeven aan een situatie waarin geweld speelt. Maar dat is niets nieuws. Het enige wat er nu wel gebeurt is dat men vanuit die duidelijke norm en met het aanvullende instrumentarium met betrekking tot leegstandbeheer, daar ook echt serieus werk van kan maken.

De heer **Teeven** (VVD): Dat brengt mij tot de eerste vraag, zoals die ook in de eerste termijn door onze fractie is gesteld. In hoeverre hebben de indieners zicht op de mogelijkheden van het OM om in ruimere mate een eind te maken aan het gedogen? Is daarover overleg gevoerd? Ik nodig de minister uit zich daarover ook qua capaciteit uit te laten. Hebben de indieners daarover ook een standpunt?

Mijn tweede vraag betreft artikel 139 van het Wetboek van Strafrecht. De indieners hebben terecht aangegeven dat zij in de systematiek hebben getracht de artikelen 138 en 138a met elkaar in overeenstemming te brengen qua maximum strafbaarstelling. Hebben de indieners ook nog gekeken naar artikel 139, lokaalvredebreuk. Dat artikel kent op zich een lagere strafbaarstelling dan huisvredebreuk, maar zou die, kijkend naar de systematiek van de wet, ook niet wat kunnen worden opgehoogd?

De heer **Slob** (ChristenUnie): Op de vraag over het OM

Slob

zal de minister van Justitie straks ingaan. Als dit de wet wordt en er conform de wet gehandeld zal worden – hetgeen in de rede ligt aangezien wetgeving geen vrijblijvende zaak is – dan zal men er extra tijd in moeten stoppen en er extra prioriteit aan moeten geven om datgene te bereiken wat met de wet wordt beoogd. Hoe dat precies zal uitpakken in de sfeer van formatie en dergelijke is niet aan ons om te bepalen. Wij stellen de norm en geven aan wat mogelijk en wenselijk is. Vervolgens zullen in de lokale driehoek de uiteindelijke afwegingen gemaakt moeten worden.

In zijn tweede vraag geeft de heer Teeven terecht aan dat er ook nog naar andere wetsartikelen gekeken had kunnen worden. Uiteindelijk hebben wij besloten, en dat was ook conform de lijn die wij als indieners hebben gekozen, het koppelen van respectievelijk het in verhouding zien van huisvredebreuk en kraken op de voorgestelde manier te doen. Wij denken dat dit ten opzichte van een aantal andere delicten dat in deze sfeer ligt, in een redelijk evenwicht is. Er bestond dus geen behoefte om aanvullende aanpassingen te verrichten; dat zou ook de competenties van ons wetsvoorstel en ons initiatief te boven gaan.

Mevrouw **Van Gent** (GroenLinks): Ik heb toch nog een vraag over de nuchtere – en daar ben ik blij om – constatering van de heer Slob dat er prioritering zal moeten plaatsvinden als het kraakverbod wordt ingevoerd. Hij zegt dat dat natuurlijk de zaak is van de lokale driehoek. In mijn eerste termijn, die u weliswaar inhoudsloos vond, ben ik daar wel op ingegaan, want toen heb ik de Amsterdamse politiecommandant opgevoerd die aangaf dat dat wel ten koste zal gaan van andere zaken. Ten koste van welke zaken moet het gaan om meer prioriteit bij het handhaven van het kraakverbod te leggen? Meer personeel zit er niet in en we weten allemaal dat het moeilijk is. Het lijkt me goed voor mijn afweging om dat ook van u te horen.

De heer **Slob** (ChristenUnie): Uiteindelijk zal men in de driehoek zelf de afweging moeten maken met betrekking tot de gewenste inzet. Als dit wetsvoorstel ook wet zal worden, zal een en ander in het begin een wat grotere inspanning vergen. Het is aan de lokale driehoek zelf om hierin keuzes te maken en de maatvoering af te spreken. Wij gaan ervan uit dat het op termijn een normale prioriteitstelling zal zijn en dat het evenwicht weer hervonden is. Dat hiervoor in een aantal steden even extra inspanning verricht moet worden, is duidelijk. Wat ons betreft is dat terecht.

Mevrouw **Van Gent** (GroenLinks): Een extra inspanning begrijp ik. U zegt echter ook dat er prioritering zal moeten plaatsvinden. Ik ben benieuwd in welke lijst dat staat. Zeker in de grote steden is de problematiek divers en moeten nu al vaak moeilijke keuzes gemaakt worden met betrekking tot de vraag waar je op inzet en waar je de prioriteit legt. Ik hoor graag van de initiatiefnemers hoe zij dit zien. Stel dat dit wetsvoorstel wordt aangenomen. Gelukkig moet het eerst nog even door de senaat beoordeeld worden. Wat gaat er dan in de praktijk veranderen?

De heer **Slob** (ChristenUnie): Het stellen van prioriteiten is een zaak van de lokale driehoek. Ik ga niet voorschrijven wat men moet doen. Als indieners zeggen wij alleen

dat dit onderdeel naar onze mening wel opgepakt moet worden. Het is echter aan de lokale driehoek om te bepalen op welke wijze men dat gaat doen. Zo hoort het volgens mij.

Mevrouw **Van Gent** (GroenLinks): Als grote steden als Amsterdam of Den Haag, waar de heer Slob een groot probleem constateert ten aanzien van het kraken, zelf zeggen dat zij met de huidige regelgeving uit de voeten kunnen en om diverse redenen geen prioriteit hechten aan de nieuwe wet, is het wat hem betreft oké?

De heer **Slob** (ChristenUnie): Ik vind dat een heel makkelijke constatering. Het is helemaal niet oké. Wij willen graag dat dit wetsvoorstel daadwerkelijk het een en ander gaat betekenen in de praktijk. Daarom staan wij hier ook. Ik heb mijns inziens met overtuiging proberen duidelijk te maken dat ook het juridische instrumentarium verder uitgebreid zal worden. Als men al het een en ander kan, wil dat nog niet zeggen dat er met deze wet opeens niets meer zou kunnen veranderen. Sterker nog, men krijgt meer mogelijkheden. Pak dit dan ook op. Dat dit ook iets betekent voor de prioriteitstelling, is evident. Wij lopen daar niet voor weg. Misschien vergt dit een iets hogere inzet in het begin, maar op termijn houd je mogelijk alleen nog een harde kern van krakers over waar je je druk om moet maken en kan dit een onderdeel zijn van alle andere prioriteitstellingen. Het is de lokale democratie die op dit punt haar werk moet doen. Fracties in gemeenteraden – deze mogelijkheid hebben zij, al is deze met de invoering van de politieregio's wellicht iets minder scherp geworden – moeten hun burgemeester, die in geval van de grote steden ook de korpsbeheerder is, duidelijk maken wat zij in hun stad op een bepaalde termijn gerealiseerd willen zien. Laten wij de lokale politiek dus een plek geven.

Mevrouw **Van Gent** (GroenLinks): Dat is precies mijn punt. Als de lokale afweging zodanig is dat men hieraan geen prioriteit geeft, rest de landelijke wetgever niets om zich daarbij neer te leggen. Dat is immers lokaal democratisch besloten in een open debat. U legt zich daar dan bij neer, mijnheer Slob, want u kunt niet anders.

De heer **Slob** (ChristenUnie): De wet is wet, de norm geldt. De wijze waarop de wet wordt opgepakt, is een kwestie van prioritering. Ik heb al gezegd dat de gemeenteraad hierin een rol speelt. Daarnaast kunnen de burgers zelf aan hun bestuurders vragen: wij willen dat hier iets aan gebeurt.

Mijn tweede onderdeel: gevolgen en voordelen van het strafbaar stellen van kraken als misdrijf, vereenvoudiging, opsporing en vervolging en aanhouden buiten heterdaad. Bij het interessante rondetafelgesprek dat de Kamer heeft gehouden was onder anderen de officier van justitie, de heer Van der Bijl aanwezig. Over dit punt zei hij heel nadrukkelijk dat deze initiatiefwet zorgt voor een robuustere strafwetgeving en dat hij positieve effecten zou kunnen hebben op vervolgingen en veroordelingen. De heer Depla heeft gevraagd naar de meerwaarde van het initiatiefwetsvoorstel voor de opsporing en vervolging van krakers die zich schuldig maken aan geweld, vernielingen en overlast. Via interrupties heeft hij hier ook aandacht voor gevraagd. Het is in de praktijk lastig voor politie en justitie om een

Slob

strafzaak rond te krijgen, omdat er eerst het nodige moet worden uitgezocht. Onder de huidige wetgeving is het voor de politie lastig om een kraker aan te houden op heterdaad. Dat wordt straks met de nieuwe delict-omschrijving eenvoudiger. Kraken wordt immers op zich strafbaar. Dat is al een enorm winstpunt. Dat biedt de politie de kans om verdachten te horen. Met het algeheel kraakverbod vervalt ook het probleem dat moet worden aangetoond dat een pand nog geen jaar leegstaat om krakers te kunnen aanhouden. Daarover heb ik al eerder iets gezegd.

Het probleem dat sommige krakers hun identiteit bewust verhullen, blijft bestaan. Dat kan zich ook in de nieuwe situatie voordoen. Doordat krakers op ieder moment op heterdaad kunnen worden aangehouden – ik zal straks iets zeggen over buiten heterdaad – is de kans echter groter dat hun identiteit wordt achterhaald. Daarnaast biedt het gegeven dat zij worden verdacht van een misdrijf en dus langer worden vastgehouden, weer mogelijkheden om de identiteit van desbetreffende personen te achterhalen. Dat laat onverlet dat zich altijd situaties zullen voordoen waarin dat heel lastig is. Wij moeten zo reëel zijn om dat met elkaar onder ogen te zien. Ik ben er echter echt van overtuigd dat er met de wetgeving zoals wij haar nu voorstellen, meer mogelijkheden zijn, hetgeen officier van justitie Van der Bel ook heeft bevestigd. Maar de tijd zal het moeten leren.

De heer **Depla** (PvdA): Als ik u goed begrijp, zou de wet dan ook voor andere mensen die geweld plegen en dingen vernielen, moeten worden aangepast, net zoals u een en ander rondom huisvredebreuk hebt aangepast. Doordat het makkelijker wordt om mensen aan te houden om andere redenen, wordt het makkelijker om de bewijslast rond te krijgen. Dat zouden wij bij allerlei andere overlastplegers dan ook moeten gaan doen. Of is dat niet uw bedoeling?

De heer **Slob** (ChristenUnie): Nu spreken wij over kraaksituaties. Wij bieden met ons wetsvoorstel politie en justitie de mogelijkheden om, wanneer ze dat willen, panden binnen te gaan, mensen die er zijn aan te houden en daadwerkelijk tot vervolging over te gaan omdat die mensen worden verdacht van een misdrijf. Dat is een enorm winstpunt ten opzichte van de huidige situatie, waarin dat soort zaken iets lastiger is. Dat heb ik net uitgelegd toen ik het had over vragen als: ligt een pand nu meer dan een jaar leeg en is men wel nadrukkelijk gevraagd om uit een pand te vertrekken? Van al dat soort dingen zijn wij straks verlost. Wel ben ik reëel over het volgende. Het probleem dat mensen hun identiteit niet bekendmaken, wat wij wel meemaken, is niet in één klap met ons wetsvoorstel opgelost. Ik stel echter wel dat met dit wetsvoorstel de mogelijkheden voor politie en justitie groter worden om identificatie rond te krijgen. Dat is een winstpunt. Dat zou u ook als een winstpunt moeten incasseren.

De heer **Depla** (PvdA): Ik wil het beeld precies hebben. Het gaat mij niet over de bewijslast van een jaar. Daar hebt u helemaal gelijk in. Het gaat over wat wij allemaal het ergste vinden: geweld, vernieling, overlast en intimidatie. U zegt dat de huidige Wet op de identificatieplicht onvoldoende werkt om iemands identiteit te kunnen vaststellen en dat wij daarom voor een specifieke groep mensen, die net als andere groepen overlast

veroorzaken, wetgeving gaan maken om identificatie daarvoor in het vervolg makkelijker te maken. Klopt dat?

De heer **Slob** (ChristenUnie): Natuurlijk is er al vigerende wet- en regelgeving om los van het kraken identificatie rond te krijgen. Wij spreken nu over het afgebakende probleem van het kraken, waarbij identificatie ook een probleem is. Soms is dat een groot probleem, al moeten wij het ook niet groter maken dan het in werkelijkheid is. Met ons wetsvoorstel wordt politie en justitie extra mogelijkheden geboden om iemand langer aan te houden en te identificeren, vooral doordat wij even een boekje opschuiven in het Wetboek van Strafrecht en van overtreding naar misdrijf gaan. Ook is er het onderdeel dat iemand op heterdaad kan worden betrapt. Wij bedenken dus ook op dat punt ruimere mogelijkheden voor politie en justitie. Dat alles biedt mogelijkheden om sneller op te treden en de identiteit te vast te stellen. Dat zie ik als winst, zonder dat ik het verhaal houd dat het op dit punt voortaan altijd helemaal goed zal gaan. Wij weten dat de werkelijkheid soms iets weerbarstiger is, maar het zal wel beter gaan. Daar ben ik echt van overtuigd. Dat werd ook bevestigd door officier van justitie Van der Bel tijdens het rondetafelgesprek dat de Kamer hierover had georganiseerd.

De heer **Depla** (PvdA): Ik was bij dat rondetafelgesprek. Toen werden ook andere nuances neergelegd onder andere door dezelfde officier van justitie. Ik noem dit echter overbodige wetgeving omdat geweld, vernieling en overlast geven al strafbaar zijn. Dat kun je al vervolgen. U zegt elke keer dat daar met dit wetsvoorstel een einde aan komt. Mijn stelling, die u ook bevestigt, is dat wij met bestaande wetgeving een heel eind kunnen komen en dat het maar de vraag is of wij met dit wetsvoorstel alle problemen oplossen. Toen wij de Wet op de identificatieplicht invoerden, dachten wij namelijk ook dat wij alle problemen met identificatie van personen kwijt waren. U zegt nu: dat werkt niet, daarom gaan wij dat voor deze specifieke groep makkelijker maken. Daarnaast draagt u allerlei andere argumenten aan om het strafbaar te stellen. Die stel ik niet ter discussie, maar op dat ene specifieke stuk, blijf ik overeind houden dat het wetsvoorstel weinig extra's bijdraagt.

De heer **Slob** (ChristenUnie): Dat het niet zou werken zijn niet mijn woorden. Ik heb alleen aangegeven dat er altijd situaties blijven waarin je je afvraagt wat je nog kunt doen om er achter te komen. Het werkt natuurlijk in heel veel situaties wel.

De heer **Teeven** (VVD): Ik constateer nog wel iets anders, met daarbij een vraag. Doordat de indieners artikel 138a hebben opgenomen als artikel op grond waarvan voorlopige hechtenis mogelijk is, zouden in principe krakers die worden aangehouden en van wie de identiteit niet kan worden vastgesteld, naar het snelrecht kunnen als de Kamer op enig moment zou beslissen dat een dagvaarding voor snelrecht op zich een grond voor voorlopige hechtenis is. Dan is het vaststellen van de identiteit niet meer een vereiste. Dan heb je iemand die ten onrechte in een kraakpand zit, binnen tien dagen op zitting. Zijn de indieners dat met mij eens?

De heer **Slob** (ChristenUnie): Nu loopt de heer Teeven

Slob

iets vooruit op een discussie die nog verder gevoerd zal moeten worden. Ik deel zijn opvatting dat de bestaande problemen, als je heel gericht de wetgeving op een aantal onderdelen aanpast, wat wij dus nu doen voor het kraakonderdeel, eerder minder dan groter zullen worden. Dat is een doelstelling die wij met elkaar beogen.

De heer **Teeven** (VVD): Ik heb de indieners ook horen zeggen dat zij een einde willen maken aan het gedogen. Dat spreekt onze fractie natuurlijk buitengewoon aan, dat begrijpt u. Zijn de indieners van mening dat het op zich een gunstige bijkomstigheid zou kunnen zijn dat je mensen van wie de identiteit niet ogenblikkelijk kan worden vastgesteld, in het snelrecht kunt dagvaarden op pasfoto en tot die tijd kunt vasthouden?

De heer **Slob** (ChristenUnie): De heer Teeven moet niet aan mij, hier staande namens drie fracties die een initiatief hebben genomen, vragen om oordelen te geven over zaken waarover de discussie nog verder moet worden gevoerd. Ik kan er wel van zeggen, mijn mede-indieners kennende, dat wij, als er juridische belemmeringen zijn om mensen die dingen doen die volgens de wet niet kunnen, aan te pakken, zeer welwillend zijn om te kijken hoe je dat zoveel mogelijk moet benutten. Maar dat moet uiteraard wel op een zorgvuldige manier gebeuren. De debatten in de Kamer zijn er voor om dat vast te stellen.

De heer **Jansen** (SP): Kamerleden hebben soms de neiging om wat selectief te citeren. Ik maak mij daar zelf ook wel eens een keer schuldig aan. De heer Slob was erg enthousiast over de bijdrage van de heer Van der Bijl in de hoorzitting. Ik heb zelf in eerste termijn een citaat gegeven van de heer Schaap, één van de meest ervaren rotten op het gebied van uitzetten bij kraken. Hij zei letterlijk: "Het wetsvoorstel maakt het niet eenvoudiger om geweld of vernielingen aan te pakken. (...) De maximale straf op geweldpleging is vierenhalf jaar. Recent heeft de rechter een kraker tegen wie geweldpleging bewezen is, veroordeeld tot veertien dagen, waarvan twaalf voorwaardelijk. Dat geeft aan dat het probleem niet zit in de maximale sanctie." Zou u toch eens kunnen ingaan op dit citaat van de heer Schaap?

De heer **Slob** (ChristenUnie): Ik heb de heer Van der Bijl geciteerd omdat hij in het rondetafelgesprek redelijk duidelijk is geweest over wat hij vanuit zijn positie aan winstpunten zag in het wetsvoorstel. De heer Schaap, ook van zijn bijdrage hebben wij natuurlijk kennisgenomen, heeft zich overigens op verschillende momenten uitgelaten over ons wetsvoorstel. Er zat soms een beetje licht tussen het ene en het andere citaat. Hij legt de vinger op iets waarover ik zelf in reactie op de hoogte van de strafmaat iets heb gezegd, namelijk dat ook al verhoog je de strafmaat, uiteindelijk de rechter degene is die zal moeten toepassen. Als de situatie in die zin verandert dat het geen overtreding meer is, maar een misdrijf, kan ik niet anders concluderen dan dat dit waarschijnlijk ook wel gevolgen zal hebben voor de wijze waarop de rechter zich zal uiten met betrekking tot de strafmaat. Dit zal echter moeten blijken in de toekomst. Anders ga ik doen waarvan ik net zei dat ik het niet wil doen. Ik wil niet op de stoel van de rechter gaan zitten.

De heer **Jansen** (SP): U deelt dus niet de conclusie van

de heer Schaap, die zegt dat het aangeeft dat het probleem niet zit in de maximale sanctie? Dat was letterlijk zijn conclusie.

De heer **Slob** (ChristenUnie): Als ons wetsvoorstel alleen maar was opgebouwd rond een hoge straf, dan zouden wij schromelijk zijn tekortgeschoten. Dat is dus ook niet zo. Er zijn veel meer zaken die wij op het juridische terrein ook proberen te verbeteren, om politie, justitie en rechterlijke macht mogelijkheden te geven om actief te zijn. Daarnaast is er natuurlijk ons hele leegstandsverhaal. Wij zijn er echter wel van overtuigd – ik zal het heel kort samenvatten – dat een verhoging van de strafmaat, in ieder geval de rechter de mogelijkheid biedend om daar gebruik van te maken, het voordeel in zich heeft dat het ook te verantwoorden is met betrekking tot het soms excessieve karakter van kraakacties. Wij hopen ook dat er een preventieve werking van zal uitgaan.

De **voorzitter**: Het is vijf over half één. Ik wil graag voor de middagpauze het eerste gedeelte afmaken. Ik kijk nu naar de heer Slob en naar de anderen, opdat wij allen daaraan meewerken.

De heer **Slob** (ChristenUnie): Ik ga verder met mijn betoog. Door kraken als een misdrijf te beschouwen, zullen er ook ruimere mogelijkheden zijn om te kunnen optreden tegen recidiverende krakers die een gestructureerd samenwerkingsverband vormen dat op het kraken van panden gericht is. Bij misdrijven kan de maximale gevangenisstraf immers met een derde worden verhoogd. Indien de betrokkene in de afgelopen vijf jaar eerder is veroordeeld voor een soortgelijk feit, kan deelname aan een criminele organisatie worden onderzocht. Het is ook een winstpunt dat misdrijven een langere verjaringstermijn kennen. Die zal van drie naar zes jaar gaan.

De leden De Roon en Teeven pleiten ook voor het mogelijk maken van het buiten heterdaad aanhouden van kraakverdachten. Wij hebben overwogen dat de politie de harde kern van krakers in de gaten kan houden en deze op heterdaad kan betrappen zodra ze zich schuldig maken aan het kraken van een nieuw pand. De leden De Roon en Teeven wijzen er echter terecht op dat dit met name bij internationaal opererende krakers problematisch blijft. Daarover hebben wij in de afgelopen weken nagedacht. We denken dan aan krakers uit Zuid- of Oost-Europa, maar ook aan antiglobalisten. Die moeten wel stevig kunnen worden aangepakt. Daarom voelden wij veel voor de oplossing die de leden Teeven en Van Heugten in eerste termijn hebben aangedragen, namelijk om kraken in artikel 67, lid 1 sub b van het Wetboek van Strafvordering aan te merken als een misdrijf waarbij voorlopige hechtenis mogelijk is. We hebben hieraan concreet gevolg gegeven met onze vierde nota van wijziging. Ik hoop dat in tweede termijn zal blijken dat de vragenstellers daar tevreden over zijn.

Het derde onderdeel is de consequente handhavingscapaciteit. Daarover heb ik bij interruptie al het een en ander gezegd. Het is terecht dat daarover vanuit de Kamer vragen zijn gesteld. Gelet op wat ik daarover al heb gezegd, denk ik dat onderwerp nu wel te kunnen overslaan. Het gaat over proportionaliteit en de prioriteiten die gesteld worden. Het gaat ook over het feit dat het zeker in het begin wel het een en ander zal

Slob

vragen, maar dat we ook mogen verwachten dat gemeenten de wet serieus nemen.

Misschien nog even aandacht voor twee vragen. De heer Jansen vroeg of de invoering van een kraakverbod niet tot radicalisering van kraakacties kan leiden. Die hypothese delen wij niet. Ik wijs erop dat de politie krakers straks ook nog de gelegenheid zal bieden om op eigen kracht het pand te verlaten. Ik heb aangegeven dat het verschil wel is dat de krakers onder de nieuwe wet geverbaliseerd zullen worden. We rekenen dan uiteraard niet op applaus van de krakers, maar redelijke mensen zullen zich uiteindelijk echter neerleggen bij een democratisch tot stand gekomen wet. Burgers die dat niet doen zullen daarvoor vroeg of laat worden vervolgd.

De heer Anker vroeg naar het risico van een waterbed-effect indien gemeenten verschillende prioriteiten toekennen aan de opsporing en vervolging van krakers. Om dat te voorkomen dient de politie juist alert te zijn op het aanpakken van nieuwe kraakpanden. Als je een pand kraakt, is de pakkans vrij hoog in die zin dat je continu de wet overtreedt. Dankzij dit wetsvoorstel kan dus ook direct onder andere verbaliserend worden opgetreden.

Ik kan kort zijn over mijn laatste onderdeel: de strafvorderlijke ontruimingsbepaling. Ik heb ook van redelijk kritische Kamerleden begrepen dat ze dat als een enorm winstpunt beschouwen. Er is onduidelijkheid ontstaan over het ontruimen van kraakpanden op strafvorderlijke titel. Die onduidelijkheid is ontstaan op een moment dat wij ons initiatiefwetsvoorstel al hadden ingediend. Die ontruimingenvonden altijd plaats op basis van artikel 2 van de Politiewet 1993, artikel 124 van de Wet op de rechterlijke organisatie en artikel 55 van het Wetboek van Strafvordering. Nu hebben we meegemaakt dat verschillende gerechtshoven verschillend hebben geoordeeld over de vraag of de algemene bepalingen thans voldoende basis bieden om het grondwettelijk en verdragsrechtelijk gewaarborgd huisrecht van krakers op strafvorderlijke titel te beperken. De heer Ten Hoopen heeft dat ook in zijn inleidende woorden aangegeven: krakers kunnen zich beroepen op huisvredebreuk op het moment dat zij uit een pand worden gezet. Dat is natuurlijk de wereld op zijn kop. Terecht heeft de burgemeester van Amsterdam, de heer Cohen, de oproep gedaan om expliciet te voorzien in een wettelijke grondslag in het Wetboek van Strafvordering. Onder anderen de heren Teeven en Anker hebben daar in de schriftelijke inbreng om gevraagd. Ook de heer Depla heeft in zijn eerste termijn onderstreept dat het goed is dat we hier duidelijkheid over geven. Ook bij het rondetafelgesprek stelde de al eerder genoemde officier van justitie de heer Van der Bijl het aan de orde. We hebben deze oproep serieus genomen en we zijn met een nota van wijziging gekomen. Dat was onze tweede nota van wijziging. Op basis van een aantal commentaren die we hebben gekregen, hebben we nog twee kleine technische verbeteringen aangebracht, die in de derde nota van wijziging staan. We denken dat het nu afdoende is geregeld.

De heer Van Heugten vraagt of de cassatieaanvraag bij de Hoge Raad mogelijk consequenties heeft voor het wetsvoorstel. Wij denken dat deze derde nota van wijziging, die ook van een oordeel is voorzien door de instanties die daarvoor zijn ingesteld, voldoende wettelijke grondslag biedt en dat het daarmee afdoende is geregeld. Mocht de uitspraak van de Hoge Raad, die natuurlijk gaat over de oude situatie, onverhoopt nopen

tot aanvullende wetgeving, dan zullen wij dat in het vervolg van het wetgevingsproces nog meenemen, maar wij achten die kans zeer gering. Dat zeg ik in alle openheid.

Daar laat ik het bij voor mijn termijn.

De heer **De Roon** (PVV): Ik heb nog een vraag over de situatie van mensen die nu in een pand zitten zonder toestemming van de eigenaar, een pand waar zij zijn ingegaan nadat het al meer dan twaalf maanden had leeggestaan. Onder de huidige wet zijn zij niet strafbaar, maar door de tekst van dit wetsvoorstel zullen zij straks wel strafbaar zijn. Ik vraag de minister van Justitie om zich straks in adviserende zin uit te laten over de vraag die ik nu ga stellen. Straks gaan wij deze mensen strafrechtelijk aanspreken als wij willen gaan ontruimen. Die mensen kunnen dan toch niet onder de strafrechtelijke aansprakelijkheid en onder het uitzetten uitkomen door een beroep te doen op opgewekt vertrouwen? Dat is vertrouwen dat door de oude wetgeving is opgewekt. Jarenlang is gedoogd dat zij in dat pand zaten. Nu kunnen zij dus zeggen dat zij daar al zoveel jaar wonen, dat zij hebben geïnvesteerd in dat pand en dat zij dus niet strafrechtelijk aansprakelijk gesteld mogen worden en dat het pand niet ontruimd mag worden. Dat is hopelijk toch niet de bedoeling van de indieners?

De heer **Slob** (ChristenUnie): Ik kan daar een heel duidelijk antwoord op geven. Dat is niet onze bedoeling. De bedoeling is helder: wij willen dat er een duidelijke norm wordt gesteld, ook voor panden die nu gekraakt zijn. Op het moment dat dit wetsvoorstel wet wordt, moeten degenen die dan op een oneigenlijke manier gebruik maken van een pand zo snel mogelijk dat pand verlaten. Ook moet er een andere bestemming voor dat pand worden gezocht, via de weg die mevrouw Van der Burg straks uiteen zal zetten in haar deel over leegstand.

□

Mevrouw **Van der Burg** (VVD): Voorzitter. Wij komen nu aan het onderdeel leegstand. Ook ik dank de leden voor hun vragen en opmerkingen in de eerste termijn. In mijn bijdrage zal ik de vragen en opmerkingen over leegstand beantwoorden.

Als eerste ga ik in op leegstand als probleem, vervolgens kom ik aan de verantwoordelijkheidsdeling bij de aanpak daarvan, daarna wil ik stilstaan bij de rol van antikraak- of leegstandsbeheer. Ook ga ik graag in op de kritiek van de Raad van State op het wetsvoorstel, voor zover die over leegstand gaat. Ik sluit af met ons oordeel over de ingediende amendementen.

Al eerder hebben wij gezegd dat het één, kraken verbieden, niet zonder het ander, leegstand bestrijden, kan. Ik stel vast dat vrijwel alle sprekers in de eerste termijn hebben aangegeven dat leegstand een flink probleem kan zijn. Wij waren verrast wederom uit het onderzoek in opdracht van de ministeries voor Wonen, Wijken en Integratie en Economische Zaken te vernemen dat er vrijwel geen stad in Nederland is die een serieus beleid tegen leegstand voert. Ook in het onderzoek over leegstand in Nederland van de Rijksadviseur voor het Cultureel Erfgoed, De Oude Kaart van Nederland genaamd, was dit namelijk al geconstateerd, in 2008. Wij zijn van mening dat leegstand nu al een probleem is, vooral bij kantoren, en in de nabije toekomst een nog

Van der Burg

veel groter probleem wordt. Niet alleen ligt dat aan de kredietcrisis, maar ook aan de werking van de kantorenmarkt, aan de krimp in bepaalde gebieden en ook aan de werkgelegenheid in sommige delen in Nederland. Er is dus alle reden om een actief beleid op leegstand te voeren.

Eind 2008 staat ten minste 4.500.000 m² kantoorruimte leeg, 11.000.000 m² bedrijfsruimte, 2.000.000 m² winkelruimte en 313.000 woningen. Het grootste structurele probleem zit echter bij leegstaande kantoorruimte. Alleen al in de nu leegstaande kantoorruimte kunnen gemiddeld 45.000 woningen met een oppervlakte van 100 m². Daar past een gemeente als Leeuwarden met 90.000 inwoners gemakkelijk in. Wij hebben het hier niet over frictieleegstand. Uit het onderzoek in opdracht van de ministeries van WWI en EZ blijkt dat de helft van de betreffende panden al drie jaar of langer leegstaat. Vanaf 2004 komt er elk jaar 500.000 m² bij. Als dat zo doorgaat, hebben wij eind dit jaar 6.500.000 leegstaande kantoorruimten. Ook bij winkels is er een grote structurele leegstand. Van die 2.000.000 m² is dat ongeveer een derde. Kortom, daarmee beantwoord ik de vraag ter zake van de heren Van der Staaij en Teeven, er is alle reden om beleid op leegstand te voeren. Gemeenten zullen zich het, gegeven de omvang van de problematische leegstand, niet meer kunnen veroorloven om niets te doen.

De heer **Depla** (PvdA): Het is helder. Er zijn veel miljoenen en leegstaande ruimtes. Tegelijkertijd bouwen gemeenten nog steeds bij. Waarom ontbreekt het initiatief in dit verhaal dat bij uitbreiding bovenregionaal moet worden afgewogen en dat gemeenten hierin geen eigen vrijheid hebben? Daar was mevrouw Van der Burg bij de Nota Ruimte niet voor, maar zij geeft nu zelf goed aan waartoe dat heeft geleid. Is dat niet de beste bevestiging dat er in het kader van de Nota Ruimte AMvB's moeten worden gemaakt waardoor de gemeenten niet eigenstandig de kantoorruimte mogen uitbreiden?

Mevrouw **Van der Burg** (VVD): Ik ga niet in op alle wetsterreinen. Het gaat hier om het wetsvoorstel kraken en wij komen met een instrumentarium om dit aan te pakken. Ik denk dat het van groot belang is om eerst inzicht te krijgen in de hoeveelheid leegstand en hoe daarmee om te gaan.

De heer **Depla** (PvdA): Is dat dan niet dweilen met de kraan open? Waarom doet mevrouw Van der Burg de kraan via dit wetsvoorstel niet gewoon dicht?

Mevrouw **Van der Burg** (VVD): Ik kom daarop in het vervolg van mijn betoog terug, als dat goed is.

De heer **Depla** (PvdA): Nee, want zij zegt zelf dat zij niets doet aan verdere uitbreiding van kantoren. Zij doet alleen iets aan registers, niet aan de uitbreiding van kantoren door regionale afstemming waardoor niet iedere gemeente zijn eigen gang kan gaan. Of gaat mevrouw Van der Burg daar wel iets aan doen?

Mevrouw **Van der Burg** (VVD): Wij gaan dat punt niet regelen. Gegeven het instrumentarium dat wij bieden, kunnen gemeenten maatregelen nemen en zal die afstemming er komen, net als de bedrijfslocaties.

De heer **Depla** (PvdA): Ik mag hieruit concluderen dat het dweilen wordt met de kraan open.

Mevrouw **Van der Burg** (VVD): Ik denk dat de kraan dichtgaat.

Mevrouw **Van Gent** (GroenLinks): Met denken alleen zul je het niet redden, maar dat terzijde. Ik ben blij met de warme woorden van mevrouw Van der Burg over leegstaande kantoren. Ik ben daar zelf al vrij lang mee bezig en heb deze warmte nog nooit zo ervaren bij mijn strijd tegen de leegstand. Dat is bijna het enige goede nieuws van vandaag.

Ik heb twee vragen. Ten eerste, is het nodig om een kraakverbod in te stellen om de leegstand op te heffen? Ten tweede, waarom heeft mevrouw Van der Burg niet geluisterd naar vragen vanuit de grote gemeenten over het aanpakken van leegstand? Zij vragen om meer financiële instrumenten ten opzichte van de eigenaren, zoals een leegstandsheffing of een maximale huurprijs. Daarmee denken zij de leegstand van die kantoren effectief aan te pakken.

Mevrouw **Van der Burg** (VVD): Ik heb net de indeling van mijn verhaal aangegeven zodat de leden weten wanneer welk onderwerp aan de orde komt. Ik kom op dat instrumentarium uitgebreid terug en wil mevrouw Van Gent vragen haar vraag nog even op te houden.

Mevrouw **Van Gent** (GroenLinks): Ik ben helemaal niet van plan mijn vraag aan te houden. Mevrouw Van der Burg houdt een warm pleidooi voor het aanpakken van de leegstand. Dat waardeer ik in haar, maar tegelijkertijd stel ik een reële vraag. Wat is de relatie tussen het aanpakken van de leegstand en een kraakverbod? Volgens mij heeft dat eigenlijk niets met elkaar te maken. Vervolgens wil ik graag wat instrumenten van haar horen voor het aanpakken van de leegstand.

Mevrouw **Van der Burg** (VVD): Wij hebben over het kraakverbod een duidelijke norm gesteld die mijn collega's zo-even hebben toegelicht: kraken is overal en altijd verboden en wij willen het niet aan de krakers overlaten om leegstandbeheer te voeren. Voor ons is kraken geen middel om leegstand op te lossen, laten wij daarover heel duidelijk zijn. Wij zien ook dat gemeenten om instrumenten vragen, met name voor niet-woningen, omdat zij geen instrumentarium hebben om die leegstand aan te pakken. Daarin wordt in dit wetsvoorstel voorzien.

Mevrouw **Van Gent** (GroenLinks): Ik heb om een aantal voorbeelden gevraagd. Wellicht gaat mevrouw Van der Burg daarop straks nog in. Mijn eerste vraag is echter nog niet helemaal beantwoord en dat betreurt ik. Zo ken ik mevrouw Van der Burg niet. Is het kraakverbod nodig om leegstandbeleid te realiseren? Dat was mijn vraag.

Mevrouw **Van der Burg** (VVD): Volgens mij heb ik daarop heel duidelijk geantwoord. Het kraakverbod komt er omdat wij vinden dat mensen met hun handen van andermans eigendom moeten afblijven en omdat wij niet vinden dat krakers daar zelf het recht mogen toepassen. Dat is voorbehouden aan onze rechtstaat. Ook vinden wij dat op het gebied van niet-woningen instrumenten nodig zijn om de gemeenten tegemoet te komen om leegstand

Van der Burg

aan te pakken. Daarop kom ik dadelijk uitgebreid terug, evenals op de instrumenten van de G4.

De heer **Jansen** (SP): Voorzitter. Mevrouw Van der Burg hoopt dat gemeenten leegstand actiever gaan bestrijden. Dat hoop ik ook, dus dat zijn we met elkaar eens. Maar waarom doen gemeenten dat tot nu toe niet? Hoe is haar analyse van de terughoudendheid van gemeenten op dit punt? Verder staat in het wetsvoorstel een kan-bepaling: de mogelijkheid van gemeenten om een leegstandverordening vast te stellen. Mevrouw Van der Burg wil dat gemeenten hierin actiever worden, maar waarom zegt ze dan dat gemeenten dit mogen maar niet hoeven?

Mevrouw **Van der Burg** (VVD): Laat ik beginnen met uw tweede vraag. Wij hebben een kan-bepaling opgenomen omdat de situaties in de gemeenten heel verschillend zijn. Zo zijn er gemeenten die helemaal geen problemen met leegstand hebben. Het lijkt me overbodige regelgeving om tegen die gemeenten te zeggen dat ze een leegstandverordening moeten maken et cetera. De gemeenten die een probleem met leegstand hebben, krijgen van ons instrumenten aangereikt voor maatregelen daartegen. Binnen de verhoudingen tussen de verschillende overheden lijkt dit mij een prima strategie.

De heer **Jansen** (SP): Zojuist hebben wij van een van de initiatiefnemers gehoord dat er landelijk ongeveer 350 tot 400 panden zijn gekraakt; daarover hebben we het dus met dit wetsvoorstel. En er is een lijstje gegeven van wat er leegstaat. Dat was veel langer dan ik had gedacht en zeer indrukwekkend. Dit is dus echt een probleem dat in alle gemeenten speelt. Ik snap niet dat u het Wetboek van Strafrecht universeel, dus voor heel Nederland, gaat uitrollen, terwijl u het gigantische probleem van de leegstandbestrijding aan de gemeenten overlaat.

Voorzitter: Verbeet

Mevrouw **Van der Burg** (VVD): Niet alle gemeenten hebben met hetzelfde probleem te maken. Kijkt u naar de krimpregio's: daarin is het probleem totaal anders dan in de grote steden. Het zal dus op maat moeten gebeuren. Wij bieden het instrumentarium daarvoor en willen mede met dit wetsvoorstel het bewustzijn vergroten.

De heer **Jansen** (SP): Is een deel van het probleem niet dat gemeenten vaak een dubbele pet ophebben, en er gewoon belang bij hebben om niet al te fanatiek te zijn, bijvoorbeeld omdat ze graag kantoor- en bedrijfs-terreinen willen ontwikkelen?

Mevrouw **Van der Burg** (VVD): Ja, dat zijn we met elkaar eens: gemeenten hebben vaak een dubbele rol. Ik kom daar straks in mijn betoog op terug. Wij constateren een gebrek aan urgentie bij gemeenten om hierop beleid te voeren. Wij doen daartoe nu voorstellen en een duidelijk appel. En wij willen dat iemand probleem-eigenaar wordt van die leegstand, en dat daarvan werk wordt gemaakt wat het beleid betreft; dat laatste voeg ik er expliciet bij.

Dat brengt mij bij het punt van de heer Jansen: in sommige gevallen is de gemeente eigenaar van leegstaande panden. Het spreekt voor zich dat de gemeente die een leegstandsbeleid heeft, zichzelf aan dat beleid moet houden. Een gemeenteraad kan burger en

wethouders des te beter aanspreken als de gemeente een leegstandsbeleid heeft vastgesteld.

Ik kom bij de verantwoordelijkheid van de eigenaar en de aangeboden leegstandinstrumenten. De leden Depla, Van Gent en De Roon stelden vragen over de verantwoordelijkheid van de eigenaar. Ik ben het met de heren Depla en De Roon eens dat de verantwoordelijkheid voor onroerend goed bij de eigenaar ligt en moet blijven liggen, of dit nu leegstaat of niet. Anders dan de heer De Roon vind ik echter dat er een publiek belang zit aan leegstand: dat is erin gelegen dat leegstand kan leiden tot verloedering, een gevoel van onveiligheid en onveiligheid zelf. Langdurige leegstand heeft een effect op de leefbaarheid, en soms ook op de panden en de waarde daarvan in de omgeving; zeker als leegstaande panden in een woonwijk staan, maar ook als zij op bedrijfsterreinen staan. Het gaat dus om een publiek belang, wat een legitimatie voor de gemeente betekent om zich ermee te bemoeien.

Bij de instrumenten in ons wetsvoorstel gaat het in de eerste plaats om inzicht, via de melding en de registratie, in de hoeveelheid panden die leegstaan. Dat is belangrijk om het uitgiftebeleid van kantoorlocaties te kunnen aanpassen. Voorkomen moet worden dat gemeenten nieuwe locaties blijven uitgeven als er al een overschot is. Vervolgens gaat het erom dat er een gesprek ontstaat en wordt bezien welke mogelijkheden voor het pand bestaan, als commerciële huurders kennelijk niet in de rij staan om er aanspraak op te maken. Alle alternatieven kunnen hierbij aan de orde komen: transitie tot een andere bestemming, bijvoorbeeld wonen; tijdelijke verhuur als woonruimte; gebruik als atelier of oefenruimte voor plaatselijke culturele organisaties enzovoort. Het spreekt voor zich dat commerciële huur geen reële optie is als een vereniging of een jonge kunstenaar van het pand gebruik wil maken. Die huur werd immers ook niet betaald door de commerciële partijen. Mochten er geen redelijke alternatieven zijn, dan kan een leegstandsbeheerder in de arm worden genomen. Ik kom later in mijn betoog op de antikraak terug.

Tegen de heer De Roon zou ik nog willen zeggen dat de verplichte voordracht het slotstuk van het instrumentarium is en niet het begin. Als een gemeente een voordracht heeft gedaan, kan de eigenaar binnen drie maanden met een eigen alternatief komen. Bovendien kan de eigenaar bezwaar maken en in beroep gaan als het voorstel van de gemeente onredelijk is. Ik kan mij voorstellen – zo zeg ik tegen de heer De Roon – dat een voorstel als onredelijk wordt beschouwd indien een gemeente ongebreideld nieuwe ruimte voor kantoorpanden blijft uitgeven, terwijl het duidelijk is dat er onvoldoende vraag naar is.

Als je erkent dat het een publiek belang is dat langdurige leegstand wordt tegengegaan, heb je een stok achter de deur nodig om de eigenaar te dwingen om dat gesprek serieus aan te gaan. Tegen de heer Teeven zeg ik: als de eigenaar echt niets wil en het voorstel van de gemeente is redelijk, dan kan er repeterend een dwangsom van enkele tienduizenden euro's worden opgelegd.

Leegstandsbeleid begint met het uitgeven van nieuwe ruimte voor kantoren. Daar dient naar mijn oordeel voorzichtig mee te worden omgegaan. Er is immers voldoende grond die bezet wordt met kantoren die niet meer als zodanig worden gebruikt. Het ontwikkelen van nieuwe kantoorlocaties is dus vaak onnodig. Het

Van der Burg

herontwikkelen van bestaande locaties echter wel. Dit moet de ruimtelijke ontwikkelaars van Nederland als muziek in de oren klinken. Wij gaan daarbij niet zover als de heer Jansen die wettelijk wil regelen dat er minder wordt gebouwd als er veel leegstand is. Ik heb wat dit betreft vertrouwen in de lokale partijen en het door ons aangeboden instrumentarium, dat alle partijen met de neus op de feiten drukt.

Voor leegstaande kantoren en andere niet-woonruimten hebben wij de instrumenten bedacht die in dit wetsvoorstel staan. Voorop staat dat de gemeente hierbij een taak heeft. Het is naar mijn oordeel een publieke taak om verval, verloedering en aantasting van de leefbaarheid tegen te gaan.

De voorzitter: Als u nog meer over het onderwerp heeft, dan moet u ... Dan kunnen wij aan het eind ... Ik wil nu een beetje tempo maken. Dat is een beetje mijn rol.

Mevrouw **Van der Burg** (VVD): De heer Jansen vroeg ook naar de invulling van artikel 3 van de Leegstandwet. In het eerste lid van dit artikel wordt woonruimte uitgesloten van het leegstandsregister. Waarom wil hij weten. Het antwoord is eenvoudig: de mogelijkheid om hiervoor regels te stellen is reeds opgenomen in de Huisvestingswet. Nieuwe regels zijn dus niet nodig. Wel valt op dat van deze mogelijkheid weinig gebruik wordt gemaakt. Dat komt ongetwijfeld, doordat de problematiek van niet-woningen en woningen niet te vergelijken is.

Dat is ook het antwoord op de vraag van de heer Van der Staaij waarom de artikelen 8 en 84 van de Huisvestingswet zo weinig worden gebruikt. De leegstand van woningen komt in gebieden met een krappe woningmarkt nagenoeg alleen als frictieleegstand voor. Daar is vorderen dus niet nodig. In gebieden waar volop aanbod is, zoals de krimpgebieden, is het zoeken naar een huurder of een koper. Ook daar ligt vorderen dus niet voor de hand. Het feit dat deze instrumenten uit de Huisvestingswet niet of weinig worden gebruikt, is dan ook geen goede voorspeller van het gebruik van de door ons voorgestelde instrumenten. De problemen op de kantorenmarkt doen zich vrijwel alleen voor in stedelijke gebieden. Maar liefst 40% van de leegstaande kantoren staat in de G4.

Voorzitter. De instrumenten die wij voorstellen, zijn eenvoudig. Gemeenten kunnen – het is geen plicht – een leegstandsverordening instellen. De heer De Roon vroeg in dit verband of het facultatief zijn van de verordening leidt tot rechtsongelijkheid. Het neerleggen op lokaal niveau van de mogelijkheid om een verordening te maken, leidt tot verschillen. De legitimatie daarvan is dat er ook sprake kan zijn van verschillende omstandigheden, omstandigheden waarop de lokale regels zo goed mogelijk moeten aansluiten. Op dit punt hebben wij een parallel getrokken met de Huisvestingswet, want ook de huisvestingsverordening hoeft alleen maar ingesteld te worden als er sprake is van schaarste.

Ik ga ervan uit dat gemeenten met een serieus leegstandsprobleem een verordening instellen. Ik schat dat het daarbij om 50 tot 100 gemeenten zal gaan. Het alternatief om de verordening verplicht te stellen leidt ertoe dat heel veel gemeenten werk voor niets moeten doen. Dat afwegende kiezen wij ervoor om de leegstandsverordening facultatief te maken. Deze

verordening kan volledig op maat worden gemaakt binnen de gemeente, waar er sprake is van leegstand die naar het oordeel van de gemeente problemen geeft en oplosbaar is of lijkt.

Net als de heer Teeven heb ik vertrouwen in dat overleg op lokaal niveau. Wij willen juist de partijen bij elkaar brengen. Wij willen dat er mogelijkheden worden uitgewisseld over wat te doen met het leegstaande pand. Door de keus voor dit type instrument en niet voor bijvoorbeeld financiële instrumenten geven wij aan dat wij leegstand willen oplossen. Alle betrokken partijen moeten daartoe inspanningen leveren. Het moet leiden tot meer en beter gebruik van leegstaande panden. Uit onderzoek blijkt dat financiële instrumenten, zoals de leegstandstaks, verschillende nadelen hebben. Hiervan vinden wij het feit dat de leegstand niet afneemt, het belangrijkste. De veronderstelde prikkel naar de eigenaar blijkt in België namelijk helemaal niet te werken. Er ontstaat een hausse aan juridische procedures. Dit is weer iets waarop naar ons oordeel niemand zit te wachten.

Tot slot vinden wij het een principiële bezwaar dat de leegstandstaks het karakter heeft van een boete, een financiële straf. De vraag is of er wel iemand iets verkeerd heeft gedaan. Is leegstand wel verwijtbaar? Verkeert een vastgoedeigenaar die door de kredietcrisis, of doordat zijn pand in een krimpregio staat, met leegstand wordt geconfronteerd niet sowieso in een onaangename positie? Moet diegene dan ook nog een boete worden opgelegd? Nogmaals, wij vinden van niet. Het gesprek moet worden aangegaan en samen moet naar oplossingen worden gezocht. Die lijn is verwoord in ons wetsvoorstel. Natuurlijk is de situatie niet overal hetzelfde. Leegstand in Amsterdam is anders dan in Oost-Groningen. Leegstand uit het oogpunt van speculatie zal in Oost-Groningen niet voorkomen. Uit het eerder genoemde onderzoek blijkt overigens dat leegstand uit speculatieve overwegingen sowieso niet zo veel voorkomt. Het leek ons dan ook niet zinvol om hiervoor een specifiek instrumentarium te ontwikkelen.

Ik ben aan het eind van mijn kopje.

De voorzitter: Mijnheer Jansen, vraag en slotvraag. Wij gaan nu opschieten.

De heer **Jansen** (SP): Mevrouw Van der Burg zegt dat gemeenten minder nieuwe bedrijventerreinen moeten ontwikkelen en meer moeten doen aan herontwikkeling. Hiermee ben ik het helemaal eens. Het is een mooi punt. Vervolgens zegt zij dat zij de gemeenten vertrouwt, maar erkent zij dat gemeenten op dit moment worden beloond voor slecht gedrag en worden gestraft voor goed gedrag? Het ontwikkelen van bedrijventerreinen in het "weiland" levert geld op. Herontwikkelen en goed beheer kosten geld. Daarom opereren gemeenten op dit punt zo. Gemeenten zijn gewoon economisch bezig. Is mevrouw Van der Burg het met mij eens dat het kader voor gemeenten op dit punt moet worden verbeterd, zodat goed gedrag wordt beloond en slecht gedrag bestraft?

Mevrouw **Van der Burg** (VVD): Ik ben het met u eens dat gemeenten op dit moment niet hun eigen rol in de leegstand onderkennen. Daarop kom ik later terug in reactie op het artikel van de heer Gerson, wethouder te Amsterdam. Gemeenten onderkennen dat niet. Volgens mij komt daarover duidelijkheid met het instrumentarium

Van der Burg

dat wij aanbieden. Als transparant wordt dat gemeenten veel extra kantoorpanden uitgeven terwijl er leegstand is in het gebied, dan verwacht ik dat er in de gemeenteraad echt een discussie zal ontstaan over waarmee men bezig is.

De **voorzitter**: Tot slot.

De heer **Jansen** (SP): De gemeenten erkennen het probleem wel, maar het hemd is nader dan de rok. Het financiële hemd is nader dan de morele rok, omdat die financiële prikkel zo sterk is dat gemeenten bijna niet anders kunnen. Hieraan doen mevrouw Van der Burg en de indieners niets. Waarom vindt u niet dat er iets moet gebeuren om de prikkel, die de verkeerde kant uitgaat, weg te nemen?

Mevrouw **Van der Burg** (VVD): Dit valt buiten ons wetsvoorstel. Wij geven hier instrumenten aan. Als dit transparant wordt, zijn er andere plaatsen in deze Kamer waar dit met wetten geregeld kan worden. Wij kunnen in dit wetsvoorstel niet alles in een keer regelen.

De **voorzitter**: Ik herken de discussie een beetje van de vorige keer. Ik kan mij vergissen, maar volgens mij is dit bij de eerste termijn ook gewisseld.

Mevrouw **Van Gent** (GroenLinks): Dat was met de indieners.

De **voorzitter**: Dat is waar. Daarin hebt u gelijk. Het lijkt er echter wel erg op.

Mevrouw **Van Gent** (GroenLinks): Ja, maar wij hebben nu met de indieners te maken, voorzitter.

Ik heb twee vragen. Ten eerste over die kan-bepaling leegstandsbeleid. Mevrouw Van der Burg zegt dat zij ervan uitgaat dat de gemeentes waar het een probleem is dat doen. Kan zij dat nog wat nader onderbouwen? Ten tweede stel ik een vraag over de leegstandsheffing. Ik heb iets gezegd over België. Daar is net de regeling aangepast. Een aantal andere landen organiseert de leegstandsheffing via de ozb. Ik hoor graag dat mevrouw Van der Burg daar ook op ingaat.

Mevrouw **Van der Burg** (VVD): Ik heb duidelijk aangegeven waarom wij gekozen hebben voor de kan-bepaling, namelijk vanwege de bestuurlijke verhoudingen in Nederland op dat vlak. Woonruimteverdeling en dergelijke vindt lokaal plaats. Wij gaan dat niet landelijk opleggen. In relatie tot de leegstandsheffing heb ik heel duidelijk een standpunt ingenomen. Wij zeggen dat een boete niet helpt bij het oplossen van de leegstand. De heer Jansen wees net op de rol van de gemeenten; die wordt daar helemaal niet mee aangepakt. Het enige wat gemeenten kunnen doen, is constateren dat er veel leegstand is en de eigenaren een boete geven. Daarbij blijft hun eigen rol volledig buiten beschouwing. Dat willen wij niet en daar zijn wij tegen.

Mevrouw **Van Gent** (GroenLinks): Dat blijft een beetje flauw. Mevrouw Van der Burg gaat in op een oude regeling in België, terwijl er al een verandering heeft plaatsgevonden. Een aantal andere landen, waaronder Engeland, Duitsland en Denemarken, regelt het via de gemeentelijke belastingen c.q. de ozb. Daar zou ik graag

een reactie op willen. Ook wil ik nog een antwoord op mijn vraag over haar uitspraak dat zij ervan uitgaat dat gemeenten die leegstand hebben, dat in een verordening gaan regelen. Waar baseert zij de uitspraak op dat zij daarvan kan uitgaan?

Mevrouw **Van der Burg** (VVD): Wat het laatste punt betreft hebben wij vertrouwen in de lokale democratie. Het zal door middel van een wetsvoorstel veel beter bij gemeenten op het netvlies komen te staan dat zij daar werk van kunnen maken.

Mevrouw Van Gent stelt dat de leegstandsheffing net is veranderd. Wij hebben onderzoek laten doen naar het effect van de leegstandsheffing. Het rapport was daar vernietigend over. Als er net een wijziging heeft plaatsgevonden, kunnen wij nu nog niets over het effect zeggen. Verder heb ik een aantal fundamentele redenen gegeven waarom wij de leegstandstaks geen goed instrument vinden.

De heer **De Roon** (PVV): Gesteld is dat in het kader van het bestuurlijk instrumentarium ook de bestemming van een pand kan worden veranderd. Dat betekent bijvoorbeeld dat een leegstaand kantoorpand de bestemming wonen kan krijgen en dat er bewoners in komen. Maar een dergelijke transitie kost nogal veel geld. Afhankelijk van de grootte van het pand kan het over honderd-duizenden of miljoenen euro's gaan. Mijn vraag aan de indieners is dan ook wie voor die kosten moet opdraaien en op grond van welke wettelijke grondslag zij daartoe straks verplicht zijn.

Mevrouw **Van der Burg** (VVD): Zij worden daartoe door geen enkele wettelijke grondslag verplicht. Wij willen juist dat partijen met elkaar in gesprek gaan om te bekijken wat er kan gebeuren met panden die langdurig leegstaan en in de toekomst niet meer voor het oorspronkelijke doel zullen worden gebruikt. Wij regelen daar dus niets voor, maar wij willen wel dat men met elkaar in gesprek gaat om er in alle redelijkheid uit te komen. Wij willen namelijk ook heel zorgvuldig met de eigenaar omgaan. Daarom is ook niet in ons voorstel opgenomen dat de ombouw van een pand voor rekening van de eigenaar komt. Wel hebben wij gezegd dat het redelijk zou zijn dat eigenaren leegstaande panden weer verhuurbaar maken in overeenstemming met de oorspronkelijke bestemming, als er sprake is van achterstallig onderhoud.

De heer **De Roon** (PVV): Een eigenaar zou kunnen zeggen dat hij geen geld heeft of dat hij, als hij wel geld heeft, dat in iets anders wil investeren dan in de verbouwing van een bepaald pand. Dan kan de conclusie slechts zijn dat de gemeente alleen voor de kosten opdraait. Is mevrouw Van der Burg dat met mij eens?

Mevrouw **Van der Burg** (VVD): Dat ligt eraan. Het kan zijn dat de eigenaar belang heeft bij het veranderen van de bestemming, bijvoorbeeld voor tijdelijke verhuur. Het is ook mogelijk dat de eigenaar om steun vraagt omdat hij het pand, om wat voor redenen dan ook, wil slopen, zodat hij er iets anders kan neerzetten. Het is het doel van het gesprek om daaruit te komen. Wat ik hier vooral duidelijk wil maken, is dat er geen sprake kan zijn van dwang op een eigenaar om zijn pand op wettelijke gronden om te bouwen.

Van der Burg

De heer **Depla** (PvdA): Dit debatje geeft aan dat de kracht van dit instrument iets minder groot is dan ik had gehoopt. Ten eerste omdat de eigenaar kan zeggen dat hij geen geld heeft. Dan moet daar een gesprek over plaatsvinden. Ik denk dat malafide eigenaren daar niet heel erg van onder de indruk zullen zijn. Ten tweede is er de kwestie van de kantoren. Mevrouw Van der Burg zei eerder al dat, als een gemeente blijft doorgaan met het bouwen van nieuwe kantoren, bezitters van lege panden terecht kunnen zeggen dat zij niet meewerken. Zij heeft zo-even de cijfers genoemd: het gaat om miljoenen vierkante meters. Betekent dit dat de bezitters van lege panden kunnen verwijzen naar het feit dat een gemeente in het verleden te veel heeft gebouwd en kunnen vragen dat die gemeente op dat gebied de zaken eerst regelt voordat zij weer langskomt?

Mevrouw **Van der Burg** (VVD): Er zijn gemeenten die heel erg tegen het leegstandsbeleid zijn en nog steeds grote hoeveelheden kantoren op de planning hebben staan, terwijl zij weten dat zij een overschot hebben. Voor hen geldt deze uitspraak vanaf het moment dat de wet in werking treedt. Voor de kantoorpanden die nu al leegstaan, zullen we moeten bezien – en wij hebben wel vrouwen in dat overleg – hoe wij dat zo goed mogelijk met elkaar kunnen oplossen. Op sommige plaatsen zal leegstand geen probleem zijn, want daar wil gewoon niemand wonen. Denk aan een bedrijventerrein. De heer Depla is daar heel somber over, maar ik heb ook gesprekken gehad met wethouders hierover en eigenlijk geven zij aan dat het grootste probleem kantoorpanden zijn waarvan een of twee etages leegstaan, en niet eens zo zeer hele gebouwen.

De heer **Depla** (PvdA): Voorzitter ...

De **voorzitter**: Tot slot.

De heer **Depla** (PvdA): Voorzitter. Kan ik dan ten aanzien van bijvoorbeeld Amsterdam waar men de Zuidas aan het bouwen is, of het project dat er onder de Crisis- en herstelwet in Utrecht komt waar in het stationsgebied veel kantoren bijkomen, concluderen dat eigenaren van leegstaande kantoren in Amsterdam en Utrecht kunnen zeggen: beste gemeente, over leegstandsbeheer praten wij niet, want u bent nog aan het bijbouwen?

Mevrouw **Van der Burg** (VVD): Ik geef aan dat wij af willen van de houding van sommige gemeenten die dit probleem niet serieus nemen en die om financiële redenen – dat is inderdaad precies het punt dat de heer Jansen aangaf – nieuwe panden en kantoorruimtes blijven uitgeven. Daarmee nemen zij geen enkele verantwoordelijkheid voor hun eigen gedrag en de consequenties daarvan ten opzichte van de leegstand van kantoorpanden.

De **voorzitter**: Mevrouw Van der Burg, mag ik vragen hoeveel onderwerpen u nog gaat behandelen?

Mevrouw **Van der Burg** (VVD): Nog drie. Ik ga er gauw doorheen.

De **voorzitter**: Dan sta ik interrupties toe aan het eind van een blok als het echt nodig is, en anders niet.

Mevrouw **Van der Burg** (VVD): Dan kom ik op de rol van antikraak- en leegstandsbeheerorganisaties. Ik wil even apart ingaan op de rol van antikraakorganisaties. Daar is kort geleden publiciteit over geweest en er is gevraagd of die mensen geen huurbescherming zouden moeten krijgen. Hierover is een documentaire gemaakt waar ik zelf ook aan heb meegewerkt. Ik vind die documentaire wat eenzijdig en wel omdat er alleen de nadelen worden belicht van de antikraaksituatie en niet de voordelen. Mensen die menen niet goed behandeld te worden, zullen stappen moeten zetten om hun recht te halen.

Verder ben ik van mening dat een keurmerk voor leegstandsbeheerders een goede zaak zou zijn. Dan kunnen gemeenten en corporaties ook makkelijker een keuze maken uit deze beheerders. Of het echt huurcontracten moeten worden, zoals de heer Priemus in NRC Handelsblad bepleit, daar heb ik echt twijfels bij. Wellicht schiet dat het antikraakdoel dan voorbij. Dat doel zou ik willen omschrijven als: beheer van leegstaande panden voor een relatief korte periode van leegstand totdat er een nieuwe huurder of andere bestemming is gevonden. Ik kom direct nog te spreken over de amendementen.

De heer Pechtold heeft opgemerkt dat de alternatieven van de VNG, te weten tijdelijk verhuur en transformatie, terzijde zijn geschoven. Dat is niet het geval. Zij maken deel uit van het gesprek waar ik het net al over had. Het optimale gebruik van een leegstaand pand is ons doel. Dat is ook de reden waarom bewoning door enkele kraakwachten in ons wetsvoorstel niet altijd als de bestmogelijke oplossing wordt gezien. De heer Teeven vroeg daar eveneens naar. Inderdaad stellen wij voor dat het pand, ook als het beheerd wordt door een antikraakwacht, toch gemeld wordt om te bezien of er nog beter gebruik van gemaakt kan worden. Als dat niet zo is, dan kan de antikraak gewoon voortgezet worden.

Daarbij lijkt mij dat er wat misverstanden zijn over de tijdelijke verhuur. Als het niet om woonruimte gaat, kan er namelijk altijd tijdelijk verhuurd worden. Een beroep op de Leegstandwet is dan niet nodig. Hiervoor geldt immers het algemene overeenkomstenrecht. Het oprekken van de mogelijkheden van tijdelijke verhuur dat de heer Van der Staaij aan de orde heeft gesteld, vinden wij dan ook niet nodig. Vijf jaar vinden wij toch al behoorlijk lang. Wat is er nog tijdelijk aan als het nog langer wordt?

De heer Teeven vroeg of de met tijdelijke verhuur gepaard gaande huurbescherming niet leidt tot terughoudendheid van de eigenaren op dit punt. Ik wijs erop dat bij verhuur als woonruimte onder de Leegstandwet er een huurbescherming geldt van drie maanden. Dat geldt dus voor woningen. Bij een enigszins planmatige aanpak is dat een overzichtelijke termijn. Bij verhuur van niet-woonruimte, kantoren dus, kan men zelf afspraken maken over de opzegtermijn.

Ik ben bij het advies van de Raad van State. De Raad van State heeft gezegd dat het onderdeel leegstand van het wetsvoorstel niet tegemoetkomt aan de wens van de VNG wat betreft het instrument van de dwangsom, dat het veel uitvoeringslasten met zich zou brengen en dat er voor gemeenten hoge kosten mee gemoeid zouden zijn. De Raad van State vroeg voorts of het instrumentarium wel effectief is. De dwangsom zit in het wetsvoorstel. Zowel op het niet voldoen aan de meldingsplicht als op het niet meewerken aan het effectueren van een voordracht kan een dwangsom worden toegepast. Op de meldingsplicht zit een boete van € 7500. Die kunt u niet

Van der Burg

indrukwekkend vinden, maar die past gewoon in het normale instrumentarium dat wij daarvoor hebben, in de Gemeentewet en de Algemene wet bestuursrecht. Het leek ons raadzaam om daarbij aan te sluiten. De boete moet naar ons oordeel ook wel in verhouding staan tot de overtreding. Op het geen melding doen van leegstand lijkt ons € 7500 maximaal wel netjes. Zoals gezegd, kan er ook nog een dwangsom worden opgelegd. Ons lijkt dat op die overtreding buitenproportioneel. Ik denk dan ook dat er met die twee dwangsommen genoeg financiële prikkels zitten in het wetsvoorstel.

De heer Depla heeft het Actal-advies gemist. Dat is er wel degelijk. Misschien heeft hij het inmiddels gezien. De uitvoeringslasten voor het bedrijfsleven worden door Actal niet als erg hoog ingeschat. De administratieve lasten en de bestuurlijke lasten voor de gemeenten worden door Actal als fors ingeschat. Er is echter wel voor het minst belastende alternatief gekozen, gegeven het doel van de wet, namelijk leegstand aanpakken. Als je nog niets doet, leidt alles wat je doet tot lasten. Ik merk bovendien op dat er geen verplichte figuren in het wetsvoorstel staan. Om die reden – de heer Pechtold vroeg daar eerder naar – hoeven er geen financiële middelen aan het Gemeentefonds te worden toegevoegd. De gemeente die wel leegstandsbeleid wil voeren, moet daar iets voor over hebben. Wij hebben het hier naar alle waarschijnlijkheid over de 50 tot 100 grootste gemeenten. Dan zijn de jaarlijkse kosten op basis van het Actal-rekenmodel van ongeveer € 45.000 te overzien.

Bovendien staan er ook financiële baten tegenover, die wellicht groter zijn dan de kosten. Ik denk hier bijvoorbeeld aan het niet op kosten van de gemeenschap hoeven ingrijpen bij verloederende en overlast, het ontruimen van krakers en het overgaan tot het opkopen van verloederde panden tegen veel geld in wijken waar de leefbaarheid onder druk staat.

Ook vroeg de heer Depla of met een fiets een pand controleren wel in de berekende € 3000 voor een leegstandsregister zit. Het ministerie van Wonen, Wijken en Integratie heeft die € 3000 berekend, conform de afspraken die daarover zijn gemaakt, met het standaardkostenmodel. In principe doet Actal dit, want wij hebben dit advies voorgelegd. Daarbij komt de vaststelling dat alternatieven, zoals de door de VNG bepleite leegstandsheffing, nog los van onze principiële bezwaren, veel, zelfs veel meer administratieve lasten met zich meebrengen.

Het spreekt voor zich dat wij het niet met de Raad van State eens zijn over de effectiviteit van het wetsvoorstel. Uiteraard zal de toekomst moeten uitwijzen of het zo gaat uitwerken als wij denken en of de gemeenten actief zullen worden op dit terrein. Wij denken dat de instrumenten die wij aanbieden wel degelijk van nut kunnen zijn en wij merken daarover ook een gemengd beeld bij gemeenten. Wij geloven dat – mevrouw Van Gent viel daarover in de eerste termijn – omdat wij veel contacten met gemeenten hebben gehad in de afgelopen anderhalf jaar, die ons aanleiding geven om dit te denken. Uit deze gesprekken is ons gebleken dat gemeenten, zelfs binnen de G4, veel genuanceerder over ons wetsvoorstel denken dan de uitingen van de wethouders van Amsterdam in de publiciteit doen vermoeden.

Verder zal, zoals al eerder is gezegd, naar ons oordeel de problematiek van de leegstand toenemen, wat de noodzaak van het voeren van beleid zal vergroten. Ten slotte zal blijken dat ook de gemeenten een verantwoor-

delijkheid hebben voor de ontstane leegstand door hun uitgiftebeleid op het terrein van locaties voor niet-woningen.

Op verzoek van mevrouw Van Gent ga ik nog even in op het artikel van wethouder Gerson in de Volkskrant. De heer Gerson meent dat met een goede aanpak van leegstand kraken niet meer kan en een kraakverbod dus overbodig is. Die laatste toevoeging is natuurlijk niet correct. Een voorbeeld. Als iedereen zijn huis goed beveiligd, kan er niet meer ingebroken worden en hoeft inbreken dus niet meer strafbaar gesteld te worden, aldus de redenering van de heer Gerson. Verder is het opmerkelijk dat wethouder Gerson beweert dat Amsterdam, Den Haag en Rotterdam – Utrecht is kennelijk van het lijstje gevallen – zich de afgelopen jaren inspannen om de toenemende leegstand tegen te gaan. Dat is mooi. Wel vind ik het vreemd dat uit het vaker genoemde onderzoek van Wonen, Wijken en Integratie en Economische Zaken blijkt dat de G4 en ook de G27 geen beleidsnota of iets van dien aard over leegstand hebben vastgesteld. Ook de Rijksadviseur constateert in de oude kaart van Nederland dat gemeenten zich afwachtend opstellen ten aanzien van leegstand en herbesteding.

Ik kom op het pakket dat de heer Gerson wel nuttig vindt, namelijk financiële instrumenten zoals leegstandsheffing of boetes. Deze instrumenten bestrijden leegstand niet en leiden tot meer bureaucratische rompslomp dan het door ons voorgestelde instrumentarium. Dat blijkt uit de berekeningen.

De heer Gerson wil graag hergebruik en transformatie bevorderen. De indieners vragen zich af wat hem daarvan tegenhoudt. Het is een kwestie van het wijzigen van het bestemmingsplan of het afgeven van een tijdelijke buitenplanse ontheffingslijst, die de minister voor WWI op ons verzoek aanpast. Het is een kwestie van aanpassen en aan de slag gaan.

Kort na het verschijnen van dit artikel verscheen er eveneens in de Volkskrant een artikel van de hand van universitair docent Leonie Jansen-Jansen, met als veelzeggende titel "Leegstand schuld van gemeenten". Hierin wordt op heldere wijze het financiële belang belicht dat gemeenten hebben bij de nieuwbouw van kantoren. Gemeenten werken ook niet altijd mee aan hergebruik. Met andere woorden, wethouder Gerson is de eerstverdienende aan het uitgeven van nieuwe grond. Hij werkt niet altijd mee aan hergebruik van bestaande kantoren en hij deelt vervolgens boetes uit als die kantoren weer leeg komen te staan. Het zou de heer Gerson, en met hem de G3 en beter nog de G31, sieren als zij serieus werk zouden maken van de aanpak van de leegstand van niet-woningen.

Het is dan belangrijk dat zij goed oog hebben voor de rol die de gemeente daarin zelf speelt. Het is in onze visie van groot belang dat alle partijen, eigenaren en gemeenten, hun verantwoordelijkheid nemen om onnodige leegstand op te lossen.

Tot slot wil ik graag onze reactie geven op de amendementen.

De heer **Jansen** (SP): Ik heb nog een vraag over de administratieve lasten. Mevrouw Van der Burg zal daar bijzondere belangstelling voor hebben. Zij erkent dat de administratieve lasten van gemeenten fors stijgen. Zij zegt ook dat de wet geen verplichtend karakter heeft. Een gemeente hoeft geen leegstandverordening vast te leggen en dus hoeft er geen geld te worden gegeven.

Van der Burg

Mevrouw Van der Burg heeft hier uitvoerig betoogd dat gemeenten actiever moeten worden bij de leegstandbestrijding. Dat wil zij graag. Vervolgens zegt zij dat gemeenten worden gestraft als zij zich goed gedragen, want zij moeten het zelf betalen. Dat kan toch niet? Als gemeenten zich inzetten, moeten zij worden vergoed, of mevrouw Van der Burg moet zeggen dat zij het niet zo belangrijk vindt. Het is een van tweeën.

Mevrouw **Van der Burg** (VVD): Ik ben het niet eens met de heer Jansen. Het punt is dat gemeenten de publieke taak hebben om voor een goede huisvesting en een goed leegstandbeleid te zorgen. In veel gevallen nemen zij die taak niet op zich. Wij vinden dat het een standaardtaak is die bij de gemeente hoort. Ik heb verteld wat de voordelen zijn als zij die taak wel op zich nemen.

De heer **De Roon** (PVV): Ik begrijp dat het begrip "gebruiker" niet kan worden voorgedragen voor een eigenaar van een pand als beoogd gebruiker van dat pand. Het is heel neutraal geformuleerd. Naar mijn idee kan dat betekenen dat de een of andere linkse gemeentebestuurder denkt de problemen met krakers zo veel mogelijk te kunnen voorkomen door de krakers zelf voor te dragen als gebruikers. Ik mag toch aannemen dat dit niet de bedoeling van de indieners is en dat zij dit idee verre van zich werpen. Zij zullen nooit willen toestaan dat mensen die misdrijven hebben gepleegd met betrekking tot een pand en die daar wederrechtelijk zijn ingetrokken, vervolgens alsnog worden beloond met een voordracht als gebruiker. Dat is toch hopelijk niet de bedoeling?

Mevrouw **Van der Burg** (VVD): Ik denk dat het antwoord op deze vraag duidelijk kan zijn. Op het moment dat de wet van kracht wordt, is kraken strafbaar. Krakers zullen niet worden voorgedragen als gebruikers van het pand.

De heer **De Roon** (PVV): Volgens de wettekst wel. Zou het niet beter zijn dit in de wettekst letterlijk uit te sluiten?

Mevrouw **Van der Burg** (VVD): Iedereen kent de behandelingstekst en ik denk dat dit voldoende is.

Mevrouw **Van Gent** (GroenLinks): Ik zie bijna weer een nota van wijziging aan de horizon verschijnen, maar dat even terzijde. Ik wil graag een vraag stellen over de G4. Mevrouw Van der Burg spreekt over de G3. De heer Gerson kan zich hier niet verdedigen en aangezien ik hem heb opgevoerd in mijn eerste termijn, voel ik mij gedwongen daar iets over te zeggen. Waar de drie indieners van dit wetsvoorstel geen vinger in de pap hebben, willen zij gemeenten een lesje leren. Gemeenten moeten het volgens de indieners allemaal beter doen. Vervolgens zegt men: wij gaan ervan uit dat dit zal gebeuren. Wat is eigenlijk de invalshoek? Mevrouw Van der Burg veegt de argumenten van de heer Gerson van tafel. Toch is hij een serieuze gemeentebestuurder die in een grote stad als Amsterdam met serieuze problemen wordt geconfronteerd. Met wie hebben de initiatiefnemers wél concreet gesproken? Waren het alleen VVD'ers, CDA'ers en leden van de ChristenUnie? PVV-bestuurders in gemeenten zijn er niet. Kan mevrouw Van der Burg daarover helderheid verschaffen?

Mevrouw **Van der Burg** (VVD): Wij delen de visie van de heer Gerson inderdaad niet. Mevrouw Van Gent heeft om een reactie op het artikel gevraagd. Ik heb daarop op een zakelijke manier uitgelegd waarom volgens ons de voorstellen van hem leiden tot meer administratieve lasten. Ik heb gesteld dat zijn voorstellen volgens ons leegstand niet helpen voorkomen. Ik heb ook aangegeven welk deel hij weglaat in zijn betoog. Mijns inziens zijn de zaken door mij op een faire manier voorgesteld. Het is volgens mij goed dat ook helder wordt wat de rol van gemeenten is bij de leegstand van kantoorpanden. Dat zou mevrouw Van Gent toch moeten aanspreken?

Mevrouw **Van Gent** (GroenLinks): Dat klopt, mevrouw Van der Burg. Ik ben hiermee al jaren bezig en ik ben blij dat ik daarbij nu eindelijk ook een beetje kan rekenen op uw steun. Maar we zullen het zien in de praktijk.

U zei zojuist dat u met diverse gemeentebestuurders en wethouders hebt gesproken. U noemde daarbij geen man en paard, of vrouw en paard. Dat is ook een tv-programma, zoals u weet. Vervolgens zegt u: de bestuurders en wethouders van de grote steden hebben ook een mening. Zij zeggen: wij willen dit kraakverbod niet. Zij willen wel meer werk maken van leegstand en zij hebben daarvoor meer instrumenten nodig. Dit argument veegt u van tafel. Wie zijn de gemeentebestuurders die u wel hebt gesproken? Zijn dat de gemeentebestuurders die helemaal geen probleem hebben?

Mevrouw **Van der Burg** (VVD): Wij hebben de voorstellen van de VNG en de G4 niet van tafel geveegd. Als mevrouw Van Gent de voorstellen goed heeft gelezen, weet zij dat de G4 bijvoorbeeld om de dwangsom heeft gevraagd in plaats van de vordering in de Huisvestingswet. Dat verzoek hebben wij gehonoreerd.

Mevrouw **Van Gent** (GroenLinks): Dat is het enige!

Mevrouw **Van der Burg** (VVD): Nee, wij hebben verscheidene punten gehonoreerd. Wij hebben bovendien met erg veel gemeenten gesproken. Het is mijns inziens in dit kader niet nodig om mevrouw Van Gent een lijst te geven van de gemeenten die wij hebben gesproken. Zij kan ervan verzekerd zijn dat wij in elk geval met alle burgemeesters en wethouders van de G4 hebben gesproken. Tijdens die gesprekken hebben wij een heel wat gemêleerde geluid gehoord dan nu in de Kamer door mevrouw Van Gent wordt neergezet.

De **voorzitter**: Mevrouw Van der Burg rondt haar betoog nu af.

Mevrouw **Van der Burg** (VVD): Ik kom op de behandeling van de amendementen. In het amendement op stuk nr. 18, van de SP, wordt voorgesteld om kraken niet strafbaar te stellen als er geen melding heeft plaatsgevonden. Daarmee vervalt de strafbaarstelling van kraken deels. Dit past naar ons oordeel niet in de opzet van het wetsvoorstel. Daarom ontraden wij het aannemen van dit amendement.

In het amendement op stuk nr. 17, ook van de SP-fractie, wordt voorgesteld om het register van leegstand openbaar te maken, evenals voorstellen voor gebruik. Openbaarheid over leegstaande gebouwen zou inderdaad een gunstige invloed kunnen hebben. Het zou ook goed zijn als burgers suggesties zouden kunnen

Van der Burg

doen voor gebruik. Wij zien echter een risico. Kwaadwillenden kunnen hiervan wellicht misbruik maken. Wij zien dus in wat met dit amendement wordt beoogd, maar toch kunnen wij hierop op dit moment niet positief reageren. Als wordt gekozen voor openbaarheid, willen wij meer clausules inbouwen waarmee misbruik kan worden voorkomen. Wij willen dus waarborgen.

In het amendement op stuk nr. 14 wordt voorgesteld dat gemeenten kunnen regelen dat bij de melding de eigenaar zijn plannen op tafel legt. Dit amendement lijkt ons overbodig. Wij gaan er immers van uit dat als twee partijen met elkaar aan tafel zitten, zij beide hun huiswerk hebben gedaan en zij zich op het gesprek hebben voorbereid. Het amendement leidt daarom volgens ons tot onnodige bureaucratie. Voordat je het weet, moeten er weer pakken papier en hele businessplannen worden ingeleverd. Wij vinden het amendement dus overbodig en ontraden daarom de aanneming ervan.

In het amendement op stuk nr. 15 wordt voorgesteld dat ten aanzien van voordrachten van een gemeente van een gebruiker bij AMvB minimumeisen kunnen worden gesteld aan de overeenkomst die hiervoor tot stand komt. Wij vinden het op zich sympathiek om via de AMvB een mogelijkheid te creëren, maar staan op het standpunt dat dit niet de aangewezen weg is. Wij vinden het beter als de sector eerst tot zelfregulering komt. Daarbij denk ik ten minste aan enige privacybescherming en een redelijke opzegtermijn. Wanneer de sector in gebreke blijft, dan zou de minister voor Wonen, Wijken en Integratie altijd nog een AMvB kunnen maken. Goed kijkend naar de tekst van de heer Jansen, constateer ik dat het de contracten betreft die na de voordracht van de gemeente tot stand komen. Dat wordt in artikel 7 geregeld, maar het heeft geen betrekking op de antikraak en het beschermt ook niet alle antikrakers. Wij willen de heer Jansen in elk geval vragen om de bedoeling van zijn amendement te verduidelijken, want de toelichting en de wettekst kloppen wat ons betreft niet.

Het amendement op stuk nr. 16 stelt voor om bij AMvB te regelen wat een minimum nuttig gebruik van een pand is: 200 personen voor 10.000 m² is dat wel, maar vier personen niet. Met alle respect, maar wij zien het nut niet van dit amendement. Als er niets beters is, moet helaas genoeg genomen worden met die vier personen. Bovendien is het wat ons betreft een heel lastig te objectiveren norm. Daarom ontraden wij dit amendement.

Het amendement op stuk nr. 19 van de PvdA regelt dat eigenaren die voldoende hebben gedaan om kraken te voorkomen, tegen kraken worden beschermd; anderen worden dat na twaalf maanden leegstand niet meer. Aanneming hiervan brengt ons deels terug naar de huidige wetgeving. Immers, kraken na twaalf maanden leegstand mag daarin onder omstandigheden. Dit roept een keur van vragen op en de twaalfmaandstermijn moet opnieuw vastgesteld kunnen worden. De gemeente moet vaststellen dat de eigenaar wel of niet voldoende gedaan heeft; de kraker moet dat ook om te weten of hij mag kraken. Wij zijn hier niet voor en ontraden dit amendement.

Daarmee kom ik aan het einde van mijn eerste termijn.

De **voorzitter**: Dank u wel. Wij gaan vandaag nog wel luisteren naar de reacties van de zijde van de bewindspersonen, maar we gaan op een ander moment verder met de tweede termijn.

Het woord is aan minister Van der Laan.

□

Minister **Van der Laan**: Voorzitter. Ik maak graag van de gelegenheid gebruik om adviserend in te gaan op de elementen die op de leegstand betrekking hebben. Mijn collega van Justitie zal zo dadelijk het kraken bespreken. Ook van mijn kant, in navolging van diverse Kamerleden, wil ik graag complimenten maken aan de initiatiefnemers. Ik zal niet verhullen dat je als lid van het kabinet graag Kamerleden met elkaar ziet worstelen, maar ik zal dat verder niet toelichten.

Allereerst wil ik het misverstand rechtzetten dat ik met een eigen wetsvoorstel bezig ben. Dat was een zorg van de heer Jansen naar aanleiding van een bericht van RTL en het antwoord daarop is dus dat dit een misverstand is.

In de eerste termijn heeft het grootste deel van de Kamer aangegeven voor het bestrijden van leegstand te zijn. Het bestrijden van leegstand is dan ook een onontbeerlijk element op het moment dat de Kamer het kraken geheel wil verbieden. Ik zeg dat ook nog even vanuit de wijkenaanpak waar ik voor sta. Ook daar is leegstand een fenomeen, zoals zojuist ook door mevrouw Van der Burg is gezegd, dat de leefbaarheid ernstig aantast, tot verloedering leidt en uitnodigt tot vandalisme. Dat zijn zaken die deze wijken er niet bij kunnen hebben, ofschoon dat niet alleen geldt voor deze wijken, maar ook heel algemeen. De leegstand bij niet-woningen is naar mijn oordeel te omvangrijk om te negeren. Ook hier sluit ik aan bij wat de initiatiefnemers daarover gezegd hebben. Het in opdracht van de staatssecretaris van Economische Zaken en mij uitgevoerde onderzoek laat zien dat het om enkele miljoenen vierkante meters leegstaande kantoorruimte gaat. Dat is naar het oordeel van de onderzoekers en dat van ons te veel om als frictieleegstand aan te houden. We moeten dus alert blijven. Leegstand is ook een te belangrijk probleem om aan de krakers over te laten. Immers, je ziet vaak dat krakers wel panden kraken op de mooiere locaties in de buurt van de binnenstad, maar de leegstand aan de rand van de stad wordt daar niet minder van. Ik vind het ook passend om te zeggen dat het niet zo zeer het kraken is dat voor leegstandsbestrijding zorgt bij eigenaren in de zin dat ze sneller actie ondernemen naar de nieuwe gebruiker en/of tijdelijke gebruikers accepteren. Het is meer de angst voor het kraken. Met de algemene strafbaarstelling zou die angst kunnen afnemen en dus het risico op passiviteit of zelfs speculatieve leegstand toe kunnen nemen. Daarom is het zo belangrijk dat de initiatiefnemers in het wetsvoorstel instrumenten hebben opgenomen waarmee de gemeenten beter in staat gesteld zijn om leegstand te bestrijden.

Voor de goede orde moet ik wel zeggen dat het niet zo is dat er helemaal geen instrumenten waren. Wij hebben met de huidige Huisvestingswet al de mogelijkheid om leegstaande woonruimte te laten melden. Zo nodig kan deze gevorderd worden. Misschien was Freud in dit geval terecht aanwezig, want het is een feit dat het niet gebeurt. Een woord als "desnoods" zou dan kennelijk in vele hoofden zitten. Wij hebben ook de Leegstandwet die de mogelijkheid geeft tot tijdelijke verhuur van woonruimte, zonder dat er een recht op huurbescherming ontstaat. Dit zijn instrumenten gericht op woningen. Voor

Van der Laan

winkels en kantoren hebben wij echter minder instrumenten. Daarom is het verstandig dat het wetsvoorstel hierin voorziet.

De voorgestelde instrumenten, namelijk de melding van leegstaande panden, het overleg hierover en eventueel de voordracht van een huurder door de gemeente in combinatie met dwangsommen op grond van de Gemeentewet en de Algemene wet bestuursrecht, zijn instrumenten die hun praktische toepasbaarheid nog moeten bewijzen, maar wel aantrekkelijk lijken. Sommige gemeenten hebben aangegeven deze instrumenten nogal bureaucratisch te vinden. Op dat punt merk ik op dat een gemeente die een actief beleid wil voeren tegen leegstand, inderdaad zelf de nodige inspanningen zal moeten verrichten. Leegstandbestrijding gaat immers niet vanzelf. Het lijkt alsof de instrumenten een creatieve en passende route hiernaartoe bieden.

Wel ben ik van mening – in de memorie van toelichting wordt hier ook op ingegaan – dat de gemeenten er goed aan doen om ook aan de voorkant van het leegstandbestrijdingsproces alert te zijn. Het punt van de bedrijventerreinen werd al als voorbeeld genoemd. Realiseren wij ons goed dat er een keten ontstaat als een nieuw bedrijventerrein wordt gemaakt en het bedrijf dat nieuwbouw realiseert verhuist en een pand vrijmaakt, waar weer een volgend bedrijf naartoe kan gaan, enzovoorts? Het feitelijke leegstaande pand kan uiteindelijk op een heel andere plaats staan dan in de buurt van het bedrijventerrein. Dit voorbeeld laat zien dat je zulke zaken op bovenlokaal niveau moet bezien en misschien zelfs regionaal moet behandelen.

De G4 en andere gemeenten hebben gevraagd om instrumenten om de leegstand te bestrijden. Het belangrijkste voorbeeld dat genoemd is, is de leegstandstaks of de leegstandsheffing. Mevrouw Van Gent heeft hiernaar gevraagd. De heer Ten Hoopen heeft gevraagd naar het advies van het kabinet op dit punt. Er is onderzoek gedaan naar de ervaringen in België. Hierover is al even gesproken. Mevrouw Van Gent vindt dit jammer, maar dit onderzoek laat zien dat de ervaringen niet gunstig zijn. Het gaf heel veel administratieve rompslomp. Het leverde vooral veel bezwaar- en beroepsprocedures op, namelijk in 50% van de gevallen. Dat is natuurlijk heel pittig. Het onderzoek heeft tevens laten zien dat de leegstand sinds dit instrument gebruikt wordt er niet kleiner op is geworden. Dan is het volgens mij een kwestie van gezond verstand om te zeggen: leegstandsheffing of leegstandstaks is niet de goede weg om op te gaan. Overigens bleek bewijslast ook een van de grootste knelpunten te zijn. Ik denk dat mevrouw Van Gent het net zo goed weet als ik, maar de gegevens anders waardeert. In ieder geval meent het kabinet dat het geen zin heeft om op dit punt een instrument te ontwikkelen. Wij sluiten ons in ons advies dan ook aan bij de initiatiefnemers.

Resumerend acht het kabinet de set instrumenten om leegstand terug te dringen interessant. Zoals gezegd, voldoet kraken als instrument om leegstand te bestrijden op zichzelf niet en is er principieel veel op tegen: blijf van andermans eigendom af. Echter, actief aanpakken van leegstand is wel een belangrijk uitgangspunt. Ik nodig gemeenten dan ook uit, de nu geboden instrumenten actief te gebruiken en opnieuw aan de bel te trekken als ze niet blijken te voldoen. Dat kan dan ook bij het kabinet. Wij van onze kant zullen ook de resultaten van dit wetsvoorstel en de instrumenten over leegstand-

bestrijding op de voet volgen, en zelf bezien of nog verbeteringen nodig en mogelijk zijn.

Voordat ik inga op enkele specifieke vragen van de Kamer, ga ik in op antikraak en de rechten van antikrakers, waar ook de initiatiefnemers een en ander over hebben gezegd. Kortgeleden heeft deze groep vrij veel aandacht in de pers gehad. Hierover zijn door diverse leden vragen gesteld. Die komen er ongeveer op neer dat antikraak een soort uitholling zou zijn van het huurrecht en zelfs in strijd zou zijn met de Grondwet. Allereerst is er een flinke groep mensen die antikraak wil wonen. Ik hoor een Kamerlid de opmerking maken: omdat zij geen keuze hebben. Dat zou zeker ook waar kunnen zijn, maar het gaat om naar schatting tienduizenden en wat is ertegen om antikraak te zien als een aanvulling op de woningmarkt? De rechtspositie van deze mensen is inderdaad geheel anders dan die van huurders. Er is geen enkele huurbescherming. Die mensen kiezen daar echter wel zelf voor en misschien niet omdat zij helemaal geen keuze hebben. Het zou ook zo kunnen zijn dat zij het zich door omstandigheden kunnen veroorloven of dat zij het leuk vinden. Vanwege de vrijheid, de afwisseling, de bijzondere woonvormen – het gaat vaak om villa's of kantoren – de bijzondere locaties, zoals ik straks heb opgemerkt, en de heel beperkte kosten is het te simpel om te zeggen dat deze mensen puur slachtoffers zijn van woningnood en dat ze geen enkele andere keus hebben. Dat is in ieder geval niet een noodzakelijke keus. Het volgende mag ik als minister van Wonen, Wijken en Integratie ook nog toevoegen. Wij hebben een volkshuisvestingssysteem waar wij helemaal niet minnetjes over moeten doen. Het leidt ertoe dat ook mensen met een beperkt inkomen goed kunnen wonen, hetzij met de nodige fricties om daadwerkelijk terecht te komen in de gebieden Amsterdam, Utrecht, Haarlem, Leiden en Den Haag. Daar willen heel veel mensen wonen. Dan begin je onderaan de ladder en vaak niet zo best. Vervolgens groei je door. Dat is de kern van het systeem in Nederland. Daar moeten wij niet minnetjes over doen.

Er is dus een flinke groep mensen bereid, de afwezigheid van huurbescherming te accepteren als daar genoeg voordelen tegenover staan, zoals de lage prijs, de locatie, de mogelijkheid om toch te wonen in de stad of buurt waar je graag wilt zijn et cetera. Al met al zie ik geen reden om daarin in te grijpen. Dat is een antwoord op de vragen van verschillende Kamerleden. Specifiek als antwoord op de vraag van mevrouw Van Gent vul ik hierbij aan dat excessen natuurlijk moeten worden voorkomen. De suggestie van onder andere de heer Jansen, zo meen ik, dat de leegstandsbeheersector moet worden aangesproken, deel ik. Wij zouden die sector ertoe kunnen aansporen om zelf met een gedragscode of keurmerk te komen. Ik meen dat ook de initiatiefnemers daarvoor zijn. Dit is typisch zo'n situatie waarin je dat kunt vragen als vertegenwoordigers van de publieke zaak en waarin ik weinig argumenten van de kant van de sector kan verzinnen om daar niet in te bewilligen.

De heer Jansen heeft daar in amendement op stuk nr. 15 nog aan toegevoegd dat er een AMvB in het wetsvoorstel zou moeten worden opgenomen. Vanwege de samenhang met het private karakter van de gebruiksovereenkomst tussen het antikraakbureau en de eigenaar van het leegstaande vastgoed sluiten wij ons aan bij hetgeen de initiatiefnemers zeggen: het is beter om dat eerst te bestuderen. Ook de uitvoerbaarheid is hierbij

Van der Laan

namelijk belangrijk. Ik denk echter dat wij daar nog gezamenlijk op terugkomen.

De **voorzitter**: Ik zie de heer Jansen nu weer bij de interruptiemicrofoons staan. Ik zie u allemaal wel komen, maar het leek mij echt belangrijk dat wij eerst alle argumenten horen. Aan het eind komt dan eerst mevrouw Van Gent aan de beurt, want zij stond als eerste een tijd te wachten – ik had dat gezien – en dan de heer Jansen. Ik weet dat de leden dat niet prettig vinden.

De heer **Jansen** (SP): Puntje van orde: de minister had het over mijn amendement, ik neem aan dat wij dan direct de zaak afhandelen.

De **voorzitter**: Nou ja, dan zegt mevrouw Van Gent terecht dat zij eerst was. Als u dus even gaat zitten, dan staan wij straks nog een interruptie toe als het echt moet.

Minister **Van der Laan**: Tegen de heer Depla zeg ik, in antwoord op zijn vraag om de SER-ladder voor bedrijventerreinen ook te introduceren voor kantoren, dat wij dat een interessante mogelijkheid vinden en dat ik daartoe contact zal opnemen met collega Cramer. Dat punt was misschien wel aan de orde geweest, maar misschien heb ik het gemist.

Wat betreft de vraag van de heer Jansen over artikel 15 van de Leegstandwet volgen wij wat daarover gezegd is door de initiatiefnemers, zo heb ik zo-even al gezegd, omdat wij eigenaren niet willen dwingen om te kiezen voor tijdelijke verhuur op grond van de Leegstandwet in plaats van de gebruiksovereenkomst. Een eigenaar kan zelf kiezen welke vorm zijn voorkeur verdient, maar, zoals gezegd, wij zijn wel van mening dat een gebruiksovereenkomst geen onredelijke bedingen mag bevatten. Het is natuurlijk wel weer primair aan de contractpartijen om daarop toe te zien. Laten wij echter zien waar het overleg met de sector ons brengt.

Verder gaf de heer Jansen de voorzet om de Huisvestingswet en de Leegstandwet samen te voegen. Dat vindt het kabinet een goede suggestie. Nu ligt de Huisvestingswet, die herzien wordt, al bij de Raad van State, maar wij zullen bij het eerstvolgende kruispunt ervoor zorgen dat dit gebeurt.

De heer Van Heugten van het CDA wil ik in antwoord op zijn vraag naar de aanvullende maatregel van doorstroming, met name dan ook scheefheid, verwijzen naar de uitvoerige brief die daarover is gestuurd in april. Ook voor de nieuwbouw zijn er in verband met de crisisaanpak natuurlijk allerlei aanvullende maatregelen, waar hij mee bekend is, neem ik aan. Daarover is deze maand nog een brief geschreven naar de Kamer. Ik hoop dat dat voor dit moment ook in verband met de tijd genoeg is. Ik snap de relevantie van dit punt.

Zijn volgende vraag was of de tijdelijke verhuur niet verlengd zou moeten worden van vijf jaar naar bijvoorbeeld acht of tien jaar om de doorstroming op de woningmarkt te bevorderen. Het kabinet heeft geen signalen dat die termijn op dit moment problemen oplevert. Hij is enkele jaren geleden verlengd tot vijf jaar. Wij geven in overweging dat als die weer zou worden verlengd, het volgende probleem ontstaat. Mensen verhuizen gemiddeld om de tien jaar. Als je na bijvoorbeeld acht jaar zou verhuizen, wat is dan nog het verschil tussen tijdelijk en hoe het gemiddeld is? Dan zou er in

feite altijd sprake zijn van tijdelijkheid of zou men heel dicht bij die situatie komen. Dat zou dan ook beleefd kunnen worden als een uitholling van de huurbescherming. Dus geen probleem. Dat nadeel zouden wij daar niet op dit moment aan willen veranderen.

Mevrouw Van Gent vroeg een reactie op de belemmering bij het omzetten van kantoorpanden naar een andere bestemming. Dat is al meermalen aan de orde geweest in debatten met mevrouw Van Gent, die inderdaad al heel lang aan dit onderwerp "duwt en trekt". Op dit moment wordt door collega Cramer gewerkt – dat vindt zij denk ik belangrijk – aan het aanpassen van wat in jargon heet "de buitenplanse ontheffingslijst" in het Besluit ruimtelijke ordening. Dat moet de transitie van leegstaande kantoren en andere gebouwen daadwerkelijk sneller mogelijk maken. Dat is dus een forse stap in de door haar gewenste richting.

Verder vroeg zij om een reactie op de kantorennota. Naar mij is verteld, want ik was toen nog ver weg in het hier zo vermaledijde Amsterdam, is die op 15 april 2008 behandeld in een brief aan de Kamer. Dat heeft geleid tot een algemeen overleg op 28 mei 2008. Ik heb begrepen dat daaruit maar een punt is geresteerd en dat was de zojuist besproken leegstandsheffing, die onderzocht is maar dus door het kabinet niet haalbaar wordt geacht.

Ten slotte heeft de heer Jansen gevraagd naar de balans. Hij vroeg dat mede in relatie tot wat er rond de strafbaarstelling is gebeurd. Nu gaat mijn collega Hirsch Ballin meteen in op alles wat met kraken te maken heeft, dus ook op de strafbaarstelling. Het kabinet spreekt met een mond. Ik laat dus dat deel aan hem over. Ik kan vanuit de leegstandsbestrijding zeggen – dat moet ook al duidelijk, misschien impliciet, uit mijn verhaal volgen – dat alles wel gaat afhangen van het feit of de gemeenten ook doen wat de initiatiefnemers wensen dat de gemeenten doen en waar wij ons in onze adviserende rol ook van harte bij aansluiten. Daar moeten wij met z'n allen bovenop blijven zitten. Anders zal die balans in elk geval niet ontstaan. Wat de leegstandsbestrijding betreft – en het is een zuinige formulering; dat dan weer even op zijn Gronings, voor mevrouw Van Gent – zeg ik: het kabinet zal zich niet keren tegen dit wetsvoorstel.

Mevrouw **Van Gent** (GroenLinks): Mijn eerste vraag aan minister Van der Laan is er één van vele, maar ik moet mij beperken. De minister zal zich er niet tegen keren, maar is het nodig om de leegstand aan te pakken en een kraakverbod in te voeren?

Minister **Van der Laan**: De initiatiefnemers hebben daarover gezegd dat het twee gescheiden onderwerpen zijn. Ze staan wel met elkaar in verband, maar het ene is niet noodzakelijk om het andere te kunnen bereiken.

Mevrouw **Van Gent** (GroenLinks): Ik vraag meer naar de mening van het kabinet.

Minister **Van der Laan**: Ja, maar ik adviseer dat ik kan volgen dat er voor de initiatiefnemers in ieder geval een zelfstandige reden is om kraken strafbaar te stellen, omdat je namelijk met je handen van andermans spullen moet afblijven.

De **voorzitter**: Uw tweede vraag, mevrouw Van Gent.

Mevrouw **Van Gent** (GroenLinks): Mijn tweede vraag

Van der Laan

betreft de leegstandsheffing en de reactie op mijn kantorennota. Ik weet ook dat er in april een reactie is geweest en dat het is besproken et cetera, maar de minister heeft mij wel toegezegd om nog eens nauwkeuriger te kijken naar welke obstakels je moet wegnemen om die miljoenen leegstaande vierkante meters beter te kunnen aanpakken. Het antwoord zou ik voor het eind van dit jaar krijgen en ik ga er wel van uit dat de minister gewoon aan die toezegging tegemoet komt. Ik betreur dat er steeds over België wordt gesproken als het gaat om de leegstandstaks. Ik heb in eerste termijn inderdaad ook gezegd dat de oude regeling in België is mislukt. Vervolgens is men nu bezig met een andere regeling via de gemeentelijke belastingen. Dat geldt ook voor een aantal andere landen, zoals Engeland, Duitsland en Denemarken. De initiatiefnemers doen dat niet en de minister ook niet. Mijn vraag ging niet over België, maar over de aangepaste regeling om dat via onder andere de ozb te doen en een aantal andere landen die daarmee bezig zijn en waar het wel goed werkt.

Minister Van der Laan: Mevrouw Van Gent weet als voorzitter van de commissie voor WWI, waar ik minister mag zijn, als geen ander dat ik mijn toezeggingen nakom. Ik kom ook de toezegging na om voor het einde van het jaar nog te praten over de ozb en andere zaken. Wat dat betreft is er geen enkel probleem, maar het hoeft niet allemaal per se nu.

Mevrouw Van Gent (GroenLinks): De minister ging in zijn adviserende rol in op het punt van de leegstandsheffing. Daarbij kwam hij met het voorbeeld over België. Dat deden de initiatiefnemers ook en dat is gewoon een grove fout in mijn richting.

Minister Van der Laan: Nou, nou.

Mevrouw Van Gent (GroenLinks): Ik heb in eerste termijn aangegeven dat het mij niet gaat om de oude regeling in België, maar dat het mij gaat om nieuwe vormen en gedachten in dezen – dat zijn inmiddels de gemeentelijke belastingen en wellicht de ozb – dat een aantal andere landen daarmee bezig is en België zijn leegstandsheffing inmiddels ook heeft aangepast. Daar wil ik graag een reactie op, want dat geeft wel degelijk meer mogelijkheden.

Minister Van der Laan: Ik wil niet toezeggen dat we nu naar al die andere landen gaan kijken die mevrouw Van Gent noemt, waarover ik vandaag overigens voor het eerst iets hoor. In mijn beleving was het België, maar ik ben ook later op het toneel gekomen. Ik vind dat de opmerking dat het een grove fout is dat we naar België gekeken hebben, naar ik meen op verzoek van mevrouw Van Gent, helemaal niet past bij wat daar gebeurd is. Als mevrouw Van Gent mij zou vragen om alsnog te kijken naar de nieuwe regeling – misschien hebben ze daar wel een werelduitvinding gedaan – dan zeg ik tegen de achtergrond van wat we over het belang van leegstandsbestrijding hebben gezegd, dat ik daar graag toe bereid ben.

De voorzitter: Dank u wel.

Mevrouw Van Gent (GroenLinks): Voordat we hier

misverstanden krijgen, ik heb in mijn eerste termijn serieus gevraagd naar deze opties ...

De voorzitter: Dat wordt nagekeken.

Mevrouw Van Gent (GroenLinks): Maar ik ben blij met de toezegging van de minister ...

De voorzitter: Dat zou ik ook zijn.

Mevrouw Van Gent (GroenLinks): ... beter iets dan niets.

De voorzitter: De heer Jansen voor een interruptie.

De heer Jansen (SP): Ik heb vragen over de amendement. De minister zegt over het amendement op stuk nr. 15, dat gaat over de gebruikscontracten waaraan de minister bij AMvB eisen kan stellen, dat hij zich aansluit bij het oordeel van de indieners. De indieners staan er sympathiek tegenover maar laten het aan de sector over, kort samengevat. Nu biedt het amendement die mogelijkheid. Het is namelijk een kan-bepaling. Het enige wat we doen, is dat we de minister een stokje achter de deur geven zodat hij, als hij er met de sector niet uitkomt, toch in ieder geval iets kan. Ik doel op de situatie dat er na een jaar nog steeds geen keurmerk is of dat het keurmerk niet algemeen verbindend is. Dat heb ik ook in eerste termijn opgemerkt. Kortom, is de minister het met mij eens dat dit allemaal in wezen een stok achter de deur is, wat helemaal geen kwaad kan?

Minister Van der Laan: Ik moet goed op mijn rol letten. Die is mij ook goed uitgelegd. Wij zijn als kabinet adviserend in dezen.

De voorzitter: Ja, dat weten wij hier.

Minister Van der Laan: Ja, u weet het en ik weet het ook.

De voorzitter: U weet het ook. Dat is fijn, dan weten we het allemaal.

Minister Van der Laan: Dat wil zeggen dat wij geen advies geven over amendementen, maar over het standpunt van de initiatiefnemers over amendementen.

De voorzitter: Een stukje staatsrecht is ook interessant, maar nu graag uw oordeel.

Minister Van der Laan: Ik blijf bij wat ik gezegd heb. Dat was een advies over wat de initiatiefnemers hebben gezegd. Ik herhaal het maar even: het idee als zodanig is niet helemaal weggegooid.

De heer Jansen (SP): Ik hoor ook graag een korte reactie van de minister op de amendementen op de stukken nrs. 16 en 17 en op wat de indieners daarover gezegd hebben. Het amendement op stuk nr. 16 ging over de eisen van de minister aan het redelijk ruimtelijk gebruik. De initiatiefnemers hebben gezegd de lasten daarvan te objectiveren. Deelt de minister die conclusie? Het amendement over de openbaarheid is volgens de indieners sympathiek, maar zij willen waarborgen dat het niet misbruikt kan worden. Hoe ziet de minister dat?

Van der Laan

Minister **Van der Laan**: Beide standpunten van de initiatiefnemers kan ik geheel volgen.

De heer **Jansen** (SP): Heeft de minister nog een advies aan de indiener om de kritiek weg te nemen?

Minister **Van der Laan**: De heer Jansen mag mij wakker maken voor advies, maar ik weet niet of dat past in de visie waarover ik mag spreken.

De **voorzitter**: Als de indiener erom vraagt, kunt u dat gerust doen.

Minister **Van der Laan**: Dan wil ik er nog even goed over nadenken, dan neem ik daar nog de tijd voor.

De heer **Depla** (PvdA): Het leegstandsbeheer van dit wetsvoorstel noemt de minister interessant. Dat kun je zien als een geweldig compliment, maar je kunt ook denken: baat het niet, dan schaadt het niet en wij moeten nog zien hoe het gaat werken. In tweede termijn zal ik terugkomen op de vraag welke positieve punten ik zie en welke punten mij vandaag niet optimistischer stemmen. Dat laat ik even terzijde.

De minister zegt eigenlijk dat er geen enkel probleem is met het leegstandsbeheer, ondanks de documentaire voor vrije keus van mensen. Ik zie dat anders. Als er nu toch zelfregulering en een kwaliteitskeurmerk komen, waarom doet de minister dan niet de toezegging, in de vorm van het amendement van de heer Jansen, dat wij minimale eisen gaan stellen als het over een jaar niet geregeld is? Dat is iets anders dan gewoon de huurbescherming erop loslaten, want het is een andere vorm. Kan ik de minister zover krijgen dat hij het amendement van de heer Jansen overneemt? Dan kunnen wij het in een AMvB opnemen en afspreken dat wij niets doen, tenzij over één of twee jaar die sector niet tot een keurmerk is gekomen. Is dat geen mooie deal?

Minister **Van der Laan**: Ik heb niet gezegd dat er helemaal niets aan de hand is. De heer Depla gaf niet helemaal de ideale samenvatting van mijn standpunt. Ik heb gewezen op de voordelen en ik heb de bereidheid uitgesproken om te kijken naar die zelfregulering. Er zijn heel extreme gevallen – ik noem ze even de excessen, een woord dat de initiatiefnemers ook gebruiken – van mensen die contractueel met één dag opzegtermijn uit het object kunnen worden gegooid. Want dat is een bijpassende term. Dat soort dingen zou makkelijk voorkomen kunnen worden in zo'n regulering. Ik kijk even naar de initiatiefnemers, maar ik zou er geen enkel bezwaar tegen hebben om hier af te spreken dat wij de vinger aan de pols houden. Binnen een jaar zouden wij dan afspraken met de sector moeten hebben gemaakt over die zelfregulering. Ik vind een jaar zo op het oog een redelijke termijn daarvoor.

De heer **Depla** (PvdA): Laten wij dat dan als een toezegging zien. Over een jaar komen wij hier terug. Dan concluderen wij of de zelfregulering heeft gewerkt en zo niet, welke vervolgstappen wij dan gaan zetten.

Minister **Van der Laan**: Ja, wij gaan er over een jaar over praten om te bezien of het heeft gewerkt. Of dat automatisch leidt tot vervolgstappen gaan wij dan wat mij betreft ook bespreken, zeg ik voorzichtigheidshalve.

De heer **Van der Ham** (D66): Een smaldeel in de Kamer, de PvdA, is niet zo enthousiast over het krakersgedeelte van de wet. Minister Van der Laan is ronduit positief over het gedeelte over de leegstand. Dat heeft eerlijk gezegd ook meer mijn sympathie. Vindt hij dat onderdeel van de wet meer opportuun dan het andere deel van de wet?

Minister **Van der Laan**: Het kabinet spreekt met één mond.

De heer **Van der Ham** (D66): Er zijn ook mondhoeken.

Minister **Van der Laan**: Ja, maar er wordt in dit geval niet gelispeld of geslist. Ik ga over de leegstandsbestrijding. Mijn collega gaat nu in op het punt kraken, als de voorzitter dat goed vindt.

De **voorzitter**: Dan gaan wij daar nu naar luisteren.

Minister **Hirsch Ballin**: Mevrouw de voorzitter. Er wordt altijd gezegd dat het kabinet met één mond spreekt, maar het is natuurlijk veel beter als het kabinet met twee of nog meer monden spreekt, mits de melodie en de boodschap dezelfde zijn. Daar zorgen wij ook graag voor.

De **voorzitter**: Het leven is soms harder dan de leer.

Minister **Hirsch Ballin**: Ik beperk mij tot de strafrechtelijke aspecten van dit wetsvoorstel. Ik zal meteen ingaan op de vragen die gesteld zijn. In de eerste termijn van de kant van de Kamer is gevraagd of wij de strafmaat niet wat aan de lage kant vinden. Die vragen zijn achterhaald door de nota van wijziging van de indieners. Vanochtend zijn er vragen gesteld of wij de strafmaat niet wat aan de hoge kant vinden. Ik denk dat het goed is om die vragen tot op zekere hoogte tegen elkaar weg te strepen.

Voor de beoordeling van het initiatief heeft het kabinet met name gekeken naar de uitvoerbaarheid van de voorgestelde regelingen. Dat geldt natuurlijk ook voor de uitvoerbaarheid van de strafrechtelijke aspecten. Door de wijziging van de delictomschrijving wordt het optreden van de politie en het Openbaar Ministerie in de toekomst vereenvoudigd wanneer het wetsvoorstel wet wordt. Er zijn dan zwaardere straffen mogelijk als het feit wordt gepleegd met meer personen, in het bijzonder wanneer dat gepaard gaat met feitelijkheden die zijn omschreven als bedreigingen en het zich bedienen van middelen die geschikt zijn om vrees aan te jagen. Er is mij gevraagd of die clausulering voor de verzwaarde strafbedreiging nuttig is in verhouding tot andere strafbepalingen. In bepaalde omstandigheden is dat wel het geval. Wanneer er geweld wordt gepleegd, is er sprake van een zelfstandige strafbaarstelling, maar in het zich bedienen van middelen die geschikt zijn om vrees aan te jagen in relatie tot de kraakactiviteiten die in het eerste lid zijn omschreven, heeft het inderdaad een toegevoegde betekenis.

De handhaving van het kraakverbod veronderstelt dat er een goede prioriteitstelling plaatsvindt door politie en justitie. Dat onderwerp kan ook worden besproken in de lokale driehoek en kan worden afgestemd met het gemeentebestuur. Ik raad niemand aan om te kiezen voor een strafbepaling die vervolgens in het overleg over de handhaving wordt ontkracht en teruggedrongen naar

Hirsch Ballin

uitzonderingssituaties. Ik bekijk het liever van de andere kant: natuurlijk kunnen er situaties optreden waarbij als uitvloeisel van het overleg eerst wordt gekeken naar andere bestuursrechtelijke middelen. Dat is dan een uitzondering op de hoofdregel van handhavend optreden, niet omgekeerd.

Voor de vraag of nu van de ene dag op de andere handhavend moet worden opgetreden in alle kraak-situaties, moeten we enige realiteitszin betrachten over de tijd die zal verstrijken tot het moment van inwerking-treding van de wet. Daarvoor moeten de gemeenten en ook de krakers hun eigen keuzes maken. Dat geldt ook voor de vraag over het Amsterdamse driehoeksoverleg, dat in allerlei opzichten bijzonder is maar niet in de zin van de thematiek; wel in de zin van de aan de orde zijnde problematiek.

De heer Jansen heeft mij gevraagd of een rechter kan beslissen geen straf op te leggen terwijl het strafbare feit heeft plaatsgevonden. Het antwoord in algemene zin luidt: ja, dat is een mogelijkheid die is gegeven in artikel 9a in het Wetboek van Strafrecht. "Indien de rechter dit raadzaam acht in verband met de geringe ernst van het feit, de persoonlijkheid van de dader of de omstandigheden waaronder het feit is begaan dan wel die zich nadien hebben voorgedaan, kan hij in het vonnis bepalen dat geen straf of maatregel moet worden opgelegd." De toepassing van die bepaling is heel uitzonderlijk in de Nederlandse verhouding, omdat wij een Openbaar Ministerie kennen dat dit soort vragen onder ogen ziet voordat tot strafvervolgning wordt overgegaan. Maar er zijn uit de geschiedenis enkele voorbeelden te geven.

Dan de vraag of men zich kan beroepen op opgewekt vertrouwen uit de bestaande situatie. Nee, dat is niet zo. Op het moment dat de wet wordt gewijzigd, geldt de wet en prevaleert het vertrouwen in de werking van de democratische rechtstaat, de beoordeling die door de wetgever wordt gemaakt ten opzichte van andere aspecten die in de redenering waar de heer De Rooz naar verwees, een rol zouden kunnen spelen.

Zijn er in de huidige wetgeving mogelijkheden om binnen te treden en over te gaan tot ontruiming, bijvoorbeeld bij geluidsoverlast en andere overlast? In zo'n specifieke situatie zijn daartoe mogelijkheden, maar dat is niet hetzelfde als de initiatiefnemers hebben beoogd met het wetsvoorstel: dat ziet namelijk toe op een specifieke overlastsituatie en niet op de aantasting van het eigendom als zodanig.

De vragen over de voorlopige hechtenis zijn inmiddels achterhaald door de nota van wijziging. Dit betekent dat daarmee ook de strafrechtelijke ontruimingsbevoegdheid is gegeven.

Voorzitter, ik hoop hiermee mijn aandeel in de beantwoording te hebben geleverd.

De heer **Van der Ham** (D66): Voorzitter. Ik heb nog een vraag over lokale afwegingen als deze wet in werking treedt. Stel dat Amsterdam op een andere manier wil prioriteren dan door de Tweede Kamer of de minister van Justitie wordt beoogd; dan heeft de gemeente daartoe toch de vrijheid?

Minister **Hirsch Ballin**: Inderdaad is er een eigen verantwoordelijkheid van het lokale gezag, maar de verantwoording loopt langs verschillende lijnen. De burgemeester heeft zich te verantwoorden aan de gemeenteraad, de officier van justitie maakt deel uit van

een organisatie die onder leiding staat van het College van procureurs-generaal en de verantwoordingslijn daarvan loopt via mij naar de Kamer.

De heer **Van der Ham** (D66): Dat kennen we, maar er is dus veel ruimte voor lokale afwegingen. Het is dus best mogelijk dat de handhaving en prioriteitstelling in, bijvoorbeeld een gemeente als Amsterdam, blijven zoals ze zijn? En mijn tweede vraag over de strafmaat heb ik ook aan de indieners gesteld. U heeft terecht gezegd – en de indieners na doorvragen ook – dat vergrijpen als geweldpleging en aftappen van stroom allemaal afzonderlijke misdrijven zijn, die alle afzonderlijk kunnen worden bestraft. Als iemand wordt gepakt, kun je die natuurlijk bij elkaar optellen voor de strafmaat. Maar zoomt u nu eens in op het delict kraken: iemand gaat een pand in dat niet van hem is om dat te kraken, en er gebeurt niets van wat wij daarnet hebben genoemd en waarvan wij hebben gezegd dat het niet mag. Wat kan in dat geval in het delict kraken de escalatie zijn, die in het oordeel van de rechter tot een hogere strafmaat zou kunnen leiden?

Minister **Hirsch Ballin**: De eerste vraag heeft betrekking op een specifieke dimensie van de vele onderwerpen die in het driehoeksoverleg aan de orde kunnen komen. Bij de strafrechtelijke handhaving van de rechtsorde zijn, over het geheel genomen, lokale factoren van minder gewicht dan bij de bestuurlijke dimensies die in het driehoeksoverleg aan de orde kunnen komen, inclusief de lokale handhaving van de openbare orde waarvoor de burgemeester verantwoordelijk is. De marges om in het driehoeksoverleg rekening te houden met lokale omstandigheden zijn dus van belang; daarom heeft het Openbaar Ministerie ook een territoriaal opgebouwde organisatie voor een flink deel van de criminaliteit, maar niet voor de typen criminaliteit die door het landelijk of functioneel parket worden behandeld. Dit neemt echter niet weg dat de beoordeling op lokaal of regionaal niveau niet zover mag gaan dat de nationale wetgever, dus de door deze Kamer, de Eerste Kamer en de regering vastgestelde wetgeving, daarmee wordt ontkracht of dat daardoor op dat punt een wezenlijk verschil in de werking van het Wetboek van Strafrecht per regio zou optreden. De rol van regionale factoren is in die zin dus beperkt.

Voor het antwoord op de tweede vraag van de heer Van der Ham kan ik toelichten wat een rol speelt bij de beoordeling van het delict zoals omschreven in het door de initiatiefnemers voorgestelde artikel 138a. Dat gaat namelijk in twee stappen. U vroeg zojuist naar andere delictsoorten als geluidshinder en dergelijke. Daartegen kan natuurlijk al worden opgetreden. Dat geldt ook voor geweld, maar deze bepaling in het wetsvoorstel – ik haal de indieners aan – ziet toe op de bescherming van het eigendomsrecht. De referentiepunten zijn daarbij de bescherming die anderszins wordt gegeven aan het eigendom en de bescherming van de integriteit van de eigen woning. Ik kan mij goed voorstellen dat het van invloed is op gebruikers van het recht op het vrije verkeer van personen die recentelijk voor dubieuze economische activiteiten naar Nederland zijn gekomen en die zich alhier ook nog eens voorzien van accommodatie. Die feiten zouden best eens behoorlijk zwaar kunnen aantikken bij de beoordeling van het vervolgingsbeleid door het Openbaar Ministerie. Daardoor kun je

De heer Depla (PvdA)

© M. Sablerolle – Gouda

dus binnen het fenomeen van het kraken onderscheid maken.

In het wetsvoorstel wordt ingegaan op middelen en bedreigingen die geschikt zijn om vrees aan te jagen. Als ik dat paraphraseer, gaat het om intimiderend en gewelddadig gedrag. Dat zal in de prioriteit van het Openbaar Ministerie en in de strafmaat versterkend werken.

De **voorzitter**: Mijnheer Van der Ham, u hebt toch ook nog een tweede termijn.

De heer **Van der Ham** (D66): De minister ontwijkt de vraag. Het aanwakken van vrees en dergelijke zijn echt andere delicten. Ik vroeg de minister nu juist om een motief waarom je de strafmaat louter en alleen voor het delict kraken zou verhogen.

De **voorzitter**: De minister. Is een kort antwoord mogelijk?

Minister **Hirsch Ballin**: Jazeker. Dat korte antwoord luidt dat er in de delictomschrijving van de initiatiefnemers geen duidelijke lijn is getrokken tussen het zich toegang verschaffen en het feitelijk in bezit nemen van de woning aan de ene en de middelen die daarbij worden gebruikt aan de andere kant. "Alles wat geschikt is om vrees aan te jagen" zou een zo subjectieve omschrijving zijn dat je die niet zo in het Wetboek van Strafrecht kunt terugvinden.

De heer **Depla** (PvdA): Gisteren hebben de initiatiefnemers aan het einde van de middag een nota van wijziging ingediend waarin de strafmaat voor huisvredebreuk wordt verhoogd. Als minister van Justitie bent u verantwoordelijk voor het strafrecht in Nederland en daarom vraag ik u of die wens ook bij u leefde. Wat is de reden om deze strafmaat opeens te verhogen? Geeft de praktijk daar aanleiding toe?

Minister **Hirsch Ballin**: Ik zinspeelde al op die reden toen ik zei dat ik mij kan voorstellen dat de initiatiefnemers zowel de huisvredebreuk als de bescherming van het eigendomsrecht tegen diefstal als uitgangspunt nemen. Ik zal de heer Depla maar voor zijn, en gelijk een

antwoord geven op de vervolgvraag waarom ik dan niet zelf met een wetsvoorstel ben gekomen tot verhoging van de strafmaat voor huisvredebreuk. Er zijn wel vaker bredere vragen gesteld over de strafmaat in ons Wetboek van Strafrecht. Er is een paar jaar geleden een herijking uitgevoerd onder leiding van een van mijn ambtsvoorgangers. En aan het begin van deze kabinetsperiode heb ik niet de neiging gevoeld om de strafmaat ogenblikkelijk over de hele linie ter discussie te stellen. Bij bepaalde delicten is een zwaardere strafbedreiging overigens wel aan de orde geweest. Gezien het gewicht dat ik toeken aan de integriteit van de woning kan ik mij goed voorstellen dat men tot een hogere strafbedreiging is gekomen.

De heer **Depla** (PvdA): Dit is ongetwijfeld een heel subtiel formulering, maar ik kan er niet uit opmaken wat u er zelf van vindt. Ik concludeer maar dat u de initiatiefnemers dekt. U was niet op het idee gekomen, maar nu ze het kraken om onduidelijke redenen strenger willen straffen, gaat u daarin mee, ook al is daarvoor geen aanleiding te vinden in de praktijk.

Minister **Hirsch Ballin**: Ik vind het een zinnig voorstel. Het is zo gek nog niet, om het huiselijk te zeggen. Het is eigen aan initiatiefvoorstellen dat leden van de Kamer met ideeën komen, waar de regering tot op dat moment nog niet mee is gekomen. Daar bestaat het initiatiefrecht voor.

Mevrouw **Van Gent** (GroenLinks): Ik heb ter voorbereiding van mijn tweede termijn behoefte aan toelichting op het punt dat het kabinet met één mond spreekt. Is een kraakverbod, gezien de staat van het land, wel gewenst en/of noodzakelijk? Moet zo'n verbod nu echt zo veel prioriteit krijgen? Moeten wij ons daar wel zo druk over maken, gezien de problemen rond de veiligheid en de openbare orde.

Minister **Hirsch Ballin**: Om de redenen die collega Van der Laan en ik hebben gegeven, vinden wij het in onze rol van adviseurs ten aanzien van een initiatief van de Kamer zeer goed te begrijpen dat de initiatiefnemers met een voorstel op dit gebied zijn gekomen. Ik hoop uiteraard vurig dat de Kameragenda het toelaat om de wetsvoorstellen, die ik overigens belangrijk vind, de komende maanden te behandelen.

Mevrouw **Van Gent** (GroenLinks): Ik moet dan de conclusie trekken dat het kabinet van mening is dat het een goede zaak is dat er in Nederland een kraakverbod komt en dat dit nodig is gezien de staat van het land rondom deze kwestie op dit moment. Ik vind dat een treurige conclusie, maar oké, dat kan gebeuren.

Minister **Hirsch Ballin**: Ik let even goed op de formulering van mevrouw Van Gent bij deze vraagstelling, omdat mijn collega Van der Laan en ik hier niet zitten als verdedigers van een wetsvoorstel, maar als adviseurs van de Kamer. Wij beantwoorden de vragen hierover. Het is bekend welke onderwerpen wij in ons wetgevingsprogramma hebben opgenomen, maar wetend dat dit voorstel er ligt en ziet welke problemen er zijn ontstaan rondom het kraken en de leegstand, vinden wij dit een zinnig voorstel. Ik noemde een paar, voor een deel ook nieuwe, problemen. Ik verwees hiernaar omdat zich nu in

Hirsch Ballin

Nederland ook een nieuwe groep krakers manifesteert naast de groep die er al was en vanwege de spanningen die er zijn en die voortduren in de balans tussen handhavend optreden en de wens van het kabinet om op te treden tegen situaties van leegstand.

De algemene beraadslaging wordt geschorst.

De **voorzitter**: Ik dank de bewindslieden en de initiatiefnemers voor de beantwoording in eerste termijn. Ik ga samen met u zoeken naar een moment voor de voortzetting van de beraadslaging.

De vergadering wordt van 14.19 uur tot 14.50 uur geschorst.

De **voorzitter**: Op de tafel van de Griffier ligt een lijst van ingekomen stukken. Op die lijst staan voorstellen voor de behandeling van deze stukken. Als voor het einde van de vergadering daartegen geen bezwaar is gemaakt, neem ik aan dat daarmee wordt ingestemd.

Regeling van werkzaamheden

De **voorzitter**: Op verzoek van de CDA-fractie benoem ik:

- in de vaste commissie voor Economische Zaken het lid Algra tot plaatsvervangend lid in plaats van het lid Uitslag;
- in de vaste commissie voor Verkeer en Waterstaat het lid Van Hijum tot plaatsvervangend lid in plaats van het lid Sterk en het lid Pieper tot plaatsvervangend lid in de bestaande vacature;
- in de vaste commissie voor Nederlands-Antilliaanse en Arubaanse Zaken het lid Van Toorenborg tot lid in plaats van het lid Van Vroonhoven-Kok en het lid Van Vroonhoven-Kok tot plaatsvervangend lid in de bestaande vacature.

Het woord is aan de heer Leerdam.

De heer **Leerdam** (PvdA): Voorzitter. Mijn verzoek is om het verslag van het algemeen overleg over burgemeesters en veiligheid van de vaste commissie voor Binnenlandse Zaken op de agenda te plaatsen.

De **voorzitter**: Wij zullen het VAO toevoegen aan de agenda.

De heer **Leerdam** (PvdA): Ook het verslag van het algemeen overleg over cultuur en economie zouden wij graag op de agenda geplaatst zien.

De **voorzitter**: Ook dat VAO zullen wij toevoegen aan de agenda.

Het woord is aan mevrouw Gesthuizen.

Mevrouw **Van Velzen** (SP): Voorzitter. Als u het mij toestaat, wil ik namens mevrouw Gesthuizen een VAO aanvragen over het gisteren gehouden algemeen overleg wapenexport.

De **voorzitter**: Ook dit VAO zullen wij toevoegen aan de agenda.

Het woord is aan de heer Dibi.

De heer **Dibi** (GroenLinks): Voorzitter. Namens mevrouw Van Gent verzoek ik u, het verslag van het algemeen overleg emancipatiebeleid op de agenda van de plenaire vergadering te plaatsen.

De **voorzitter**: Wij zullen het verzoek toestaan en het VAO op de agenda plaatsen.

Aan de orde is de voortzetting van de behandeling van:

- **het wetsvoorstel Een integraal kader voor regels over gehouden dieren en daaraan gerelateerde onderwerpen (Wet dieren) (31389).**

(Zie vergadering van 6 oktober 2009.)

De **voorzitter**: Door mij zijn schriftelijke antwoorden ontvangen van de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit op vragen, gesteld in eerste termijn.

Deze antwoorden zullen worden opgenomen in een bijvoegsel bij de Handelingen van deze vergadering.

(Het bijvoegsel is opgenomen aan het eind van deze editie.)¹

De algemene beraadslaging wordt hervat.

Minister **Verburg**: Voorzitter. Ik dank de leden voor hun inbreng. Gisteravond hebben zij zelf aangegeven dat het gaat om ouderwets lange spreektijden, maar het belang van het wetsvoorstel Wet dieren rechtvaardigt de aandacht en de tijd die wij eraan besteden. Het is een kaderwet op grond waarvan wij verder kunnen bouwen aan toekomstgericht beleid ten aanzien van dieren.

Na een korte inleiding zal ik ingaan op de vragen. Ik zal dat doen langs de volgende lijn. Eerst de algemene aspecten van het wetsvoorstel, daarna de intrinsieke waarde en het ethisch afwegingskader. Vervolgens zal ik spreken over de positieflijst, het doden van dieren, biotechnologie en diergeneeskundige handelingen. Dan resteren de overige vragen en zal ik een reactie geven op het grote aantal amendementen.

Voorzitter. Samen met de Nota Dierenwelzijn en de Nationale Agenda Diergezondheid vormt het wetsvoorstel een drieluik. Zo heb ik het in het begin van mijn ambtsperiode ook aangekondigd. Leidend beginsel voor dit drieluik is voor mij respect voor het leven van mens, dier en natuur. Dat is expliciet verwoord in het coalitieakkoord en dit geldt voor het hele kabinet. Mijn inzet is te komen tot verdere verbetering van het dierenwelzijn en de diergezondheid, nationaal en internationaal, maar ook in Europees verband. Die inzet is gebaseerd op het creëren van draagvlak en het nastreven van een duurzaam evenwicht tussen "people, planet en profit".

Dit wetsvoorstel verschaft mij een instrument om mijn beleidsvoornemens en ambities te realiseren. Het wetsvoorstel is een samenvoeging van vier wetten: de Gezondheids- en welzijnswet voor dieren, de Kaderwet diervoeders, de Diergeneesmiddelenwet en de Wet op de uitoefening van de diergeneeskunde. Ook worden delen uit de Landbouwkwaliteitswet meegenomen, namelijk die over dierlijke producten gaan. Met deze samenvoeging